

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

**”Elänavusteisilla menetelmillä on niinku isompi
potentiaali käsillä kuin mitä me ehkä välttämättä
edes ymmärretäänkään”**

Elänavusteisuuden merkitykset tunne- ja vuorovaiku-
tustaitojen harjoittelussa asiakkaan, ammattilaisen ja
sosiaalialan näkökulmasta

Katri Oijennus

Riikka Valo

Opinnäytetyö

Elokuu 2018

Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (YAMK)

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystalouden ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (YAMK)

OIJENNUS, KATRI & VALO, RIIKKA:

”Eläinavusteisilla menetelmillä on niinku isompi potentiaali käsillä kuin mitä me ehkä välttämättä edes ymmärretäänkään”

Eläinavusteisuuden merkitykset tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelussa asiakkaan, ammattilaisen ja sosiaalialan näkökulmasta

Opinnäytetyö 93 sivua, joista liitteitä 2 sivua
Elokuu 2018

Sosiaalialalla tapahtuu merkittäviä muutoksia sosiaalihuoltolakiuudistuksen sekä tulevan maakunta- eli sote-uudistuksen myötä. Nämä muutokset näkyvät monitasoisesti myös työkentällä asiakastyöhön juurrutettavien uusien työmenetelmien sekä organisaatioiden toimintatapojen muutoksina. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia ammatillisen eläinavusteisuuden merkityksiä tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelussa asiakastyössä sosiaalialalla systeemiteoreettisesti eri tasojen kautta, ottaen huomioon merkitykset asiakkaalle, työntekijälle sekä sosiaalialalle. Toteutetun tutkimuksen kautta opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä ammatillisen eläinavusteisuuden tunnettavuutta ja löytää uusia näkökulmia eläinavusteisuuden hyödyntämiseksi.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin kahden asiantuntijan teemahaastatteluilla sekä ammatillista eläinavusteisuutta toteuttavien ammattilaisten puolistrukturoiduilla lomakehaastatteluilla. Haastateltavat asiantuntijat ja ammattilaiset valikoituivat Sosiaalipedagogisen hevostoimintayhdistys ry:n ja Koirat kasvatusta- ja kuntoutustyössä ry:n kautta. Aineisto analysoitiin laadullisilla sisällönanalyysin menetelmillä, sitoen tulokset vahvasti teoreettiseen viitekehykseen, joka rakentui emootioiden sosiologiasta, Green Caresta ja systeemiteoriasta.

Tutkimustulosten mukaan eläinavusteisesti toteutettujen tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelulla asiakastyössä on laaja-alaisia merkityksiä. Tulokset vahvistavat eläinavusteisuuden merkityksiä asiakkaan, työntekijän ja sosiaalialan tasoilla. Menetelmän käytön nähdään tukevan laadukasta ja tavoitteita saavuttavaa asiakastyötä, joka motivoi sekä asiakasta että työntekijää.

Tämän opinnäytetyön johtopäätöksinä voidaan todeta, että eläinavusteiset menetelmät tukevat ihmisen yhteyttä luontoon sekä yksilöiden yhteyttä yhteisöihin. Tulevaisuudessa olisi tärkeää selvittää ja hyödyntää Green Care toiminnan sekä eläinavusteisen sosiaalialan työn mahdollisuuksia kestävässä sosiaalityön näkökulmasta. On erittäin tärkeää, että kestävyys, globaalit kysymykset ja sosiaalinen tasa-arvo sisällytetään sosiaalipoliittiseen viitekehykseen sosiaalialalla tapahtuvissa suurissa rakenteellisissa muutoksissa.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Master's Degree of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Social Services

OIJENNUS, KATRI & VALO, RIIKKA:

"Animal assisted interventions have a bigger potential than we actually realize."
The meanings of professional animal assisted interventions in practicing emotional and social skills for clients, employees, and the field of social work

Bachelor's thesis 93 pages, appendices 2 pages
August 2018

There are significant changes happening in the field of social work due to the revision of the Social Welfare Act and the future health and social services reform. These changes will also have a multilevel effect on new methods of client work and on organizational policies. The aim of this study was to investigate the different meanings of professional animal assisted interventions when practicing emotional and social skills with clients in the field of social work. The study was conducted using system theory on multiple levels and while also taking into consideration the meanings for clients, employees, and the field of social work. The aim of this study was to promote professional animal assisted interventions and to find new perspectives on how to utilize these kind of interventions.

This study was conducted as qualitative research. The data for this study were collected by using theme interviews with two experts and a semi-structured inquiry with professionals who use animal assisted interventions in their work. The experts and professionals were found via two organizations: "Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry" (the Association for Equine Assisted Social Education) and "Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry" (the Finnish Association for Dog Assisted Interventions). The data was analyzed using qualitative content analysis methods while binding the results to a theoretical framework which was based on the sociology of emotions, Green Care, and system theory.

On the basis of the results, practicing emotional and social skills by using animal assisted interventions has far-reaching implications. The results confirm that animal assisted interventions have an impact on clients, employees, and the whole field of social work. This method helps to achieve good quality and goals in client work, which motivates both clients and employees. The method prevents clients' risk to become marginalized in the society.

Key words: animal assisted intervention, Green Care

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	ELÄINAVUSTEISUUS SOSIAALIALAN TYÖKENTÄLLÄ.....	8
2.1	Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry	8
2.2	Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry	9
2.3	Ammatillinen eläinavusteisuus, ammatillisuus ja asiantuntijuus	10
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	14
4	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	16
4.1	Emootioiden sosiologia.....	16
4.2	Green Care	23
4.3	Systeemiteoria.....	27
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TUTKIMUSMENETELMÄT.....	33
5.1	Laadullinen tutkimus	33
5.2	Aineistonkeruumenetelmät	34
5.2.1	Teemahaastattelu asiantuntijoille.....	34
5.2.2	Puolistrukturoitu lomakehaastattelu ammattilaisille.....	36
5.3	Aineiston analyysi.....	37
5.3.1	Jäsenkategoria-analyysi.....	39
5.3.2	Induktiivinen sisällönanalyysi.....	40
5.4	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	42
6	AMMATILLISEN ELÄINAVUSTEISUUDEN MONITASOISET MERKITYKSET	47
6.1	Kokemuksellisen oppimisen laaja-alainen merkitys asiakkaalle.....	47
6.2	Eläinavusteisuus osana ammatti-identiteettiä ja tukemassa työyhteisön hyvinvointia	56
6.3	Ennaltaehkäisevän ammatillisen eläinavusteisuuden potentiaali sosiaalialalle.....	63
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	68
8	POHDINTA.....	74
	LÄHTEET.....	82
	LIITTEET	91
	Liite 1. Puolistrukturoidun lomakehaastattelun haastattelukysymykset ammattilaisille.....	91
	Liite 2. Asiantuntijoiden teemahaastattelujen haastatteluteemat -ja kysymykset.....	92

1 JOHDANTO

On todettu, että eläimen läsnä ollessa auttamisprosessi nopeutuu, vaikeista asioista puhuminen on helpompaa ja ihminen rentoutuu fyysisesti. Eläimen ja ihmisen välisessä yhteistyössä toteutuvat leikkisyys, hyväksyntä, uteliaisuus ja empatia. Ammatilaisen ja asiakkaan suhde muodostuu nopeammin ja helpommin silloin kun käytetään eläinavusteisuutta. Joidenkin ammattilaisten mielestä eläinten merkityksen ja käyttäytymisen tunteminen auttaisi parantamaan työn vaikuttavuutta. (Filan & Llew-ellyn-Jones 2006, 598; Risley-Curtiss, Rogge & Kawam 2013, 153, 159; Nurminen 2017, 14.)

Tämän opinnäytetyön molemmat kirjoittajat työskentelevät sosiaalialalla käyttäen eläin- ja luontoavusteisia menetelmiä työnsä tukena. Näin ollen oli selvää, että halusimme kytkeä lopputyömme näihin työmenetelmiin ja niiden taustalla oleviin teorioihin. Omassa työssämme saamme todistaa eläinavusteisuuden kokonaisvaltaisuutta ja vaikutuksia silloin kun se asiakaskontaktissa ja – suunnitelmassa on sovittu keino auttaa asiakkaan prosessia eteenpäin.

Pelkästään omat henkilökohtaiset intressit eivät ohjanneet opinnäytetyön aihetta ja suuntaa. Yhteiskunnalliset muutokset ja resurssien paras mahdollinen käyttö saivat pohtimaan, että voisivatko ammatilliset antaa alaa ja työmuotoa hyödyttäviä vastauksia sen vaikutuksista ja merkityksistä. Tulevaisuudessa palveluiden tuottamiseen tulee liittymään enenevässä määrin markkinapohjaisuus, joten ammattilaisten näkemyksiä on tärkeää kartoittaa.

Sosiaalityössä tulee ymmärtää toimintaympäristöjä ja työn on oltava yhteiskunnallisten muutosten vuoksi riittävän muuntautumiskykyistä (Karjalainen & Seppänen 2010, 301). 2010-luvulla sosiaalihuoltoa koskevassa keskustelussa ovat esillä rakenteelliset uudistukset, palveluiden tuottamisen tavat sekä pyrkimys sosiaali- ja terveydenhuollon vahvempaan integrointiin (Haverinen, Kuronen & Pösö 2014, 11).

Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) konsernin strateginen visio sisältää ajatuksen eheästä yhteiskunnasta ja kestävästä hyvinvoinnista. Tämä strateginen visio on kytketty Suomen valtion hallitusohjelmaan ja sosiaali- ja terveyspalveluiden maakuntaudistukseen. Strategian painopisteisiin sisältyvät muun muassa:

...tuemme ihmisten aktiivista roolia yhteisöissään ja yhteiskunnassa, varmistamme että asiakas saa tarvittavat, vaikuttavat ja kustannustehokkaat palvelut ja etuudet, rakennamme turvallisuutta ja hyvinvointia edistävää työ- ja elinympäristöä ja teemme kestäviä tulevaisuuden ratkaisuja yhdessä muiden kanssa. (STM 2017.)

Tästä näkökulmasta halusimme tutkimuksessamme selvittää, miten sosiaalialan työkenttä voisi vastata laajempiin tarpeisiin ja kehittää työmuotoja- ja menetelmiä hyvinvoinnin tavoitteita tukeviksi. Näemme, että erilaisten innovatiivisten työmenetelmien tukeminen, kartoittaminen ja tietoisuuden levittäminen on tärkeää, jotta kehittymistä tapahtuu.

Sosiaalihuollolla on yhteiskunnallinen tehtävä, joka viittaa yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen toimintakykyyn ja sosiaalista turvallisuutta tukeviin tehtäviin ja palveluihin (Haverinen, Kuronen & Pösö 2014, 11). Tähän moninaisuuteen peilaten otimme tavoitteeksemme laatia kolmitasoiset tutkimuskysymykset, joihin sisältyivät asiakas, ammattilainen ja sosiaaliala.

Kumppanuuden ja huolenpidon näkökulmien esillä pitäminen on tärkeää, sillä tämä aika korostaa helposti vain yksilöä, tehokkuutta ja kontrollisuhteita (Juhila 2006, 262). Hyvinvointiyhteiskunnan toimintaa eivät saisi ohjata pelkästään talouden tai oikeuden yksifunktioiden järjestelmien arvot ja kriteerit. Tämä on merkittävää sosiaalityön kannalta (Kilpeläinen 2009, 74). Yhteiskunnallisessa muutoksessa olisi huomioitava sosiaalialan erityispiirteet, jotka eivät suinkaan liity pelkkään talouteen, vaan yksilöistä lähtevään yhteiskunnalliseen hyvinvointiin. Näin ollen talouslukujen sijaan olisi tarkasteltava hyvinvoinnin mittareita pitkällä aikavälillä.

Sosiaali- ja terveystalouteen vaikuttavat kansainvälistymisen lisäksi talous, kilpailu ja erilaisten kulttuurien vuorovaikutus. Globalisaation myötä kasvaa tietoisuus toisista. Sosiaalisen integraation näkökulmasta sillä on kahdenlaisia vaikutuksia: ymmärrys lisääntyy, mutta myös epävarmuus voi kasvaa. Yksilö saattaa loitontua tukea tarjoavista kollektiivisista yhteisöistä, joten siltojen rakentaminen yksilöiden välillä on välttämätöntä. (STM 2018.)

Mielestämme on tärkeää, että ihminen säilyttää yhteytensä luontoon, perustunteisiin ja ympäröivään maailmaan. Eettiset arvot sanelevat sosiaalityön tekemistä, yhtä lailla kuin ne liittyvät erilaisiin suhteisiin ympäröivän maailman kanssa. Eläinavusteisuus vastaa

omalta osaltaan sellaisiin emotionaalisiin tarpeisiin, jotka tahtovat toisinaan unohtua ihmisten välisessä kanssakäymisessä. Eritoten ammatillisesti toteutettuna eläin- ja luontoavusteisuus avaavat meille kokonaisvaltaisempaa maailmaa. Ammatillisuuden näkökulmaa tarkastelemme opinnäytetyössä tarkemmin. Meille ammatillinen toiminta tarkoittaa työn ja työmuodon syvempää ymmärrystä, laajempaa perspektiiviä sekä vankkoja perustelutaitoja.

Teoreettisessa viitekehyksessä nostamme esiin sosiaalipsykologian, Green Caren sekä systeemiteorian. Opinnäytetyössämme tarkastelemme, millaisia merkityksiä ammatillisella eläinavusteisella työskentelyllä on sosiaalialan työssä. Sosiaalipsykologiasta rajasimme tutkimusnäkökulmaksi tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehityksen, ammatillinen eläinavusteisuus sitoutuu Green Careen ja systeemiteorian kautta sidomme tutkimustulokset yksilön, ammattilaisen ja sosiaalialan kautta yhteiskunnallisiin merkityksiin.

Toivoimme, että esiin nousisi uusia, ammattilaisten näkökulmia siitä, millaisia merkityksiä eläinavusteisuudella on ja kuinka sitä voitaisiin jatkossa vielä paremmin hyödyntää sosiaalialan kentällä. Tutkimuksen edetessä oli selvää, että tulisimme saamaan enemmän kuin olimme toivoneet. Lopulta pääsimme perustavanlaatuisten ja kokonaisvaltaisten kysymysten ja vastausten äärelle. Opinnäytetyön lopussa pohdimme eläinavusteisuuden merkitystä ja tulevaisuutta suuressa kuvassa sekä jatkotutkimusaiheita.

2 ELÄINAVUSTEISUUS SOSIAALIALAN TYÖKENTÄLLÄ

Opinnäytetyössämme halusimme lähteä tutkimaan ammatillisen eläinavusteisuuden merkityksiä. Toimintaympäristöiksi valikoitui kaksi yhdistystä, joissa vaikuttavat eläinavusteisuutta työssään käyttävät ja siihen työmenetelmään koulutuksen saaneet ammattilaiset. Tässä luvussa kerromme näistä kahdesta yhdistyksestä sekä avaamme ammatillista toimintaa ja asiantuntijuutta.

2.1 Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry on perustettu vuonna 2004. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on syrjäytymisen ehkäisyyn, sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukemiseen tähtäävää toimintaa. Toiminnan lähtökohtana on ihmisen ja hevosen vuorovaikutus sekä talliyhteisö, jossa toiminta tapahtuu. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry, 2018.)

Yhdistyksen tarkoitus on kehittää sosiaalipedagogista hevostoimintaa tekemällä tiivistä yhteistyötä koulutuksen järjestäjien kanssa. Tällä hetkellä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajaksi voi valmistua täydennyskoulutuksen kautta (25op/16ov) Kuopiosta ja Ypäjältä. Koulutus on suunnattu vankan hevosalan osaamisen omaaville sosiaali-, -terveys- ja opetusalan ammattilaisille. Koulutusta järjestävät yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston Koulutus- ja kehittämispalvelu Aducaten ja Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry sekä Ypäjän Hevosopisto, Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahea ja Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. Kyseisen täydennyskoulutuksen suorittanut ja yhdistyksen jäseneksi liittynyt ammattilainen saa oikeuden käyttää rekisteröityä nimikettä Sosiaalipedagoginen hevostoimintaohjaaja. Yhdistys pyrkii edistämään jäsentensä välistä yhteistoimintaa mahdollistamalla alueellisia tapaamisia ja koulutuksia. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry, 2018.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ensisijaisesti lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa hevosen parissa, mutta sitä toteutetaan myös muiden asiakasryhmien kanssa, esim. päihde- ja mielenterveyskuntoutujien sekä ikäihmisten kanssa. Toimintaan kuuluu kaikki tallilla tehtävät työt, esimerkiksi hevosen harjaaminen, ruokinta, taluttaminen, ratsastus ja ajaminen asiakkaan toimintakyvyn sallimissa rajoissa. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämääränä on auttaa sellaisia henkilöitä, jotka ovat vaarassa syrjäytyä tai

jotka ovat jo syrjäytyneet normaalielämästä, esim. koulupudokkaat ja kuntoutujat. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry, 2018.)

Kaiken toiminnan keskipisteenä on hevosen hyvinvointi ja eettinen kohtelu. Hevosen hyvinvoinnin kautta pyritään näyttämään asiakkaalle myös niiden asioiden tärkeys, joista oma hyvinvointi syntyy. Näitä ovat mm. puhtaus, terveellinen ravinto, säännölliset ruoka-ajat, sopiva liikunta ja riittävä lepo. Hevosen kanssa opetellaan myös tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu asiakkaan oman toiminnan kautta saatuun kokemukseen. Tärkeässä osassa hevostoiminnassa ovat tallissa olevat muut ihmiset ja toimintaa ohjaava ammatillisesti toimiva aikuinen. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry, 2018.)

2.2 Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry on ammattilaisten vuonna 2010 perustama yhdistys. Sen tavoitteena on tarjota koira-avusteiseen työskentelyyn liittyvää vertaistukea, täydennyskoulutusta yhteistyössä Jyväskylän ammattikorkeakoulun kanssa ja liittyy yhteen työmuodosta kiinnostuneita. Yhdistys edistää ammatillista ja tavoitteellista koira-avusteista työtä eri aloilla. Koira hyödynnetään toiminnallisena menetelmänä, eettisesti kestäväällä tavalla sosiaali-, kasvatus- ja terveydenhuollon ammateissa perustuen lajityypillisen käyttäytymisen tuntemiseen. Yhdistyksellä on omat eettiset ohjeet liittyen koira-avusteiseen työhön. Eettisissä ohjeissa otetaan kantaa asiakassuhteen luottamuksellisuuteen, toiminnan määrittelyyn ja suunnitelmallisuuteen, tavoitteellisuuteen, tiedottamiseen ja dokumentointiin, ammatilliseen kehittymiseen, koiran soveltuvuuteen ja koulutukseen, vastuuseen ja vakuutuksiin, koiran hyvinvointiin sekä toiminnan edellytyksiin. (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry, 2017.)

”Koiravusteisessa työtavassa koiran avulla tuetaan sekä edistetään ihmisen fyysistä, psyykkistä sekä sosiaalista hyvinvointia ja oppimista. Työ on tavoitteellista ja se edellyttää tekijältään sosiaali- terveys- tai kasvatusalan ammattia.” (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry, 2017.)

Sosiaalipalveluissa koira-avusteista työtä voidaan tehdä monipuolisesti lähes kaikkien asiakaskuntien kanssa. Yleisimmin koira-avusteisuutta käytetään sosiaalityön ja sosiaa-

liohjauksen, sosiaalisen kuntoutuksen, perhetyön, lastensuojelun ja vammaistyön työkentillä. Sosiaalialalla painopiste on emotionaalisessa tuessa ja sosioemotionaalisten taitojen kehittämisessä, itsesäätely- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelussa sekä vastuunottokyvyn, arkitaitojen ja ongelmanratkaisutaitojen parantamisessa. Koira-avusteisesti toteutetun työn voidaan katsoa vaikuttavan positiivisesti muun muassa minäkuvan, itseluottamuksen ja taitojen vahvistumiseen sekä motivaation lisääntymiseen. Koiran avulla on mahdollista luoda hyviä kokemuksia suhteen rakentamisesta toiseen elolliseen olentoon. (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry, 2017; Nurminen 2017, 14.)

Yhdistys järjestää ammatilaisen kanssa työskenteleville koirille soveltuvuustestejä, joiden kautta pääsee suorittamaan myös koirakon työnäytön. Työnäyttö koostuu kolmesta osiosta: koirakon yhteistoiminnasta, ohjattavuudesta ja hallinnasta sekä terveystarkastuksesta. Tuomareina testeissä ja työnäytöissä toimivat kasvatus- ja kuntoutusalan ammatilliset ja koirien käyttäytymisen asiantuntijat, muun muassa avustajakoira-kouluttaja, erityisopettaja, fysioterapeutti, koirien käyttäytymistutkija, ammatillinen kouluttaja ja eläin-tenkouluttaja. Ammatillisella tulee olla sosiaali-, terveys- tai kasvatusalan pohjakoulutus. Edellä mainitut koulutus, koiran testi ja näyttö virallistavat kasvatus- ja kuntoutuskoirakon nimikkeen. Näin yhdistys varmistaa standardoidut kriteerit ammatillisille koirakoille. (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry, 2017.)

2.3 Ammatillinen eläinavusteisuus, ammatillisuus ja asiantuntijuus

Eläinavusteisuus on laajalle levinnyttä ja moninaista toimintaa. Tässä opinnäytetyössä halusimme painottaa ammatillisesti toteutettavaa eläinavusteisuutta. Ammatillisuuden liitämme vahvaan osaamiseen, tavoitteellisuuteen sekä eettisesti kestävään työhön. Opinnäytetyömme haastatteluihin osallistuneet henkilöt edustavat ammatillista eläinavusteisuutta. He ovat sosiaali- ja kasvatusalan koulutettuja ammatilaisia ja tämän lisäksi heillä on suoritettuna eläinavusteisuuteen liittyvä ammatillinen täydennyskoulutus. Haluamme korostaa, että kaikki eläinavusteinen toiminta ei ole ammatillista, vaan se voi jossain olla myös epäammatillista ja vapaamuotoista eläinten kanssa touhuilua.

Sosiaalialan työkenttään ja tavoitteisiin liittyvät kiinteästi sosiaalipsykologiset elementit, tunnetyöskentely ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen. Eläinavusteisuutta on käytetty ja

tutkittu paljon fysiologiaan perustuvassa terapeutisessa työskentelyssä, esimerkiksi ratsastusterapiassa, toimintaterapiassa ja fysioterapiassa. Halusimme kuitenkin sitoa opinäytetyömme oman tieteenalamme kontekstiin ja painottaa eläinavusteisuuden sosiaalista näkökulmaa. Historiallisesti eläinavusteisuus on yhdistetty enemmän fysiologiaan, mutta nykypäivänä sitä käytetään enenevässä määrin myös sosiaalipsykologisessa ja sosiaalipedagogisessa työskentelyssä. Ammatillinen eläinavusteisuus kytkeytyy asiakkaan mielen rakentumiseen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehitykseen ja näiden tarkastelemaan työskentelyn edetessä kohti asetettuja tavoitteita.

Eläinavusteisuuteen liitetään kirjallisuudessa monia positiivisia vaikutuksia: sosiaalisten taitojen parantuminen, motoristen taitojen kehittyminen, itsetunnon ja -tuntemuksen parantuminen sekä stressin, ahdistuneisuuden, yksinäisyyden ja negatiivisuuden väheneminen (Muños 2011). Näitä taitoja voidaan harjoittaa esimerkiksi huolehtimalla eläimen hyvinvoinnista, opettamalla sille temppuja ja tarjoamalla sille liikuntaa (Cipriani et al. 2013, 229, 237).

Tutkijoiden Laurie Santosin ja Teresa Romaron mukaan koira oppii kommunikoimaan ihmisten kanssa, toimii peilinä vuorovaikutuksessa ja kiinnittyy tunnetasolla ihmiseen. Ratsastusterapia puolestaan auttaa erityistarpeisia lapsia niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisesti. (Corral Granados & Fernández Agi´s 2011, 194–195; National Geographic 2017.)

Ammatillisessa eläinavusteisuudessa olennaista on, että toiminnassa noudatetaan ammatin alan lainsäädäntöä sekä eettisiä ohjeita. Tämän lisäksi työskentelyn toteuttajalla tulee olla riittävästi ammatillista koulutusta eläinavusteisuuteen liittyen. Näistä lähtökohdista ammatillisen eläinavusteisuuden keskeisiksi piirteiksi nousevat: suunnitelmallisuus, tavoitteellisuus, jatkuva arviointi, työskentelyssä mukana olevan eläimen tunteminen, vahva eettinen osaaminen ja koulutus eläimen ammatilliseen ’käyttöön’.

Rabb (2017) kertoo ammatillisen eläinavusteisuuden erityispiirteiden koostuvan reflektiokyvystä, asiakaskohtaisista tavoitteista, riskiarvion tekemisestä (mahdolliset riskit työskentelyn aikana, pyrkimys niiden minimointiin ja riskitason pitäminen matalana), kunnioittavasta ja kohtaavasta käyttäytymisestä ja toiminnasta. Tavoitteellisessa asiakastyössä ammattilaisen pitää pystyä uudelleen arvioimaan, miten toimitaan ja mihin suuntaan mennään, miten säädellään tilanteita tarvittaessa. Asiakastyössä pitää pyrkiä

reflektoimaan siinä määrin, ettei työskentelyssä tapahdu välillisesti tai huomaamatta jotain, mikä vaikuttaa negatiivisesti asetettuihin tavoitteisiin. Vaatimuksena ammatilliselle eläinavusteiselle toiminnalle on korkea eettinen pohja, joka rakentuu vastuusta palvelun tilaajataholle tai organisaatiolle ja oman ammattikunnan eettisille säännöille.

Asiantuntijuus

Modernissa tietoyhteiskunnassa on eriytynyttä työnjakoa, johon liittyy tiettyihin erityiskysymyksiin määritellyissä asioissa erikoistunutta asiantuntijuutta. Tällöin asiantuntijuus voi olla tiede-, ammatti- tai instituutioperusteista. Asiantuntijuudeksi voidaan määritellä henkilö, jolla on tietystä aihealueesta tietoja ja taitoja, joita maallikolla ei ole. Asiantuntijuus määrittyy toiminnassa ja vuorovaikutuksessa esimerkiksi ammatillisen aseman tai tehtävien kautta. Asiantuntijuus voi ilmetä ammattitermeinä, pukeutumisena, tietyinä toimintaympäristönä tai eleinä. (Alastalo, Åkerman & Vaitinen 2017, 215.) Asiantuntijatieto liittyy moderniin ammatillisuuteen, ja tämä tieto liittyy muun muassa työmenetelmiin ja niiden käyttöön (Juhila 2006, 87–88).

Asiantuntijoita kuullaan heillä olevan tiedon vuoksi. Asiantuntijoiden näkökulmia selvittämällä pyritään pääsemään selville asioiden tilasta, yhteiskunnallisista kehityskuluista, tulkintojen tuottamisesta tai monimuotoisten vuorovaikutussuhteiden dynamiikasta. Tavoitteena on tuottaa uutta tietoa ja tiedosta tulevaa tulkintaa hyödyntämällä asiantuntijoiden erityistietämystä. Ammatillisuus sisältää oman alan laaja-alaista asiantuntijuutta, joka kasvaa koulutuksen ja kokemuksen kautta. Asiantuntijuuteen liittyy sekä motivaatio kehittää itseään, persoonaansa, vuorovaikutustaitojaan ja itsetuntemustaan että kyky oppia kokemuksista. Asiantuntijaksi kehittyminen vaatii kosketusta asiantuntijakulttuuriin, halua kyseenalaistaa oma osaaminen ja kyky jakaa tietoa muiden kanssa. Asiantuntijuutta voi jakaa myös asiakkaan kanssa, jolloin vuorovaikutuksessa kohtaavat työntekijän ja asiakkaan oma asiantuntijuus. Ammatillisella tulee olla se osaaminen, joka mahdollistaa ammatillisen kohtaamisen. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 77–80; Alastalo, Åkerman & Vaitinen 2017, 218–19.)

Asiantuntijuus on ilmiönä monimuotoinen. Yksiselitteisiä tiedollisia ratkaisuja ei ole ja ongelmien hallintaan tarvitaan eri näkökulmista nousevaa ymmärrystä. Asiantuntijuus voi olla tapauskohtaista, käytännön kokemuksen mukanaan tuomaa tai ryhmämuotoista. Asiantuntijoina voidaan pitää henkilöä, jolla on erityistä tietoa tutkittavasta asiasta asemansa tai tehtäviensä kautta ja tätä tietoa on vain harvoilla. Funktionaalisessa mielessä

asiantuntijaa voi pitää tarkan tiedon välittäjänä. Asiantuntijan on pystyttävä sekä sisä- että ulkopuoliseen arviointiin ja reflektioon. Lisäksi hänen on pystyttävä oman asiantuntijuuden sekä yhteiskunnan eriytymisen ja eri elämänmuotojen vaikutusten syvälliseen tarkasteluun. (Eräsaari 2006, 31, 34; Alatalo, Åkerman & Vaittinen 2017, 216.)

Opinnäytetyöntekijä joutuu miettimään, miten määritellä oman tutkimusaiheensa kannalta olennainen asiantuntijuus ja miten tunnistaa keskeiset asiantuntijatahot. Tutkijan tulee muistaa myös, että asiantuntijahaastattelu on rajallinen aineiston tuottamisen menetelmä. Asiantuntijahaastattelua tehdessä on syytä muistaa tiedon tilanteinen, arvosidonnainen ja yhdessä tuotettu luonne sekä pitää mielessä selvä näkemys tutkimuksen tavoitteista. Asiantuntijan haastattelutilanteessa kannattaa pyrkiä kyseenalaistamaan ja kannustamaan haastateltavaa asiantuntijaa. Asiantuntijan haastattelu on vaativaa, mutta samalla innostavaa ja antoisaa. (Alatalo, Åkerman & Vaittinen 2017, 216, 218–219, 221, 229.) Haastattelu on aina vuorovaikutusta, ja vuorovaikutus on aina puolestaan paljon muutakin kuin kysymysten esittämistä tai neutraalia tiedonsiirtoa (Hyvärinen 2017, 12–13, 20).

Asiantuntijuus ja ammatillisuus ovat lähellä toisiaan. Ammatillisuuteen kuuluvat ja vaikuttavat koulutus, ymmärrys, työ- ja elämäkokemus sekä tietojen ja taitojen yhteen nivominen. Asiantuntijuutta syventävät tekijät liittyvät lähinnä tiedonkäytön näkökulmiin, tiedon syventämiseen, perehtymiseen ja konsultoivaan työotteeseen. Asiantuntija voi olla suuremmassa roolissa tiedontuottamisen näkökulmasta. Asiantuntijuus on ikään kuin ammatillisuuden päälle kerroksittain rakentunutta, laaja-alaista osaamista. (Helminen 2013, 114–117, 170–181.) Sosiaalialan asiantuntemus rakentuu kokemuksesta, joka syntyy työskennellessä ihmisten kanssa. Tämän kokemuksen muuntaminen siirrettäväksi tiedoksi on sosiaalityön vaikuttamisen väline. Tehtyjen havaintojen tiivistäminen ja raportointi ovat keskeinen osa sosiaalityön vaikuttamistoimintaa. (Kananoja 2017, 31.) Tämä näkökulma tulee esiin myös sosiaalipsykologisen tutkimustiedon hyödyntämisessä.

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyömme tarkoitus on tutkia ammatillista eläinavusteisuutta eri tasoilla. Tavoitteenamme on löytää merkityksiä asiakkaana olevan yksilön tasolla, merkityksiä ammattilaiselle sekä merkityksiä sosiaalialalle. Opinnäytetyössämme lähestymme ammatillista eläinavusteisuutta sosiaalipsykologisesta näkökulmasta ja käytämme tutkimuksessa myös Green Caren ja systeemiteorian näkökulmaa. Tässä opinnäytetyössä sosiaalipsykologinen tutkimusnäkökulma on rajattu tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehityksen tarkasteluun. Opinnäytetyössämme Green Care sitoutuu vahvasti eläinavusteisuuden menetelmänä sekä työorientaationa. Systeemiteorian kautta tarkastelemme eläinavusteisuuden merkityksiä eri tasojen välillä.

Eläinavusteisuuden rooli sosiaalialan työkentillä ja siihen liittyvien koulutusten tarjonta on noususuuntainen. Yli-Viikarin (2018) mukaan luonto- ja eläinavusteisten toimintamuotojen vahvistuminen on tapahtunut paitsi kansallisella myös kansainvälisellä tasolla. Puhutaan siis globaalista eläinavusteisuuden noususuunnasta sosiaalialan työkenttien suhteen. lisäksi: Myös Haapala & Suomela-Markkanen (2018) painottavat eläinavusteisuuden lisääntyvän kuntoutuksessa ja muussa toiminnassa. Opinnäytetyömme tarkoitus on tutkia eläinavusteisuuden merkityksiä ammatillista eläinavusteisuutta toteuttavan ammattilaisen näkökulmasta. Opinnäytetyömme tavoitteita ovat: lisätä tietoisuutta ammattilaisen eläinavusteisuuden merkityksestä sosiaalialan työkentillä ja nostaa esiin ammattilaisen eläinavusteisuuden erityispiirteet sekä etsiä uusia näkökulmia eläinavusteisuuden hyödyntämiseksi.

Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia merkityksiä ammattilaiset kokevat asiakkaan saavan eläinavusteisessa tunne- ja vuorovaikutustyöskentelyssä?
2. Millaisia merkityksiä eläinavusteisuudella on ammattilaiselle itselleen?
3. Millaista merkityksiä ammatillisella eläinavusteisuudella on sosiaalialalle?

Näiden tutkimuskysymysten kautta lähdimme tarkastelemaan ammattilaisten näkemyksiä ammatillisen eläinavusteisuuden merkityksestä asiakkaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehitykseen, omaan ammatillisuuteen sekä laajemmin sosiaalialalle. Tutkimuksen kautta

pyrimme vahvistamaan ammatillisen eläinavusteisuuden roolia ja merkitystä sosiaalialan työkentillä.

4 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Teorian kautta hahmotetaan tutkimusongelmaa, jäsennetään tutkimuskohteet ja tarkastellaan tutkittavaa asiaa uusista näkökulmista. Teorian avulla pyritään selittämään ja ymmärtämään ilmiötä. (Haaparanta & Niiniluoto 2017, 56.) Ymmärrys vaatii ilmiön kokonaisvaltaista hahmottamista, joten avaamme teoreettisessa viitekehyksessä myös emootioiden sosiologian taustaa eli vuorovaikutusta tutkivaa sosiaalipsykologiaa. Tässä opinäytetyössä pyrimme käyttämään Green Carea ja systeemiteoriaa työkaluina sosiaalipsykologian teoriasta nousevien tutkimusongelmien jäsentämisessä.

4.1 Emootioiden sosiologia

Tässä luvussa tarkastelemme tunne- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä ja huomioonottamisen tärkeyttä. Teoreettisesti tunteet ja vuorovaikutus nivoutuvat yhteen merkittävällä tavalla ja niiden kautta vaikutetaan moneen asiaan. Kehittämällä itsesäätelytaitoja (tunteiden säätely) ja sosiaalista kyvykkyyttä (vuorovaikutustaidot) voidaan saavuttaa tuloksia sosiaalityön tavoitteiden näkökulmasta.

Sosiaalipsykologia sijoittuu tieteenalana psykologian ja sosiologian välille. Teoreettisen viitekehysten ja tutkimamme ilmiön ymmärtämiseksi näemme tärkeänä esitellä mihin emootioiden sosiologia tieteenalan kentässä sijoittuu ja juurtuu. Sosiaalipsykologia on yhteiskuntatiede, joka tutkii sosiaalista vuorovaikutusta, ryhmiä sekä yksilön, yhteiskunnan ja kulttuurin välisiä suhteita (Helkama ym. 2015, 12). Sosiaalipsykologiassa vastataan muun muassa kysymykseen: miten ihminen rakentuu vuorovaikutuksessa. Edellä mainittuihin teemoihin liittyy sosiaalinen oppiminen, joka tapahtuu yksilön ja sosiaalিতajan välillä. Sosiaalistumisprosessissa kehittyvät yksilön itsesäätelytaidot, jotka kytkevät hänen ympäröivään yhteisöön. (Helkama ym. 2015, 21, 35, 51.) Erik Allard (1983, 55) määrittelee sosiaalistumisprosessissa syntyvän asenteen tiedollisten, affektiivisten (emotionaalisten) ja toiminnallisten (käyttäytymisen) ulottuvuuksien muodostamaksi kokonaisuudeksi.

Sosiaalipsykologia tarkastelee ihmisten vuorovaikutuksessa tapahtuvia muutoksia eli sitä miten sosiaalinen maailma ja yksittäiset ihmiset muokkaavat toisiaan. Sosiaalipsykolo-

gian keskeisiin kiinnostuksen kohteisiin kuuluu ajattelun ja tunteiden sosiaalinen muotoutuminen ja ryhmien väliset suhteet. Sosiologian tutkimuskohteet painottuvat sosiaaliin toimintaan ja sosiaalisten verkostojen muovautumiseen (TYT 2018; Helsingin yliopisto 2018), joka tässä opinnäytetyössä näyttäytyy systeemiteorian valossa yhdistäen yksilön ja yhteisöt. Vuorovaikutustaidoilla viittaamme yksilöiden väliseen kommunikointiin. Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan puolestaan yksilön laajempaa ymmärrystä vuorovaikutuksen merkityksestä sosiaalisissa suhteissa sekä ryhmään liittymisessä.

Sosiaalipsykologian historiaan sisältyy paljon eläinten ja luonnon keskellä elävien alkuperäiskansojen tutkimusta sekä yhteistoiminnassa oppimisen tarkastelua (Helkama yms. 2015, 38–42, 64). Puhumme opinnäytetyössä sosiaalisista innovaatioista, jollaisena Green Carea ja ammatillista eläinavusteisuutta voidaan pitää. Sosiaalipsykologian historia tukee pitkälti nykytietoa Green Caren vaikutuksista ja käyttötarkoituksista. Näimme sosiaalipsykologisen näkökulman valitsemisen erittäin olennaisena, sillä sosiaalipsykologista tietoa sovelletaan esimerkiksi sosiaali- ja mielenterveystyössä, erilaisissa koulutus-, suunnittelu- ja kehittämistehtävissä sekä tiedotustoiminnassa (Tampereen yliopisto 2017).

Sosiaalipsykologian tarkemmaksi näkökulmaksi valitsimme emootioiden sosiologian. Emootioiden esiintyminen ja kehittyminen vuorovaikutuksessa edustaa sosiaalisten suhteiden alkumuotoja. Ihmisen sosiaalinen kehitys alkaa syntymästä, jolloin äidin ja vastasyntyneen suhde alkaa kehittyä. Siihen kuuluvat primitiiviset tunteet (nälkä/kylläisyys, kylmä/kuuma). Vauvan kehittyessä kehittyvät tunteetkin monimutkaisemmiksi ja niitä tarkennetaan sanoilla. Tunneoppiminen luo perustan kaikelle muulle kokemiselle ja kehitykselle. Sosiaaliset emootiot tulevat esiin sosiaalisissa yhteyksissä, joko kasvokkain tai jopa toista ihmistä ajatellessa. Tällaisia sosiaalisia emootioita ovat muun muassa kauteus, ylpeys ja nolostuminen. Onnistunut vuorovaikutus johtaa ihmisten keskinäiseen hyvään oloon. Ihminen on koko ajan yhteydessä ympäristöönsä, joka muokkaa aivoja. Ympäristön yksinä tärkeimpinä komponentteina ovat merkitykselliset toiset. Ihmiset harjaantuvat erilaisiin dialogeihin ja vuoronvaihtoihin jo vauvasta lähtien. Vuorovaikutuksen molemminpuolinen säätely ja säätelytaitojen harjoittelu on tärkeää, koska onnistuneen vuorovaikutuksen merkitys on hyvinvoinnin kannalta suuri. Jos ihminen on esimerkiksi hyvin yksinäinen, voi hänelle syntyä omituisia käsityksiä maailmasta, koska sosiaalinen päivitysmekanismi puuttuu. Emotionaalisen vuorovaikutuksen kulkua on perusteltua tarkastella, koska se on vahvasti yhteydessä mielentiloihin ja psyko-fysiologisten reaktioiden

itsesääteilyyn. Ei-sanallinen emotionaalinen ilmaisu osallistuu ihmisen subjektiivisen kokemuksen, psykofyysisten reaktioiden ja välittömän sosiaalisen vuorovaikutuksen kokonaisuuteen. (Hari 2017, 31–51; Peräkylä & Gronow 2017, 73.)

Toinen toimii peilinä silloin, kun ihminen kääntyy tarkkailemaan itseään ja tulee tietoiseksi itsestään. Kehittyessään ihminen on jatkuvassa vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa ja osallistuu siihen aktiivisena toimijana. Kehityssuunnat määräytyvät yhteydessä sosiaaliseen ympäristöön. Minuus voidaan ymmärtää ennen kaikkea sen erityisen sosiaalisen kehityksen kautta, jossa se muodostuu. Ihminen ikään kuin tuottaa itsensä yhä uudelleen sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Ohjaajan ja eläimen hyvän suhteen ja vuorovaikutuksen näkemisestä on hyötyä asiakkaalle. (Berger & Luckman 1995, 40, 61–63; Nurminen 2017, 14.)

Ihmisen käyttäytymistä voidaan tarkastella biologisten peruseikkojen valossa. Sosiaalipsykologia tarjoaa mahdollisuuden tarkastella sosiaalisten valmiuksien kehityksellistä muodostumista. Voidaan puhua emergenteistä ominaisuuksista, jotka synnyttävät uudenlaisia ominaisuuksia ja yhteyksiä vuorovaikutuksessa yksinkertaisten ominaisuuksien ja yhteyksien kanssa. Ihmiselle on kehittynyt ja valikoitunut mielenmalleja, joilla on säilymisen kannalta funktionaalisia vaikutuksia. Jo aikanaan sosiologi Émile Durkheim painotti, että sosiaalinen on luontoa. Evoluutioteoriaa on pyritty yhdistämään sosiologiseen yhteiskuntateoriaan tutkimalla, miten ihmisestä on tullut sosiaalinen ja mitä hyötyä sosiaalisuudesta ihmiselle on. Yksi tärkeä näkökulma tutkimuksellisesti on ollut ihmisen emotionaalisuus. Tunteet ja niihin liittyvä vuorovaikutus ovat keskeisiä yhteisöelämän kannalta. Evoluutiopsykologialla nähdään olevan selvä paikka sosiaalitieteissä, varsinkin kun tutkitaan esimerkiksi tunteisiin liittyviä ilmiöitä tai keskinäisiä tunnesuhteita. (Kuusela 2007, 188–189; Aro & Jokivuori 2010, 273.)

Emootioilla tarkoitetaan tiettyyn ärsykkeeseen liittyviä neurofysiologisia muutoksia, ilmeliikkeitä, käyttäytymisvalmiutta ja prosessiin liittyvää kognitiivista arviointia sekä toiminnallista ulottuvuutta (vuorovaikutus). Yksinkertaistettuna jonkun tapahtuman havaitseminen synnyttää muutoksia kehossa ja mielessä, ja kun nämä muutokset tunnetaan, syntyy emootio. Emootio on suhteellisen intensiivinen, spontaani ja lyhytaikainen (vihaisuus, pelko), kun taas mielialat ovat laimeampia (huolestuneisuus, ärtyneisyys). (Helkama ym. 2015, 102–103.) Emotionaalinen säätely on minän sopeuttamista

tilanteeseen sellaisissa olosuhteissa, joissa aktiivinen toiminta ei auta tai riitä (Ojala & Uutela 1993, 61).

Kehityksellisesti ihminen kiinnittyy ja samastuu merkityksellisiin toisiin ensimmäisten elinvuosien aikana, jolloin merkitykselliset toiset välittävät lapselle tietoa sosiaalisesta maailmasta. Tätä prosessia kutsutaan primaarisosialisaatioksi ja siihen liittyy voimakkaita emotionaalisia latauksia. Myöhemmissä elämänvaiheissa tapahtuu sekundaarista sosialisaatiota, jolloin yksilö sisäistää rooleja ja institutionaalisia osamaailmoja. Erilaiset roolit kasautuvat perusminän päälle. Sosiaalisessa elämässä jokainen toimiva subjekti osallistuu rakenteen ylläpitämiseen, uusintamiseen ja muuttamiseen. Sosiaalinen minä muodostuu suhteessa toiseen; ihminen näkee itsensä toisten ihmisten kautta. Yksilö saa kuvan omasta minästään omaksumalla toisten asenteen häntä itseään kohtaan. Toinen voi olla yksittäinen ihminen, ihmisryhmä tai koko yhteiskunta. Sosiaalipsykologit G.H. Mead ja C.H. Cooley ajattelivat ihmisten ja yhteiskunnan olevan tässä yhteydessä tajunnan ilmiöitä, ei aineellisesti olemassa olevia. (Eskola 1990, 97; Sulkunen 1992, 222; Pirskanen 2007, 114–115.)

Sosiaalisen konstruktion näkökulmasta persoonallisuus on ajallisesti ja kulttuurillisesti määräytynyt tapa ymmärtää yksilön ja yhteiskunnan suhdetta. Ihmisen voidaan nähdä menestyneen hyvin institutionalisoidun älykkyytensä ansiosta (kollektiivinen tieto, käyttäytymismallit). Siitä seuraa, että kaikki on riippuvaista yksilöstä ja hänen käyttäytymisestään, mutta ihmisten keskinäinen koordinaatio on riippuvaista yhteisen kokemuksen jakamisesta ja yksilöiden sosiaalistumisesta. (Alasuutari 2007, 153–154.)

Ihminen saa itsestään informaatiota erilaisissa kognitiivisissa ja aistimuksellisissa prosesseissa. Nämä prosessit vaikuttavat ihmisen yksilöllisiin tapoihin havainnoida, motivoitua ja sopeutua erilaisiin tilanteisiin ja sosiaalisiin suhteisiin. Näissä sisäisissä prosesseissa ihminen muodostaa mielikuvia, odotuksia ja käsityksiä, joiden kautta tulkitsee ympäröivää maailmaa ja vuorovaikutusta muiden kanssa. Kautta elämän ihmiselle muodostuu erilaisia sisäisiä karttoja tai malleja, jotka voivat tuottaa vääristyneitä tai relevantteja tunnereaktioita kulloiseenkin tilanteeseen. Vääristyneistä malleista voi esimerkkinä olla taantumisen (paluu alkeellisiin tapoihin), takertuminen (yhteen vaihtoehtoon sulkeutuminen) tai tunteen siirtäminen (virheelliset syy-seuraussuhteet). Virheelliset havainnoinnit ja epärelevantti tunneväaste saattavat johtaa kelvottomuuden tunteisiin, ahdistuneisuuteen ja aggressiivisuuteen. Sosiaalisen havaitsemisen kannalta tärkeää on, reagoidaanko ihmisen

ulkonaisiin tekoihin vai sisäisiin ajatuksiin ja tunteisiin. Jos päämääränä pidetään esimerkiksi ulkoista kiltteyttä, voivat heränneet tunteet jäädä (turvattomuus, pelokkuus) huomiotta. Näin saattaa syntyä ristiriita ulkoisten tekojen ja sisäisten tunteiden välillä. (Escola 1990, 45, 51, 68–69.)

Darwin nosti aikoinaan esille emootiot biologisesti määräytyneinä ominaisuuksina. Emootiot ovat auttaneet niin ihmistä kuin eläintä esimerkiksi olosuhteisiin sopeutumisessa. Eläimillä voidaan tulkita olevan emootioita ja ihmistenkin perusemootiot ovat universaaleja. Erityisesti ihmisten ja eläinten tunne-elämän yhtäläisyydet kiinnostivat Darwinia. Darwin tarkkaili aikanaan lasten, aikuisten sekä erilaisten eläinten tunneilmaisuja ja elekieltä. Hän toi sosiaalipsykologian tutkimuskentälle emootiot ja sanattoman viestinnän. (Helkama ym. 2015, 106; Myllyniemi 2001, 24–26, 33).

Ihmisellä on sekä implisiittinen, tietoisuudesta riippumaton minä, että tietoinen eksplisiittinen minä. Edellinen voi olla sellaisillakin eläimillä, joilta puuttuu tietoisuuden kyky. Ihmiseen voidaan liittää persoonallisuuden käsite, mutta kaikilla eläimillä on minä. Minimalistisimmillaan minä perustuu biologisiin prosesseihin, ihmisen narratiivinen tarinaminä taas on sosiaalinen, vuorovaikutukseen, oppimiseen ja kulttuuriin perustuva. (Rautio 2006, 33–34)

Sosiologi Pertti Rautio pohtii artikkelissaan ”Minän biologinen perusta” ihmisen ja eläimen minuuden kytköksiä ja rajapintoja. Hän nostaa esille myös kysymyksen siitä, onko eläimillä olemassa mielen teoria eli pystyvätkö ne käsittämään toisen elävän olennon mielenliikkeitä. Rautio pitää neurologi Antonio Damasion huomiota emootioiden ja niistä kertyvän tiedon tärkeydestä huomionarvoisena sosiaalipsykologian ihmiskäsityksen kannalta. Damasio nostaa esiin emootioiden evoluutiohistorian, joka alkaa yksisolujen reagoinnista ympäristöön ja päättyy ihmisen minuuteen ja esimerkiksi moraalikysymyksiin. Raution pohdinnan mukaan ihminen voi päästä lähelle ydinminäänsä ja perustunteitaan ollessaan vuorovaikutuksessa eläimen kanssa. (Rautio 2006, 17, 34.)

Nykytiede on löytänyt paljon yhtäläisyyksiä muun muassa ihmisten ja eläinten tunne-elämästä. Evoluutiobiologi Helena Telkänranta pitää eläimiä nimenomaan tunne-elämän mestareina, vaikka eläinten älykkyyttä onkin tutkittu paljon. Tämä perustuu nimenomaan

siihen, että eläimet tuntevat pääosin puhtaita perustunteita ilman liiallista järkeilyä. Selkärankaisten eläinten perustunteet ovat aidosti koettua todellisuutta. (Telkänranta 2016, 136–137, 140.)

Väitetään, että emootiot olisivat pohjimmiltaan sosiaalisia ilmiöitä tai että sosiaalinen käyttäytyminen on aina emotionaalista (Myllyniemi 1984, 65). Sosiaalisen minän voidaan ajatella olevan tilannekohtainen, jolloin ihminen ja hänen käytöksensä mukautuu muihin läsnä oleviin. Sosiaalinen minä kärsii häpeää aiheuttavista asioista ja nauttii onnistumisista ja tunnustuksesta. Henkinen minä liittyy toisiin ajattelun kautta, muun muassa tulkinnoin omasta itsestä. Minuuden tai persoonan kehittyminen ei Raution mukaan välttämättä edellytä lainkaan puhuttua kieltä. (Rautio 2006, 17, 34.) Fyysiset ja tunnereaktiot antavat yksilölle tietoa esimerkiksi hänen pystyvyydestään, onnistumisistaan ja arvostaan muiden silmissä. Rauhallisena pysyminen vaikeassa tilanteessa parantaa pystyvyyden ja omanarvon tunnetta. Emootion syntyyn vaikuttavat myös kokijan henkilökohtaiset merkitykset ja aiemmin kokemat tilanteet. Sosiaalinen tuki auttaa tunnesäätelyn kehittymisessä. Tunne- eli emotionaalinen tuki luetaan kuuluvaksi sosiaaliseen tukeen. Hyväksyvä viestintä luo sosiaalisesta kontaktista hyvän ja toimivan sekä kehittää sosiaalista kyvykkyyttä. (Myllyniemi 1984, 66; Ojala & Uutela 1993, 60; Kauppila 2006, 23, 70–72 Helkama ym. 2015, 60.)

Tunteisiin reagoiminen ja niihin saatu vaste ovat ihmiseksi kasvamisen ja sosiaalistumisen kannalta tärkeitä elementtejä. Mikäli ihminen jää jossain vaiheessa vaille emotionaalista vastetta (varhaislapsuus tärkeää aikaa) syntyy emotionaalista deprivatiota eli vajaa- vuutta. Tällöin perustarpeisiin ja -tunteisiin ei vastata ja sosiaalistuminen muihin ihmisiin jää puutteelliseksi. Tämä voi aiheuttaa epäsosiaalisuutta, aggressiivisuutta ja sopeutumattomuutta. Toisin sanoen emotionaalinen vaje voi aiheuttaa reaktiotaipumuksia, jotka saattavat johtaa rikollisuuteen ja syrjäytymiseen. (Eskola 1990, 248–251.)

Vuorovaikutuksessa esiin tulevia tunteen ilmaisuja tarkastellaan usein niin kokemuksellisesti kuin psykologian ja biologian näkökulmista. Biologian näkökulmasta toisinaan perustunteisiin liittyvät ilmeet voivat tulla näkyviin, vaikka yrittäisi välttää kyseistä ilmettä. Mielen sisäinen maailma tulee näin ollen näkyviin, vaikka sitä yrittäisi estää. Psykologinen näkemys tunteiden säätelystä on, että tunteiden säätely on kyky ja prosessi, jossa ihminen koettaa vaikuttaa siihen, miten ja missä tunteita ilmaistaan. Aikuisuuteen liite-

tään kyky päästä tunteisiin käsiksi, kyky jäsentää sisäistä maailmaa, arvostaa sitä ja käyttää hyväkseen sisäisiä tiloja. Tunteiden lisääntyvä itsesäätely korreloi vähenevän väkivalta-alttiuden kanssa. (Peräkylä & Gronow 2017, 69, 71.)

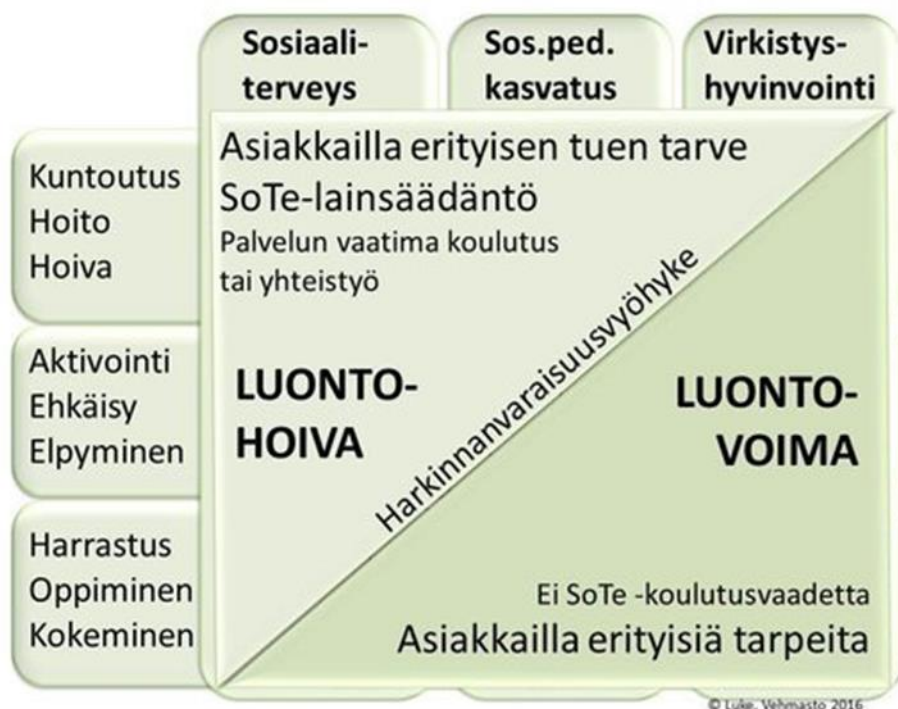
Emootioiden sosiaalipsykologia selittää osittain myös motivaatiotekijöitä. Sisäiset motivaatiotekijät ovat kytköksissä erilaisten tarpeiden tyydyttämiseen ja sosiaalisiin tekijöihin mm. normeihin ja niihin reagointiin. Tällöin tarkastelun kohteina tunnevasteen osalta ovat sosiaalisten normien harjoittelu, opettaminen ja niihin sopeutuminen tai tarpeiden tarkastelu yksilöllisistä näkökulmista. Ehdollistumisen näkökulmasta on tärkeää huomioida erilaisiin tilanteisiin ja käyttäytymiseen kytkeytyvät tunnereaktiot. Käyttäytyminen seuraa ehdollistumista ja se voi olla esimerkiksi välttämistä tai lähestymistä. (Eskola 1990, 70–71.)

Tunneilmaisua voidaan tahdonalaisesti kontrolloida, korostaa tai hillitä. Tunteiden säätely voi olla yksilön sisäistä tai yksilöiden välistä. Kun tutkitaan emootioita vuorovaikutuksessa, tarkastellaan yhteistä toimintaa ja tunnekokemuksen jakamista. Tällöin painotuu ajatus emootioista ennen kaikkea sosiaalisina välineinä. Tunteiden itsesäätely ja tunteiden vuorovaikutuksellinen säätely muodostavat yhteisen järjestelmän, jossa ne ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa. Tähän yhteyteen liittyvät sekä tarkkailu että toiminta. Tarkkailussa huomio kiinnittyy niin omaan kuin vuorovaikutuskumppanin verbaaliseen ja ruumiilliseen ilmaisuun. Tätä kautta rakentuu toiminnan affektiivinen konteksti. Toiminnassa korostuu vastaavanlainen teon ja tunteen yhteys, esimerkiksi vauvalla pään kääntäminen äidistä pois päin aiheuttaa somaattisia vasteita ja lisääntyvää kiihtymystä. Kasvatus ja biologinen perusta toimivat yhteistyössä muokaten aivoja. (Rautio 2006, 33; Helkama 2015 ym. 107, 111; Peräkylä & Gronow 2017, 72.)

Tunteisiin ja tunnesäätelyyn voidaan vaikuttaa kemiallisesti (alkoholi, huumeet, lääkkeet) ja esimerkiksi hakeutumalla tilanteisiin, joissa tiedämme suurella todennäköisyydellä jonkin tietyn emootion heräävän (Helkama ym. 2015, 108). Vuorovaikutussuhteilla ja niiden laadulla on ihmisen tunne-elämälle suuri merkitys. Tunteisiin voidaan ratkaisevasti vaikuttaa tietynlaisella vuorovaikutuksella. Voidaan puhua emotionaalisista merkityssuhteista ja tunnetyöstä. Tunnetyöllä tässä yhteydessä tarkoitetaan tunnesääntöihin (mikä on sosiaalisesti sopivaa ja oikein) sopivan tunneilmaisun virittämistä ja ilmaisua. Erilaiset sosiaaliset tilanteet pohjautuvat emotionaaliseen ilmapiiriin, jolla on puolestaan oma merkityksensä yksilön hyvinvoinnin kannalta. (Myllyniemi 1984, 79; Kauppila 2006, 77.)

4.2 Green Care

Green Care -käsite tuotiin esille Suomessa vasta 2000-luvun puolessa välissä. Systemaattista toiminnan kehittäminen on ollut vasta 2000-luvun loppupuolelta lähtien. (Soini & Vehmasto 2014.) Edelläkävijänä Green Care -toiminnassa voidaan pitää Alankomaita ja Norjaa, jossa Green Care on jo vakiintunut osa hoito- ja kuntoutusjärjestelmää. Green Care (GC) -toiminta ei siis ole uusi innovaatio, vaikkakin käsitteenä Green Care on varsin tuore ja osittain myös tuntematon. Green Care -toiminta perustuu eko- ja ympäristöpsykologiaan. Käsite kuvaa hoiva, kuntoutus-, opetus- ja hyvinvointipalveluja, joissa luonto, eläimet, maaseutu tai maatilaympäristö ovat toiminnan tapahtumapaikkoina tai välineinä. Green Care on terminä moniulotteinen ja se käsittää paljon erilaisia menetelmiä ja toimintatapoja. Green Caren menetelmiä ovat luonto-, puutarha-, eläin- ja maatala-avusteiset hoitomuodot, terapiat ja muu toiminta. Ammattialan osaamisen mukaisesti käytetään monia erilaisia eläin- ja luontoavusteisuuden menetelmiä. Näitä ovat muun muassa ratsastusterapia ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta, sosiaalinen ja terapeuttinen puutarhatoiminta, maatilojen kuntouttava toiminta sekä ekopsykologian menetelmät. (Green Care Finland ry.) Menetelmät ja toimintatavat pyrkivät parantamaan ihmisten elämänlaatua ja hyvinvointia joko ennalta ehkäisevänä tai kuntouttavana toimintana.

KUVIOT 1 & 2. Green Care-palvelujen jaottelu (Green Care Finland ry 2018).

Luontohoivan palvelut tuotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön alaisuudessa, jolloin kyseisen toiminnan palvelun tuottaja on usein sosiaali- tai terveystalouden yritys. Luontovoima puolestaan ylläpitävää terveyttä ja hyvinvointia ja palveluntuottaja voi olla esimerkiksi elämyspalveluja tuottava yritys.

Green Care toimintaa harjoitetaan tavoitteellisesti, vastuullisesti sekä ammatillisesti. Eri-tyisesti Luontohoivan puolella painottuvat suunnitelmallisuus ja toiminnan jatkuva arviointi. Toiminnan tavoitteina on ihmisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen: henkisen, fyysisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tai elämänlaadun parantaminen. On myös tilanteita, joissa toiminnan järjestäminen luonnossa tai edes ulkona ei ole mahdollista. Tällaisissa tilanteissa luonnon elementtejä tai eläimiä voidaan tuoda ja käyttää kaupunkiympäristössä tai sisätiloissa, kuten vanhainkodeissa ja laitoksissa. (THL 2018.)

Green Caren toiminta-ajatukset sisältävät terapeuttisia, vuorovaikutuksellisia ja kasvatuksellisia elementtejä. Siinä luontoyhteyden ja eläinkontaktien nähdään olevan hyvinvoinnin lähteitä monimuotoisten toimintojen ja aistimusten kautta. Eläinavusteisuudessa vaikuttavana tekijänä ajatellaan olevan nimenomaan vuorovaikutus ja yhteys eläimen kanssa eli human-animal bond. Sen kautta voidaan tehdä näkyväksi tunteita ja vuorovaikutukseen vaikuttavia tekijöitä. Viimeisimmät tutkimukset tukevat ajatusta ihmisten ja

esimerkiksi koirien samankaltaisesta tunne-elämästä ja tunteiden ilmaisutavoista (ilmeet, eleet). (Artz & Bitler Davis 2017; Green Care 2017; University of Denver 2017.)

Green Care toiminnan hyvinvointivaikutukset syntyvät luonnon elvyttävyyden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisyyden kautta (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveennummi 2011, 322; Soini & Vehmasto 2014, 11). Erilaiset interventiot ja terapeutit voidaan toteuttaa monella tavalla, esimerkiksi metsäkävelyllä tai eläimen läsnäolon kautta. Tutkimukset osoittavat, että metsäympäristö ja luonto parantavat henkistä voimaa ja keskittymiskykyä (Sonntag-Öströma, E. ym. 2015, 746). Kyseessä on vanhan asian uudelleen ymmärtäminen ja käyttöön ottaminen. Ihmiset ovat aina hakeutuneet luonnon läheisyyteen ja kokeneet luonnon vaikuttavan terveyteen ja hyvinvointiin positiivisesti. Green Care -toiminnan kehittyminen Euroopassa on ollut nopeaa tutkimustiedon lisääntynyttä. (Soini & Vehmasto 2013).

Green Care tarkastelee luontoavusteisuuden ja luontoyhteyden roolia ihmisen hyvinvoinnille, toimintakyvylle ja elämänlaadulle. Tässä opinnäytetyössä Green Care-elementti tulee esiin ammatillisen eläinavusteisuuden kautta.

Green Care Finland ja laatumerkit

Green Care Finland ry on Suomessa valtakunnallisesti toimiva yhdistys. Yhdistys on alan aktiivinen kehittäjä, joka välittää tietoa ja osallistuu eri kanavien kautta yhteiskunnalliseen keskusteluun. Yhdistys tarjoaa vertaistietoa, yhteistyökumppaneita sekä näkyvyyttä Green Care -toiminnalle. Yhdistyksen jäseninä ovat mm. palveluiden tuottajia, kehittäjiä, kouluttajia ja tutkijoita. Tällä hetkellä Green Care -toiminnassa painotetaan ammatillisuutta ja vastuullisuutta.

”Ympäristötietoisuus rakentuu ja erottuu sosiaaliselta ja yhteiskunnalliselta pohjalta. Ympäristötietoisuuden muodostuminen ja muuttuminen tapahtuu yksilötason prosessien kautta.” (Konttinen 1998, 281.)

Ympäristökäsitys on mielikuva, joka ihmisellä on ihmisen ja luonnon välisestä suhteesta. Ympäristökäsitykseen voidaan vaikuttaa monella tavalla, mutta tiedon ja tietoisuuden lisääntyminen voi vaikuttaa äänestystuloksiin, kulutusvalintoihin ja erilaisten valintojen

tekemiseen. Luonnon konkreettisen hyödyntämisen tavat ovat yhteydessä ympäristökäsitykseen. Kollektiivinen ympäristökäsitys muotoutuu yhteiskunnallisten tarpeiden, intressien ja painotusten kautta. (Konttinen 1998, 278–279.)

Green Care ideologian kautta asiakkaalle voidaan luoda luontoyhteys. Luontoyhteyden kautta ihmisen on helpompi miettiä esimerkiksi ympäristön tilaa ja lähteä toteuttamaan kestävästä kehityksestä mukaista elämää. Kestävästä sosiaalityön ja sitä koskevan tutkimuksen kehittämiselle on tarvetta, kuten myös sosiaalityön käytänteiden ja menetelmien tarkastelulle. Sosiaalityön ammattilaiset voivat tarjota luonto- ja eläinavusteista työtettä vahvistaakseen luontoyhteyttä ja tukeakseen eko-sosiaalityötä. (Crawford ym. 2015, 586, 597; Melekis & Woodhouse 2015, 578.)

Green Care-toimintaa ja ideologiaa voidaan tarkastella myös sosiaalisen innovaation näkökulmasta. Innovaatiopolitiikka ja -tutkimus käsittelevät innovaatioita ja niiden vaikutusta yrityksen tai organisaation menestykseen, taloudelliseen rakennemuutokseen ja talouskasvuun. Sosiaaliset innovaatiot ja julkinen sektori ovat näissä asioissa varsin marginaalisessa asemassa. Yleistä on, että kerran luotu sosiaalinen innovaatio on julkishyödyke, jossa innovaation levittäminen ja hyödyntäminen ovat kytköksissä käyttäjän omiin valintoihin. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa sosiaaliset innovaatiot kehittävät käytänteitä ja prosesseja, palveluketjuja ja asiakaslähtöisyyttä. Tavoitteena on, että sosiaalinen innovaatio parantaa toimintakykyä ja hyvinvointia. Parhaimmillaan sosiaalisissa innovaatioissa on kyse hyödykkeistä, joissa tuote on serfioitu, nimetty tai sille on asetettu laatustandardeja. (Saari 2008, 75, 81, 101; Vuori & Toikkanen 2008, 193.)

Green Care Finland ry on laatinut Green Care-laatumerkit, joita toimijat voivat hakea yhdistykseltä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Laatumerkit kuvaavat nimensä mukaisesti hakijan toimialaa: LuontoVoima ja LuontoHoiva. Luontohoivan palvelut tuotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön alaisuudessa. (<http://www.gcfinland.fi/green-care>) Laatumerkit takaavat sen, että laatumerkin saaneella toimijalla on tarvittava määrä koulutusta, toiminta on vastuullista ja valvottua. Näin ollen myös laatumerkkien kautta pyritään erottamaan ammatillisesti toimivat toimijat niistä toimijoista, jotka pyrkivät tarjoamaan palveluja ilman asianmukaista osaamista ja koulutusta. LuontoVoiman alle rajautuu vapaaehtoisuuteen perustuva eläimen kanssa toteutettava virkistystoiminta. LuontoHoiva puolestaan käsittää ammatillisen eläinavusteisuuden.

4.3 Systemiteoria

Tässä luvussa avaamme systemiteoriaa ja sen lainalaisuuksia. Tarkastelemme systemisyyttä myös yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan läpäisemänä ilmiönä.

Systemiteoriassa lähtökohtana on järjestelmä ja kokonaisuus, joka on olemassa tietyssä ympäristössä, ja jossa järjestelmien osien välillä vallitsevat tietyt säännönmukaiset suhteet. Termi systemi on peräisin kreikan kielestä ja merkitsee yhteensovittamista. Ympäristö vaikuttaa järjestelmään vaikutteina, panoksina (input). Ympäristöön vaikutetaan tuotosten (output) välityksellä. Panosten ja tuotosten välillä vallitsee erilaisia kytkentöjä (feed-back), jotka vaikuttavat järjestelmän toimintaan ja tilaan. Tärkeänä kytkentänä pidetään palautetta, jossa negatiivinen takaisinkytkentä aiheuttaa kontrolloidun tilan. Palaute auttaa järjestelmää itsesäätelyssä. Systemiteoriaa voidaan soveltaa lähes kaikkiin tarkasteltavina oleviin ilmiöihin: biologisiin, mekaanisiin, yhteiskunnallisiin, sosiaalisiin ja psykologisiin. Systemiteorian näkökulmasta kaikki on yhteydessä kaikkeen. Ihminen muuttuu koko ajan ollessaan vuorovaikutuksessa toisten elollisten olentojen, ympäristön ja toiminnallisuuden kanssa. Muutosta tapahtuu niin solu-, keho- kuin kulttuuritasollakin. (Allardt 1983, 181–183; Corral Granados & Fernández Agi's 2011, 192.)

Systemin eri tasot ovat yhteydessä toisiinsa ja vaikuttavat systemin kaikkiin osiin. Vaikuttamalla eri tasojen väliseen kommunikaatioon vaikutetaan systemin toimivuuteen kokonaisuudessaan. Systemin eri tasot kehittyvät ja muuttuvat antamalla palautetta ja havaintoja sekä työvälineitä ja tietoa. Teorian vahvuus on sen laaja-alaisuus; se pystyy yhdistämään monia lähestymistapoja, esimerkiksi psykologisia ja yhteiskuntatieteellisiä. Systemisyyden vaikutuksia selittämällä ja sitä tunnetuksi tekemällä vaikutetaan yli toimi- ja hallintorajojen. (Payne 2014, 184–185, 192–194, 209–211; Jack & Jack 2000, 101.)

Ekologia tutkii vuorovaikutussuhteita ja vuorovaikutussuhteiden tuloksia, jotka määrittelevät elävien olentojen levinneisyyttä ja runsautta. Biologia tunnistaa esimerkkejä muun muassa sosiaalisten ominaisuuksien muuttumisesta vaihtuvissa olosuhteissa. Elolliset ja elottomat järjestelmät ovat riippuvaisia toisistaan ja nämä riippuvuudet muodostavat ekosysteemejä. Ihminen on laajentanut osuuttaan ekologisessa järjestelmässä ja pystynyt

voittamaan luontaisia sääntelymekanismeja. Tämä on alkanut muodostaa uhan ihmiskunnan menestykselle. (Allardt 1983, 38–39, 44.)

Sosiologian professori Erik Allardt pohti teoksessaan systeemiteorian merkitystä suhteessa yhteiskuntaan. Hän kirjoitti, että jotkut tahot katsovat sen muodostuvan keskeiseksi teoriaksi tulevaisuuden sosiologiassa. Sosiaaliseen ympäristöön liittyviä tekijöitä voidaan nimetä neljä. Kolme näistä ovat: aineelliset, symboliset ja biologiset tekijät. Neljänneksi tärkeäksi tekijäksi sosiologi Alan Tourain nimeää sosiaaliset prosessit ja vuorovaikutusjärjestelmät, koska niiden kautta yhteiskuntaa luodaan jatkuvasti uudelleen. Sosiaalisten ongelmien yhteydessä keskitytään systeemien välisiin suhteisiin. Systeemin yhden osan muuttuminen aiheuttaa vaikutuksia ja seurauksia sen muissa osissa. Tietoisesti asioihin puuttumalla voimme ohjata systeemin kehitystä ja suuntautumista tavoiteltuun päämäärään. (Allardt 1983, 28–29, 181–183; Ronnby 1986, 124–127.)

Konstruktivistinen mielen sosiologia näkee, että yhteiskunnallinen todellisuus rakentuu maailmaan ja toisiin ihmisiin suuntautuneen, havaitsevan ja tulkitsevan mielen prosesseissa. Mielen luennan mikrososiologian ja emootioiden säätelyn systeemisyttä korostavan näkemyksen mukaan mieli ja sosiaalinen konteksti kuuluvat aina yhteen. Näiden näkemysten mukaan sosiaalinen vuorovaikutus ei olisi mahdollista ilman toisen ihmisen kognitiivisen ja affektiivisen tilan seuranta tai omien ja toisen tekojen vaikutusta psykofyysiseen tilaan. Kognitiot ja emootiot kehittyvät dialektisessa eli yhteistoimintaan ja -vaikutuksiin perustuvassa prosessissa, jossa sosiaalisesti tuotetun ymmärryksen rooli on suuri. Ilmiöt ovat samanaikaisesti kulttuurisia, historiallisia, psykologisia, sosiaalisia ja fyysisiä. Ihmisen tunnekokemukset kiinnittyvät mielen sosiaalisiin säätelyjärjestelmiin, jotka puolestaan kiinnittyvät yhteiskunnallisiin ilmiöihin. (Varila 2006, 95, 109; Peräkylä & Gronow 2017, 55, 74.)

Saksalaisen sosiologin Niklas Luhmannin mukaan erilaisiin ilmiöihin liittyviin tapahtumakulkuihin vaikuttavat aktiivinen tietoisuus ja oma toiminta. Näissä on kysymys kommunikaation prosesseista ja niihin liittyvistä erilaisista yhteyksistä. Hänen mielestään tarkastelun on kohdistuttava tapahtumille merkitystä antaviin kommunikaation tapoihin ja yhteisesti koettuun todellisuuteen. Hänen mukaansa systeemiteorian tavoitteena on esittää ympäristöstä erottuvat sosiaaliset systeemit ja muuntaa kommunikaatio ja ilmiöiden merkitykset yhteiskunnan eri osien käyttämille kielille. Ongelmat ja haasteet ovat helpompia ratkaista, kun kommunikaatiota voidaan muuttaa ja toimijoiden keskinäistä

ymmärrystä lisätä. Luhmannin mukaan systeemi on itseään tarkasteleva kokonaisuus, joka synnyttää järjestyksen pohjautuen sisältäpäin tapahtuvan muutoksen elementteihin. Näin muodostuu systeeminen koheesio, jossa keskustelevat keskenään itsereferenssi, toisesta tuleva informaatio sekä itsetarkkailu ja ymmärtäminen. Oman toiminnan ja siihen liittyvien merkitysten tarkastelu on tärkeässä asemassa systeemin toiminnassa. (Eräsaari 2013, 25, 33–35.)

Niklas Luhmannin nähdään ajatelleen ekologisessa kommunikaatio- ja systeemiteoriasaan, että yhteiskunta on sosiaalinen järjestelmä, jonka toiminta perustuu kommunikaatioon. Huomiota kiinnitetään yhteyksiin, suhteisiin ja vuorovaikutukseen, ei arvoihin, normeihin tai yksilöihin. Tästä näkökulmasta sosiaalityö tarkastelee yksilöä tilanteessaan ja suhteessaan ympäröivään maailmaan. (Kilpeläinen 2009, 69.)

Charles H. Cooleyn mukaan yksilö ja yhteiskunta ovat sosiaalisen kokonaisuuden kaksi eri puolta. Ilman kansalaisia ei ole yhteiskuntaa ja ihminen ei ole ihminen ilman yhteiskuntaa. Niitä yhdistää keskinäinen riippuvuus ja määrittely. Yhteiskuntaa voidaan tarkastella organismina, joka koostuu jäsenistä erityistehtävineen. Siinä painottuu sekä yksilön erityisarvo, että kokonaisuuden yhteys. Toimintateorioiden näkökulmasta yhteisöelämä on sosiaalista toimintaa. Yhteiskunnan rakenne ja sosiaalinen toiminta edellyttävät toisiaan ja toteutuvat yksittäisten toimijoiden tekojen kautta ja yhteisvaikutuksena. (Ronby 1986, 149; Aro & Jokivuori 2010, 268.)

Vaikuttamalla tunne- ja sosiaalisiiin taitoihin yksilötasolla, vaikutetaan koko systeemisyys-teen yhteiskunnallisella tasolla. Yksilön kanssa työskentely ja työskentelyssä opittujen taitojen siirtäminen perheeseen eli mikrosysteemiin mahdollistaa kehityksen laaja-alaisesti etenemisen koko systeemissä kehältä toiselle. Aineistosta sekä aiemmista tutkimuksista nousi esiin syrjäytyneen tai syrjäytymisriskissä olevan henkilön haasteet liittyä yhteiskuntaan. Yhtenä suurimpana haasteena nähtiin yksilön passiivisuus ja motivaation puute. Haastateltavat korostivat, että hevosten tai koiran kanssa toteutetussa terapeutissa työskentelyssä syrjäytymisriskissä olleet nuoret harjoittelivat eläinavusteisesti vastuunottamista ja oman elämänhallinnan vahvistamista ja näiden harjoitusten kautta he kiinnittyivät paremmin esim, kouluyhteisöön. Kendall ja Maujean (2015) korostavat harjoitusten kartuttavan itseluottamusta, luottamusta omiin kykyihin ja muihin eläviin olentoihin sekä vastuuntuntoa näitä kohtaan. Hevosten kanssa pystyttiin harjoittelemaan omia vahvuuksiaan ja saamaan positiivista palautetta. Burgon (2011) nosti esiin, että hevoset

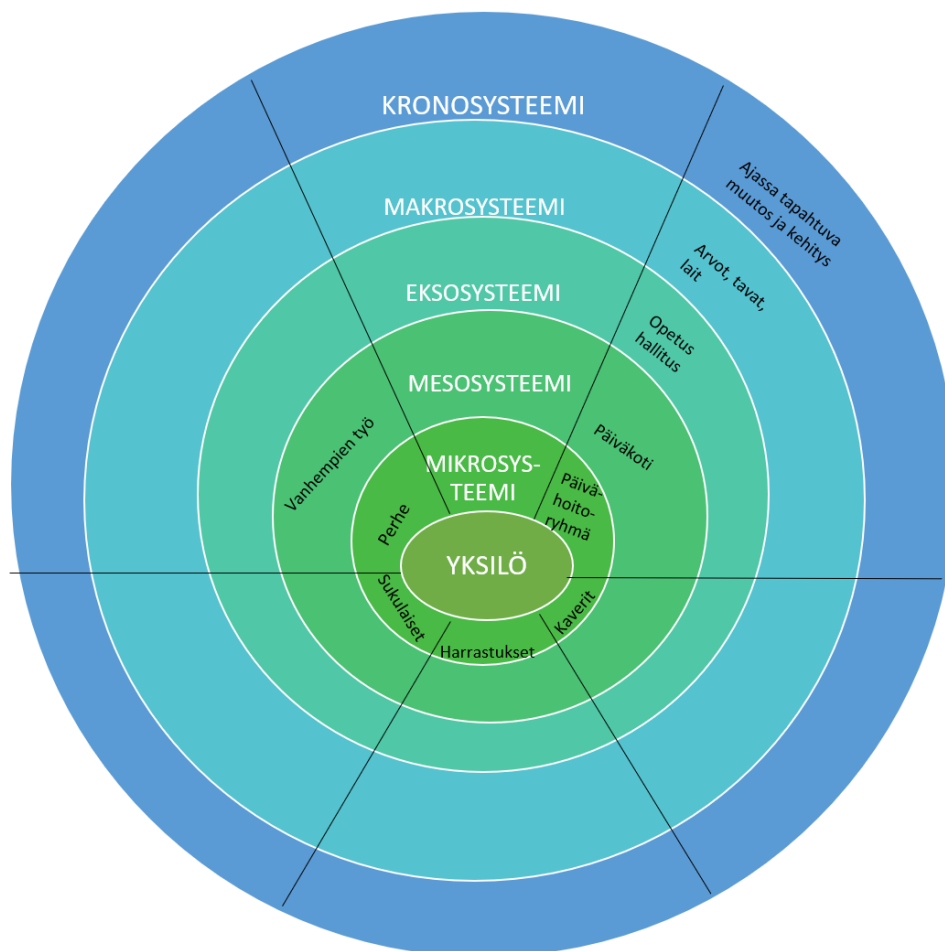
auttoivat ihmistä saavuttamaan psykososiaalisia etuja, kuten resilienssiä (kyky selvitä vastoinkäymisistä) ja suojaavia tekijöitä (reflektiokyky, sosiaaliset taidot, empatia, merkityksellisyys, tulevaisuusorientaatio ja itsenäisyys). Näillä tuloksilla on myönteisiä siirtovaikutuksia ihmissuhteisiin ja yleiseen elämänhallintaan.

Green Care- mallia tarkastelleessa artikkelissa (Soini ym. 2011) todettiin, että luonnon hyvinvointivaikutuksista on tietoa ja sen menetelmiä käytetään, mutta esimerkiksi sosi- aali- ja kuntoutuspalvelujen tuottamisessa tätä näkökulmaa on hyödynnetty vain vähäi- sesti. Green Care on tavoitteellista, vaikuttavaa ja vastuullista toimintaa, jolla edistetään hyvinvointia ja elämänlaatua. Hyvinvointivaikutukset liittyvät artikkelin mukaan muun muassa osallisuuteen ja kokemuksellisuuteen. Lemmikkieläimen roolia mielenterveys- kuntoutujien tukiverkostossa tarkastelleen tutkimuksen (Brooks ym. 2016) yhteenve- dossa mietittiin, että lemmikki tulisi sisällyttää jo asiakkaalle tehtävään kuntoutus- tai palvelusuunnitelmaan. Sekä Green Care-artikkeli ja edellä mainittu tutkimus kannustavat ammattilaisia toimimaan yhteistyössä ja sisällyttämään palveluihin vaihtoehtoisia toimin- tamalleja, kuten esimerkiksi eläinavusteisuutta. Tämä taas puolestaan vaatii toimialakoh- taisten rajojen ylittämistä ja yhteistyön tekemistä. Jokaisella ammattilaisella on omat vah- vuutensa ja erikoistumisensa, joita pitäisi käyttää hyväkseen kokonaisvaltaisesti asiak- kaan edun mukaisesti.

Psykologian tieteenalalla ihmisen identiteetin muodostumisen prosessin näkökulma on viimeisen sadan vuoden aikana laajentunut koskemaan myös sukua, yhteiskuntaa ja kult- tuuria, kun sitä ennen tarkasteltiin vain lapsen ja nuoren suhteena perheeseen (Rautio 2006, 18–19). Systemiteoreettisessa mallissa työskentely voidaan kohdistaa erilaisiin kommunikaatiosysteemeihin, esimerkiksi perheen sisäisiin malleihin tai yksilön ja yhtei- sön välisiin malleihin. Silloin työskentelyn tavoitteena ovat vuorovaikutuksen muutokset, jotka heijastuvat järjestelmään. Huomio kiinnitetään erilaisiin viestintä- ja suhdekaavoi- hin ja vuorovaikutuksen häiriötiloihin. Työskentelyn kautta pyritään aktivoimaan systeemin jäsenet etsimään ja luomaan tasapainoa kommunikaatiosysteemiin. Systemin it- sesäätelykyvyllä tärkeää on, että tieto ja kokemus kulkeutuvat takaisin (feedback). Ellei tätä tapahdu, systeemi voi joutua pois tasapainosta. Yksi perheterapian kehittäjistä Chris- ter Båge jaottelee systeemit sisäisiin (perheenjäsenten välinen) ja ulkoisiin (yhteisö, perhe yhteiskunnallisessa yhteydessään). Muutos yhdessä systeemeissä aiheuttaa vastavaikutuk- sia muissa systeemeissä. (Ronby 1986, 124–129.)

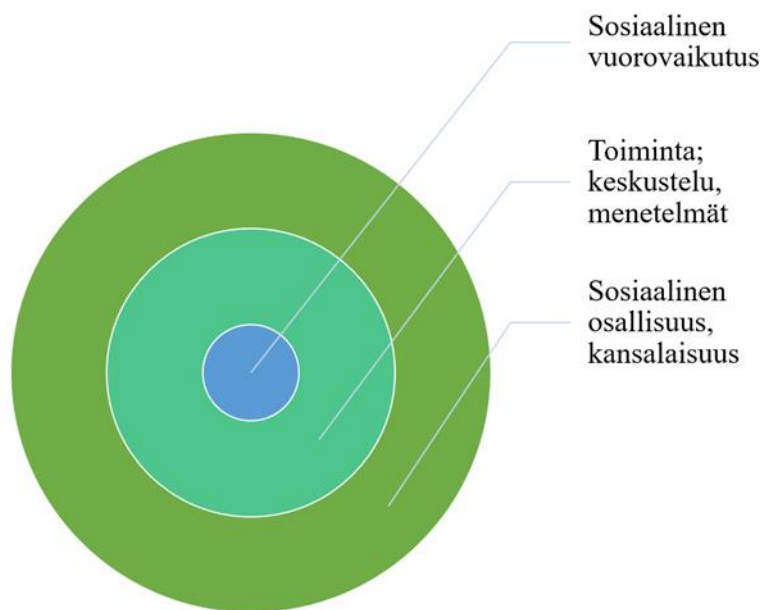
Ihmistä ja ympäristöä voidaan ajatella kokonaisvaltaisena systeeminä, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen. Ympäristöön kuuluvat luonnon lisäksi sosiaalinen, fyysinen, kulttuurinen, emotionaalinen ja historiallinen ympäristö. Vuorovaikutukseen osallistuvat emotio, tietoisuus ja kehollisuus, jotka muodostavat psykofyysiset kokonaisuudet. Ympäristöä ei tulisi tarkastella ihmisen ulkopuolella olevana vaan taustana, jossa sosiaaliset suhteet tulevat näkyviin ja välittyvät. Maailma on suuressa määrin tulosta inhimillisestä toiminnasta, joka heijastuu ihmiseen takaisin. Sosiaalisen elämän järjestys syntyy yhteiskunnan jäsenten välisissä vuorovaikutusprosesseissa. Sosiaalityön lähtökohtana on kokonaisvaltaisuus: kokonaisuuksien huomioiminen ja hahmottaminen. (Goffman 1982, 307; Ronnby 1986, 162; Kilpeläinen 2009, 70.)

Alla oleva kuvio havainnollistaa systeemisen mallin rakenteen. Malli kuvaa yksilön olevan keskiössä, jonka ympärille eritasoiset systeemit rakentuvat muodostaen yhteiskuntarakenteet.

KUVIO 3. Systeeminen malli (Oijennus & Valo 2018).

Timo Toikko (2012, 172–176) on kuvannut sosiaalipalveluilla olevan kolme kehää. Ensimmäinen kehä muodostuu asiakassuhteesta, joka perustuu vuorovaikutukseen ja ihmisten kohtaamiseen. Tämä muodostaa ikään kuin sosiaalipalveluiden ytimen ja kohdistuu niin yksilöiden kuin lähiyhteisön välisten suhteiden tukemiseen. Toisella kehällä on konkreettinen palvelu, esimerkiksi arjen toimintojen tukeminen keskusteluin ja tietyin menetelmin. Tällä kehällä korostuu sosiaalipalveluiden laaja merkitys, jolloin työ voidaan tehdä monenlaisissa verkostoissa ja rakenteissa. Kolmas kehä edustaa sosiaalipalveluiden tavoitetta eli täysvaltaista kansalaisuutta ja yhteiskunnallista funktiota. Tätä kehää voidaan luonnehtia tavoitekehäksi, jota tavoitellaan kahden ensimmäisen kehän avulla. Toikko korostaa, että kahdella ensimmäisellä kehällä on toteutuessaan ja mahdollistuessaan selkeä yhteiskunnallinen funktio.

KUVIO 4. Sosiaalipalveluiden kolme kehää (Toikko 2012).

”Ammatillisena interventiona sosiaalityö voidaan ymmärtää myös yleisemmin ihmisen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksessa ilmeneviin ongelmiin puuttuvana toimintana.” (Raunio 2004, 49)

Tähän sosiaalityön määritelmään peilaten lähdimme tutkimaan ammatillisen eläinavusteisuuden merkitystä ammattilaisten näkökulmasta menetelmänä vaikuttaa yksilön ja yhteiskunnan välillä ilmeneviin ongelmiin sekä eläinavusteisuuden merkityksestä ammattilaiselle itselleen.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Opinnäytetyöprosessimme on alkanut teoreettisiin lähteisiin ja tutkimusaiheeseen perehtymisellä. Tutkimusluvan myöntämisen jälkeen alkoi myös teoreettisen viitekehyksen hahmottelu sekä teoriaosuuden kirjoittaminen. Laadimme puolistrukturoidut lomakehaastattelut, joiden avulla aineistoa kerättiin ammattilaisilta (liite x). Lomakehaastattelut toteutettiin sähköisessä muodossa, kohderyhmälle lähetetyn linkin kautta. Vastausaikaa oli kolme viikkoa. Vastausprosentti näytti tuona aikana jäävän heikoksi, joten lähetimme kohderyhmälle kohteliaan muistutuksen haastatteluun osallistumisesta ja jatkoimme vastausaikaa viikolla. Lopulliseksi vastausprosentiksi tuli 6,1% ja vastaajia oli yhteensä 24.

Lomakehaastattelujen jälkeen toteutimme kaksi asiantuntijoiden teemahaastattelua. Teemahaastattelut litteroitiin osittain heti haastattelujen jälkeen. Ensimmäinen haastattelu kesti 1 tunti 49 minuuttia. Osittain litteroituna haastattelusta tuli puhtaaksikirjoitettua tekstiä 13 sivua. Toinen haastattelu kesti 59,31 minuuttia ja sen osittain litteroinnin puhtaaksikirjoitus oli 8 sivua.

5.1 Laadullinen tutkimus

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tuomen ja Sarajärven (2009, 28) mukaan laadullista tutkimusta kutsutaan myös ymmärtäväksi tutkimukseksi. Kvalitatiivisesta tutkimusaineistosta ei varsinaisesti pyritä tekemään päätelmiä yleistettävyyttä ajatellen, mutta tutkimukseen sisältyy silti aristoteelinen ajatus siitä, että yksityisessä toistuu yleinen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tutkimalla yksityistä tapausta kyllin tarkasti, saadaan näkyviin myös se, mikä ilmiössä on merkittävää ja toistuu myös tarkasteltaessa ilmiötä yleisellä tasolla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 182.)

Laadullisen tutkimuksen yleisimpiä aineistonkeruumenetelmiä ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto. Niitä voidaan resurssien ja tutkittavan ongelman puitteissa käyttää joko rinnakkain tai eri tavoin yhdistettynä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71). Opinnäytetyössämme käytämme rinnakkain kahta eri haastattelu-
muotoa: puolistrukturoitua lomakehaastattelua sekä teemahaastattelua. Haastattelu on vastavuoroista keskustelua, jonka tavoite on selvittää, mitä haastateltava kyseisestä teemasta ajattelee. Haastattelu tapahtuu tutkijan aloitteesta ja on hänen johdattelemaansa. Se

on olennainen osa tutkimustiedon tuottamista ja se on ehkä kaikkein käytetyin tiedonhankinnan muoto.

5.2 Aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyömme tutkimuksen kohderyhmän toimintaympäristö koostuu maantieteellisesti lähes koko Suomen kattavalla alueella toimivista sosiaali- ja kasvatusalan ammattilaisista, jotka hyödyntävät työssään eläinavusteisuutta. Nämä opinnäytetyömme tutkimukseen osallistuneet ammattilaiset ovat Sosiaalipedagogisen hevostoimintayhdistys ry:n tai Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n jäseniä. Ottamalla tutkimuksen kohderyhmäksi juuri nämä yhdistykset, varmistimme, että haastateltavilla on riittävä koulutus eläinavusteisuuden toteuttamiseen.

Alkuperäinen suunnitelmamme oli toteuttaa kaksi asiantuntijoiden teemahaastattelua ja ammattilaisten, noin 6-10 henkilön ryhmähaastattelu. Ryhmähaastattelu ei kuitenkaan onnistunut aikataulullisista syistä, sillä monet potentiaaliset haastateltavat eivät halunneet osallistua haastatteluun esim. Skype-yhteyden kautta ja kasvotusten tapahtuvaan ryhmähaastatteluun ei löytynyt haastateltaville sopivaa yhteistä aikaa. Näin ollen päädyimme toteuttamaan laajemmalle ammattilaisten ryhmälle suunnatun puolistrukturoidun loma-kehaastattelun, jossa tutkimuksen kannalta positiivista oli mahdolliseen ryhmähaastatteluun verrattuna otannan suuruus sekä se, että ryhmähaastattelun yhtenä haasteena on se, ettei osallistujat välttämättä uskalla tuoda kaikkia näkemyksiään esiin.

5.2.1 Teemahaastattelu asiantuntijoille

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, jolle on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten muotoilu ja järjestys voivat vaihdella. Teemahaastattelun runko on liitteenä (liite 2). Puolistrukturoidulle haastattelulle on luonteenomaista, että jokin haastattelun näkökohta on lyöty lukkoon, mutta ei kaikkia. Teemahaastattelua voidaan käyttää tilanteissa, joissa nähdään tarpeellisena tutkijan mahdollisuus ohjata keskustelua uusilla kysymyksillä, mutta haastateltava voi kuitenkin keskustella omien mieltymystensä mukaan ja omasta elämysmaailmastaan käsin. Kysymyksessä on eräänlainen tutkijan aloitteesta ja ehdoilla käyty keskustelu ja interaktiutilanne, jossa pyritään saamaan selville haastateltavan mielipiteet, omat kokemukset ja

hänelle tärkeät asiat. Asiantuntijahaastattelua voidaan pitää teemahaastattelun yhtenä muunnelmana. (Alasuutari 2001, 145, 148; Hirsjärvi & Hurme 2004, 47-48; Tiittula & Ruusuvuori 2005, 11–12; Eskola & Vastamäki 2010, 26–28, 36; Alastalo, Åkerman & Vaittinen 2017, 221.)

Tällaista haastatteluaineistoa voidaan tarkastella haastateltavien ”subjektiivisena mielenä” eli vastaajat kertovat siinä, miten he toimintansa kokevat, mitkä ovat toiminnan motiivit ja mitä merkityksiä he antavat eri asioille. Teemahaastattelun ja syvähaastattelun välistä rajaa voi olla joskus vaikea vetää, sillä teemahaastattelussakin voidaan päästä hyvinkin syvälle käsiteltäviin teemoihin. Haastattelu voidaan tehdä esimerkiksi haastateltavan kotona tai työpaikalla, jolloin haastattelu toteutuu turvallisessa ympäristössä. Haastattelujen tekeminen tutkittavan omassa ympäristössä voi tuottaa tutkijalle kiinnostavaa tietoa. (Eskola & Vastamäki 2010, 29; Alasuutari 2007, 94–95; Alastalo, Åkerman & Vaittinen 2017, 221.) Toisen haastattelun toteutimme haastateltavan kotona ja toisen työpaikalla.

Puolistrukturoitu haastattelu antaa huomattavaa joustavuutta sekä haastattelijalle, vastaajalle kuin myös tutkijalle, toisaalta haastattelutilanteessa esiin nostettavat teemat tulee olla tarkoin edeltä käsin pohditut ja määritellyt. Teemat voidaan määrittää muuttamalla teoreettiset käsitteet haastattelu-teemoiksi tutkimusongelmat mielessä pitäen (Eskola & Välimäki 2010, 27). Laadullisen tutkimuksen haastattelut ovat usein enemmän tai vähemmän puolistrukturoituja. Teemahaastattelussa tutkija ei lyö lukkoon tarkkoja haastattelukysymyksiä vaan määrittää keskeiset teemat, joita tulee käsitellä haastattelussa. Haastattelun onnistumisen kannalta olennaista on luottamuksellisuus, haastattelijan neutraalius ja vuorovaikutusosaaminen. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 40–51; Hyvärinen 2017, 21–22.)

Teemahaastattelu on keskustelua, jolla on etukäteen päätetty tarkoitus, se ei ole tavallista arkikeskustelua. Suuri vaara piilekin siinä, että haastateltava henkilö ja hänen kertomuksensa alkaa johdatella haastattelun kulkua liikaa. Alla olevassa taulukossa on avattu toteuttamiemme teemahaastattelujen väljät haastattelurungon teemat.

Taulukko 1. Haastattelun teemat (Oijennus & Valo 2018).

<p>Haastattelun teemat</p> <ul style="list-style-type: none"> •Asiantuntijan tausta •Kokemus ammatillisesta eläinavusteisuudesta asiakastyöstä •Ammatillisen eläinavusteisuuden merkitys itselle •Näkemys ammatillisen eläinavusteisuuden merkityksestä asiakkaalle •Näkemys vaikutuksesta/roolista sosiaaliolla • Työmuodon mahdollinen lisäarvo

Teemahaastatteluun valitsimme kaksi alansa asiantuntijaa. Tässä tutkimusasetelmassa määrittelimme asiantuntijuuden sellaiseksi, että haastateltavalla asiantuntijalla oli mielestämme keskimääräistä enemmän näkemystä, koulutusta ja kokemusta eläinavusteisuudesta työmuotona ja orientaationa.

Haastateltaviksi asiantuntijoiksi valitsimme kaksi sosiaaliolla asiantuntijan roolissa työskentelevää henkilöä, joista toinen on hyödyntänyt työssään ammatillista eläinavusteisuutta koiran kanssa ja toinen hevosen kanssa. Ensimmäinen haastateltava oli ekososiaalisen sosiaalityön käytännön tason pioneeri ja sosiaalityön laatupäällikkö Harriet Rabb. Toinen haastattelemamme asiantuntija oli sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja, psykologi ja yrittäjä Satu Valkas. Valkas on ollut aktiivisesti mukana myös Green Care toiminnan kehittämisessä ja osallistunut Green Care pilottikoulutukseen.

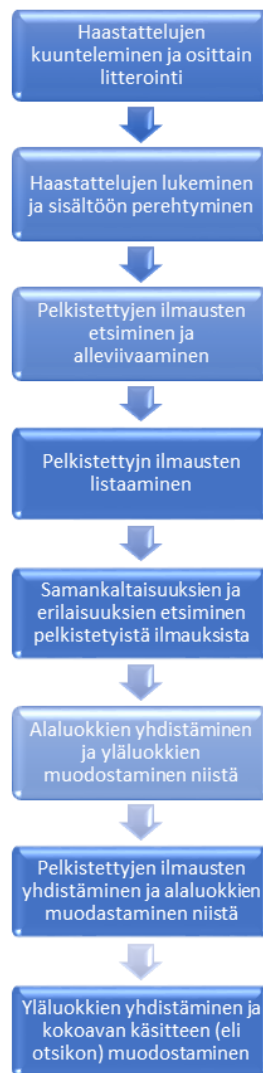
5.2.2 Puolistrukturoitu lomakehaastattelu ammattilaisille

Puolistrukturoitu haastattelu on lähellä teemahaastattelua ja se voidaan toteuttaa myös lomakehaastatteluna/-kyselynä. Lomakehaastattelussa kysymysten muotoilu ja järjestys ovat kaikille samat. Siinä on valmiit kysymykset, jotka esitetään kaikille haastateltaville samanlaisina ja samassa järjestyksessä. Valmiiden kysymysten käytön taustalla on pyrkimys varmistaa, että haastattelija ei vaikuta haastateltavan vastauksiin omilla mielipiteillään. Puolistrukturoidussa lomakehaastattelussa ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan haastateltava saa vastata omin sanoin. Puolistrukturoidun haastattelun etuja ovat aineiston keruun nopeus sekä mahdollisuus saada laajempi aineisto kuin pelkkiä teemahaastatteluja toteuttamalla. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 48; Eskola & Vastamäki 2010, 28.)

Puolistrukturoidun haastattelun kohteena olivat ammatillista eläinavusteisuutta toteuttavat sosiaali- ja kasvatusalan ammattilaiset. Haastateltavien ammatillisuuden varmistimme rajaamalla mahdollisuuden osallistua haastatteluun jakamalla osallistumiskutsun vain Sosiaalipedagogisen hevostoimintayhdistys ry:n jäsenille sekä Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n jäsenille. Puolistrukturoituun haastatteluun vastasi yhteensä 24 ammattilaista, joista 13 työskentelivät hevosen kanssa, 10 työskenteli koiran kanssa ja yksi haastateltava työskenteli sekä koiran että hevosen kanssa. Sosiaalipedagogisen hevostoimintayhdistyksen kautta vastauksia olisi ollut mahdollista saada 146 ammattilaiselta, joten vastausprosentti oli 8,9 %. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n kautta vastauksia olisi ollut mahdollista saada 242 vastaajalta, joten vastausprosentti oli 4,5 %. Opinnäyte-työmme puolistrukturoidun lomakehaastattelun kysymykset ovat liitteenä (liite 1).

5.3 Aineiston analyysi

Tuomen ja Sarajärven (2011, 103–108) mukaan sisällönanalyysi on hyvä menettelytapa silloin, kun tutkittavasta ilmiöstä halutaan saada kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysin avulla aineisto saadaan kerättyä jäsenneyksi kokonaisuudeksi kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Sellaisenaan se on kuitenkin varsin kesken-eräinen tutkimuksellisesta näkökulmasta katsottuna. Sisällönanalyysin painopiste onkin tulkinnassa ja johtopäätöksissä, ei niinkään aineiston konkreettisessa jäsentämisessä. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 103–104) Alla oleva kuva havainnollistaa analyysimme etene-mistä.

KUVIO 5. Analyysin eteneminen, mukailtu Tuomen ja Sarajärven kuviosta (2009, 109).

Aineiston analysointi alkoi osittain jo teemahaastatteluja tehdessä. Haastattelun aikana toinen meistä kirjoitti muistiinpanoja mielenkiintoisista nostoista, joita asiantuntijat haastattelun aikana tekivät. Näihin nostoihin palasimme analysointivaiheessa uudelleen ja paneuduimme niihin tarkemmin. Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen (2010, 11) kuvaavat aineiston analysoinnin koostuvan kolmesta toisiinsa liittyvästä vaiheesta: aineiston luokittelusta, analysoinnista ja tulkinnasta. Pelkkä luokittelu ei kuitenkaan ole vielä aineiston analysointia, vaan se on ikään kuin aineiston haltuunottoa varsinaista analysointia varten.

5.3.1 Jäsenkategoria-analyysi

Teemahaastattelujen jälkeen sekä puolistrukturoitujen lomakehaastattelujen analysointivaiheessa huomiomme kiinnittyi ammattilaisten ja asiantuntijoiden tuottamiin sävyeroihin samoista teemoista puhuttaessa. Päätimme syventyä näihin eroihin jäsenkategoria-analyysin avulla. Aineisto tuotti meille erittäin mielenkiintoisia näkökulmaeroja liittyen siihen, mikä ammatillisessa eläinavusteisuudessa on erityistä. Jäsenkategoria-analyysin katsotaan perustuvan 1960–1970-luvuilla vaikuttaneen yhdysvaltalaisen sosiologin Harvey Sacksin ajatteluun. Nikander (2010, 249) kertoo, että jäsenkategoria-analyysi on mielekäs tapa analysoida esim. haastatteluita, mikäli tutkija pyrkii nostamaan aineistosta esiin ammattilaisten tai asiakkaan ja ammattilaisen välisen keskustelun sävyeroja. Kategorioilla tarkoitetaan tietäntyyppistä luokittelua. Tässä opinnäytetyössä luokittelimme kategorioiksi ammattilaiset ja asiantuntijat. (Jokinen 2012, 228–229.)

TAULUKKO 1. Jäsenkategoria-analyysin runko, esimerkit kategorisoinnista (Oijennus & Valo 2018).

Teema	Ammattilainen	Asiantuntija
Eläimen rooli	<p>”Koiria on yksi pedagoginen väline työssäni”</p> <p>”Hevonen on valmis vastaanottamaan kaikki tunteet ilosta kiukkuun ja mahdollistaa asiakkaan voimaantumisen”</p>	<p>”Työskentelyyn osallistuva eläin on arvo itsessään. Eläimen asema tilanteessa ei pitäisi olla yhtään sen heikompi kuin ihmisen asema.”</p> <p>”On osattava lukea eläintä ja nähtävä millaista työkuormaa se on tänään valmis kantamaan. Jos asiakkaan kuorma on suurempi kuin eläimen kantokyky, on suunnitelmaa muutettava.”</p>
Eläinavusteisuuden mahdollisuudet tulevaisuudessa	<p>”Toivon että kaikilla asiakkailla olisi mahdollisuus eläinavusteiseen työskentelyyn ja elämyksiin”</p> <p>”Koirat tulevat lisääntymään kouluissa. – Ei pelkällä mututuntumalla koiria kouluun!”</p>	<p>”Eläinavusteisuus on nähtävä osana suurempaa yhteiskunnallista kokonaisuutta kestävä kehityksen ja kestävä sosiaalityön näkökulmasta.”</p> <p>”Eläinavusteisuuden tullessa trendiksi, on myös valvontaa lisättävä ja luotava selkeitä luokituksia siitä, mikä on ammatillista eläinavusteisuutta ja mikä jotain muuta.”</p>

5.3.2 Induktiivinen sisällönanalyysi

Induktiivisessa eli aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä painottuu empiirisen kokemuksen merkitys tutkijalle. Yksinkertaistettuna tämä tarkoittaa sitä, että tutkija kokoaa havaittuja tosiasioita ympärillä olevasta todellisuudesta, tekee niistä ennusteita ja yleistyksiä pyrkien kohti teoreettisen mallin luomista. Induktiivinen sisällönanalyysi on tiivistetynä kolmivaiheinen prosessi: 1) aineiston redusointi eli pelkistäminen, 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Induktiivisessä sisällönanalyysissä olennaista on se, että tutkija pyrkii koko ajan ymmärtämään tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan analyysin kaikissa vaiheissa. Induktiivinen päätely ei ole välttämättä totuutta säilyttävä tai looginen, mutta se laajentaa tietoa. Tutkija pyrkii ymmärtämään, mitä tutkittava asia tutkittavalle merkitsee. Tutkimus etenee yksittäisten tutkittavien kokemuksista luokituksiin ja yleistyksiin eli yksittäisestä yleiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 108–113; Haaparanta & Niiniluoto 2017, 100.) Analysoimme ammattilaisten puolistrukturoidut lomakehaastattelut sekä asiantuntijoiden teemahaastattelut samalla analyysimenetelmällä, mutta irrallaan toisistaan. Näin ollen saimme erittäin mielenkiintoisia näkökulmia esiin ammattilaisten ja asiantuntijoiden haastatteluista. Näihin näkökulmiin palaamme tutkimustuloksissa.

Lähdimme etsimään aineistostamme vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Tutkimuskysymyksiin peilaten löysimme aineistosta ilmauksia, joita aloimme redusoida eli pelkistää. Redusoinnin jälkeen klusteroimme eli ryhmittelimme pelkistettyjä ilmauksia.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus (redusointi)	Alaluokka (klusterointi)	Yläluokka (abstrahointi)	Pääluokka (otsikko)
"Tunteiden sanoittaminen eläimen avulla helpottuu." "Tunteista on helpompi puhua, kun toisen tunne tarttuu toiseen."	Tunteiden käsittely	Tunnetaidot	Tunne- ja sosiaaliset taidot	Ammatillisen eläinavusteisuuden merkitykset
"Rikkinäinen lapsi ei näe tai osaa sanoittaa omia tunteitaan, mutta saattaa tunnistaa eläimen tunteet." "Eläimen kanssa kaikki tunteet voi näyttää, mutta niitä on opittava ilmaisemaan hallitusti."	Tunnetaitojen kehitys			
"Työyhteisö on tutustunut eläimen läsnäollessa paremmin toisiinsa." "Hevonen auttaa toimimaan ryhmässä ilman riitoja." "Sen läsnäolo tukee huomollista vuorovaikutusta, ei tarvitse esittää mitään."	Vuorovaikutus eläimen läsnä ollessa	Sosiaaliset taidot		
"Positiivinen vuorovaikutus eläimen kanssa siirtyy myös ihmisten välille." "Koira opettaa ystävällistä kohtaamista ja kannustaa vuorovaikutukseen." "Kun oppii puhumaan eläimen kanssa, on valmiuksia kokeilla myös kaverin kanssa."	Sosiaalisten taitojen kehitys			
"Tärkeä voimavara ja työn laadun nostaja" "Osa ammatillista identiteettiä" "Koen että se on tärkeää ammattitaitoni monipuolisuuden kannalta."	Merkitys ammatilliselle itselleen	Ammatillisuus	Ammatillinen eläinavusteisuus	
"Rauhoittava vaikutus näkyy luokassa ja auttaa jaksamaan omassa työssä." "Eläimen kanssa työskentely katkaisee työpäivän ja lisää työn mielekkyyttä"	Ammattilaisten kokemuksia työskentelytilanteista			
"Tunteiden käsittely, itsehillinnän opettelu, sosiaaliset taidot ja elämän kunnioittaminen eläimen avulla antaa eväitä tulevaisuuteen."	Eläimen merkitys yksilön kehityksessä	Eläimen lisäarvo		
"Lapset unohtavat työskentelevänsä ammatti-ihmisen kanssa, kun eläin on läsnä." "Eläimen kanssa työskenneltäessä työ pysyy enemmän inhimillisenä." "Eläin on puolueeton, ilman ennako-oletuksia, jolloin myös asiakkaan asema muuttuu ammatillaisista kohtaan."	Eläimen merkitys työskentelytilanteessa			

TAULUKKO 2. Esimerkki aineiston redusoinnista ja klusteroinnista (Oijennus & Valo 2018).

Klusteroinnissa varsinaiset käsitteet alkoivat muodostua. Abstrahoinnissa lähdimme peilaamaan aineistoamme teoreettiseen viitekehykseen ja tarkastelimme, että pääluokamme asettuvat tutkimuskysymysten ja rajaamamme tutkimusnäkökulman kanssa samaan linjaan. Aiemmin avaamamme redusoidut ja klusteroidut ala- ja yläluokat muodostuivat abstrahoinnissa pääluokiksi, joiden pohjana olivat tutkimuskysymykset, mm. Miten ammatillisen eläinavusteisuuden vaikuttavuus koetaan tunne- ja sosiaalisten taitojen

harjoittelussa asiakastyössä. Varsinaiseksi otsikoksi tästä esimerkistä nousi ”Eläinavusteisuuden merkitykset”.

Abstrahoinnissa erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja tämän valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Abstrahointi on käsitteellistämistä, jossa jalostetaan alkuperäinen informaatio teoreettisiin käsitteisiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111–113.)

Analysoinnin jälkeen, haastattelutulosten auki kirjoittamisessa nostimme esiin joitakin olennaisia ja tarkkoja sitaatteja haastatteluista. Osa sitaateista oli sellaisia, jotka nousivat jo teemahaastattelussa huomionarvoisiksi, joihin tartuttiin tarkentavien kysymysten muodossa. Sitaateilla pyrimme tuomaan esiin aineiston pääkohtia ja hyviin lauseisiin kiteytyneitä koko aineistosta esiin nousseita ajatuksia. Haastatteluista valikoiduilla sitaateilla toimme esiin tutkimuskysymysten kannalta olennaista tietoa. Sitaatit myös elävöittivät analyysitekstiä. (Eskola & Suoranta 1998, 179.)

5.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön suunnitelmavaiheessa lähdimme pohtimaan tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä. Kananen (2015, 343–344) korostaa, että luotettavuuskysymysten pohtiminen heti prosessin alusta saakka on eräänlaista opinnäytetyön riskienhallintaa, jolla varmistetaan se, että prosessi etenee tutkimuseettisesti oikein ja luotettavasti.

Tieteellisten tutkimusten luotettavuutta tarkastellaan validiteetin ja reliabiliteetin avulla. Validiteetti kuvastaa sitä, että on tutkittu oikeita asioita eli niitä asioita, joita tutkimuksessa luvattiin tutkia. Reliabiliteetti kuvastaa tutkimustulosten pysyvyyttä ja toistettavuutta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi eroa määrällisen tutkimuksen arvioinnista, sillä laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä yleistykseen, vaan ilmiön ymmärtämiseen. (Kananen 2015, 352–353.) Edellä mainituista syistä validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden arviointikriteerejä on kritisoitu niiden heikosta soveltuvuudesta laadulliseen tutkimukseen. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 136.) Tuomi & Sarajärvi (2011, 136–139) kertovat Parkkilan tarkastelevan tutkimuksen luotettavuutta neljän käsitteen kautta: uskottavuus, siirrettävyys, riippuvuus ja vahvistettavuus. Tutkimuksen uskottavuus liittyy tutkimukseen osallistuneiden riittävään kuvaukseen ja arvioon kerätyn aineiston totuu-

denmukaisuudesta (Tuomi & Sarajärvi 2011, 138). Kananen (2015, 353) lähestyy luotettavuutta lähes samojen käsitteiden kautta, mutta uskottavuus on hänen käsitteenä luotettavuus/totuudellisuus. Uskottavuuteen vastasimme toimintaympäristön kuvauksella, aineiston keräämisellä suljetuista ryhmistä sekä asiantuntijoiden esittelyllä.

Tutkimusta toteuttaessa pyrimme varmistamaan validiteetin toteutumisen pysyttelemällä alkuperäisen tutkimuskohteen tarkastelussa eli ammatillisen eläinavusteisuuden merkitysten tutkimisessa ammattilaisten näkökulmasta. Teoreettinen viitekehys rajasi tutkimuksen tarkastelun tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun asiakkaan kanssa, ammatillisuuteen sekä ammatillisen eläinavusteisuuden mahdollisuuksiin muuttuvalla sosiaalialan työkentällä. Kokonaisuudessaan tutkimuksemme ei ole toistettavissa eli reliabiliteetti sellaisenaan ei toteudu. Laadullisessa tutkimuksessa ei varsinaisesti edes pyritä toistettavuuteen, mutta silti se sisältää ajatuksen ilmiöistä yleisellä tasolla (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 182.)

Eli peilattuna laadullisen tutkimuksen luonteeseen uskomme reliabiliteetin ja siirrettävyyden toteutuvan, sillä ammattilaisten kokemuksissa toistuivat samankaltaiset kokemukset ja merkitykset, joita myös teoreettinen viitekehys ja aiemmat tutkimustulokset tukevat. Näin ollen reliabiliteetin voidaan olettaa toteutuvan ammatillisen eläinavusteisuuden ilmiön ymmärryksenä ja vaikutusten toistuvuutena ainutlaatuisissa asiakastilanteissa. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 136–138.)

Toteutimme opinnäytetyön parityönä, joka mahdollisti jatkuvan ja vuorovaikutteisen reflektoinnin. Reflektiivisen työskentelyn kautta pyrimme vahvistamaan eettisyyden toteutumisen. Eettisyys ja luotettavuus kietoutuvat tutkimuksessa toisiinsa, sillä eettisyys sisältää ajatuksen tutkimuksen rehellisyydestä sekä hyvien tutkimuskäytänteiden noudattamisesta. Tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta pyrimme vahvistamaan läpinäkyvällä ja perusteellisella dokumentoinnilla. Kerroimme tarkkaan opinnäytetyön prosessin vaiheista, aineiston keräämisestä, analysoinnista sekä pohdinnassa tehdyistä johtopäätöksistä. Tutkimuksellista luotettavuutta lisäsimme käyttämällä triangulaatiota. Triangulaation tärkein tehtävä on vahvistaa tutkimusta monilähteisyyden avulla. Triangulaatio tukee riippuvuuden vahvistumista eli sitä, että olemme tutkijoina johtaneet aineistomme oikeanlaisiin johtopäätöksiin. Käytimme rinnakkain lähteinä tutkimusta varten tekemäämme kirjallisuuskatsausta, kahden asiantuntijan teemahaastattelua, ammattilaisten puolistrukturoituja lomakehaastatteluja sekä laajaa teoreettista tietoa teoreettiseen viitekehykseen

rajattuna. (Kananen 2015, 354; Tuomi & Sarajärvi 2011, 127, 140–143.) Kanasen (2015, 254) mukaan triangulaatioita vahvistamisen keinona on kritisoitu, sillä että aineiston valinta on tutkijan päätettävissä. Tähän kritiikin mahdollisuuteen pyrimme vastaamaan toimimalla tutkijoina laadullisen tutkimuksen mukaisesti objektiivisesti ja puolueettomasti. Puolueettomuuteen liittyen tutkija on aina kaksoisroolissa tutkijana ja omana itsenään. Tämä vaatii tutkijalta kriittisyyttä, tietoisia valintoja ja reflektiota, jotta omat henkilökohdalliset kokemukset ja ominaisuudet, esim. koulutus, ikä, sukupuoli ja perhetausta eivät vaikuttaisi tutkimukseen. Puolueettomuuden toteutuksessa, uskomme, että parityönä toteutettu prosessi on mahdollistanut vahvasti puolueettomuusnäkökulmaa. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 135–136.)

Triangulaatiota on kritisoitu aineistollisesta saturoitumisesta eli kylläntymisestä. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston saturaatio kuvaa sitä, että asiaa tutkitaan niin kauan, kunnes havaintoyksiköt (esim. haastattelut) tuovat aineistoon jotain uutta. Kokoamamme aineisto ei vastausprosenttien perusteella ollut laaja, mutta saturoitumisen näkökulmasta katsottuna saimme luotettavuuden näkökulmasta riittävän aineiston. Pääsimme tutkimuksessa tilanteeseen, jossa vastaukset toistivat itseään eli aineiston kylläntymispiste oli saavutettu. (Kananen 2015, 354–355.) Arvioidessamme opinnäytetyötämme kriteerivaliditeetin kautta, joka liittyy olennaisesti triangulaatioon, voimme todeta, että aiemmat tutkimukset ja teoreettinen viitekehys tukivat vahvasti tutkimuksemme tuloksia eli vahvistivat tutkimuksen luotettavuutta.

Palataksemme vielä validiteetin arviointiin, on avattava haastatteluja luotettavuuden näkökulmasta. Haastattelun luotettavuuteen tutkimusmenetelmänä liitetyt riskit ovat usein sidonnaisia sellaisiin haastatteluihin, jossa vastaaja voi kokea itsensä uhatuksi, aihealue on epämieluisa tai tilanne on pelottava. Toisaalta riskinä voidaan nähdä myös tilanteet, joissa haastateltava antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia tai välttelee joistakin asioista puhumista. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 206–207.) Haastateltavamme olivat teemaan motivoituneita ja asiantuntijat saivat itse päättää haastattelupaikan ja ajankohdan, joka lisäsi heidän turvallisuuden tunnettaan ja mahdollisti häiriötekijöiden minimoimisen. Tutkimusta tehdessämme sekä aineistoa kerätessämme pyrimme toimimaan mahdollisimman eettisesti. Otimme asiantuntijoihin yhteyttä sähköpostitse, myöhemmin puhelimitse. Kerroimme tarkan suunnitelman opinnäytetyöstämme ja haastattelun tarkoituksesta sekä merkityksestä opinnäytetyön kannalta. Annoimme asiantuntijoille aikaa miettiä ja vastata vasta myöhemmin haastattelupyyntöön. Haastattelutilanteen alussa

haastateltavat allekirjoittivat tutkimuslupahakemuksen. Haastattelut nauhoitettiin ja osittain litteroitiin haastattelujen jälkeen. Puolistrukturoituihin lomakehaastatteluihin osallistujat saivat saatekirjeen opinnäytetyön linkin yhteydessä, jolloin saatteen luettuaan vastaajat pystyivät valitsemaan osallistuvatko haastatteluun.

Haastatteluaineisto antoi varsin positiivisen kuvan ammatillisen eläinavusteisuuden merkityksistä asiakkaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelussa. Tutkimusta voisi kritisoida liian positiivisista merkityksistä ja tuloksista, mutta näemme tämän liittyvän erittäin vahvasti tutkimuksellisiin näkökulmavalintoihin. Valitsimme tutkimuskohteeksi merkitykset, joka sanana ohjaa haastateltavaa refleктоimaan tavoitteellista ja tavoitteita saavuttavaa työskentelyä. Mikäli olisimme halunneet tutkia haasteita tai kokemuksia, olisi aineistosta noussut todennäköisesti enemmän esimerkkejä haastavista tilanteista tai jopa epäonnistumisista. Tutkimusvalintamme oli kuitenkin merkitykset, jota tutkiaksemme rajasimme kohderyhmän ammatilliseen eläinavusteisuuteen. Tämä rajaus mahdollisti syvemmän tason työskentelyn tutkimisen ja samalla vei tutkimusta positiivisempaan suuntaan, sillä vastauksista näkyi ammatillisuus siten, että ammattilaiset toteuttivat eläinavusteista toimintaa vain sellaisten asiakkaiden kanssa, jotka he ammatillisesti arvioivat hyötyvän työskentelystä. Näin ollen aineistosta ei noussut esiin huonoja kokemuksia, vaan pelkästään lyhyitä mainintoja siitä, kenelle työskentely ei sovi.

Tietenkään ei voi toteuttaa allergisten asiakkaiden kanssa

Arvaamatonta asiakasta ei voi tuoda talliin, sillä se on turvallisuusriski

Tutkijoina tiedostamme, että ammatilliseen eläinavusteisuuteen liittyy myös haasteita. Kelan teettämässä kyselyssä nousi esiin eläinavusteisuuden toteuttamiseen liittyviä haastavia tekijöitä: korkeat kustannukset, allergiat, pelot, suunnittelun ja toteuttamisen haasteellisuus, ymmärryksen puute, asenteet ja riittävä ammatillisuus. (Haapala & Suomela-Markkanen 2018.)

Tiivistettynä koko opinnäytetyön prosessin eettisyyttä ja luotettavuutta arvioituna, voidaan nähdä validiteetin liittyneen opinnäytetyön suunnitelmaan ja sen mukaiseen toteutukseen. Opinnäytetyö toteutettiin suunnitelman mukaisesti, mutta aikataulu venyi suunnitelman mukaisesti, mutta aikataulu venyi suunnitelman mukaisesti.

niteltua pidemmäksi haastattelujen ajankohtiin liittyvistä haasteista johtuen. Reliabiliteetti liittyi opinnäytetyön toteutukseen eli tutkimustuloksiin ja johtopäätöksiin. (Kanonen 2015, 356.)

6 AMMATILLISEN ELÄINAVUSTEISUUDEN MONITASOISET MERKIT- TYKSET

Opinnäytetyömme tutkimuksen tarkoitus oli tutkia eläinavusteisuuden merkitystä ammatillista eläinavusteisuutta toteuttavan ammattilaisen näkökulmasta peilaten kokemuksia eri tasoille. Asetimme tutkimukselle kolme tutkimuskysymystä. Lähdemme avaamaan tutkimustuloksia näiden kolmen tutkimuskysymyksen kautta. Ensimmäisenä teemana tuomme esille ammattilaisten kokemuksia eläinavusteisuuden merkityksistä asiakkaalle tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelussa. Toisena teemana eläinavusteisuuden merkitys ammattilaiselle itselleen. Viimeisenä teemana eläinavusteisuuden merkitys sosiaalialalle.

Tutkimustuloksia käsiteltäessä, peilasimme niitä myös teoreettiseen viitekehykseemme sekä aiempiin tutkimuksiin. Kaikissa vastauksissa ammatillinen eläinavusteisuus nähtiin positiivisena mahdollisuutena, samoin eläimen vaikutuksista puhuttiin positiivisina. Positiivisten tutkimustulosten muodostumista pohdimme aiemmassa luvussa ja totesimme sen johtuvan tutkimusnäkökulman ja kohderyhmän yhteisvaikutuksesta. Vain yksi haastatelluista ammattilaisista toi esiin, että osa asiakkaana olevista nuorista on suhtautunut koiran läsnäoloon samantekevänä eli eivät ole ottaneet koiraan kontaktia. Muut vastaajat korostivat eläinten ja asiakkaiden välistä aktiivista suhdetta.

6.1 Kokemuksellisen oppimisen laaja-alainen merkitys asiakkaalle

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä etsimme vastausta siihen, millaisia merkityksiä ammattilaiset kokivat asiakkaan saavan eläinavusteisessa tunne- ja vuorovaikutustyökentelyssä. Lähes jokaisessa vastauksessa korostui eläimen erityisyys juurikin tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelussa. Haastateltavat korostivat tunteiden sanottamisen merkitystä ja sitä, kuinka eläin mahdollistaa asiakkaan tunnetilojen ja toiminnan vaikutuksen pelaamisen eläimen kautta. Näin ollen harjoittelussa päästään konkreettisesti toiminnan tasolle, jolloin harjoituksen vaikutus on tehokkaampaa kuin ihmisten väliseen keskusteluun pohjautuva työstäminen. Tunnetaitojen kokonaisuuteen kuuluvat tunnesäätely, tunteiden tunnistaminen ja hallinta. Vuorovaikutukselliset tunteet eli sosioemotionaaliset kokemukset ovat vahvasti sidoksissa yksilön kykyyn säädellä tunteitaan tilannekohtaisesti ja vastata sosiaalisessa vuorovaikutuksessa erilaisiin tunnekokemuksiin.

Teoreettisessa viitekehyksessä avasimme emootioiden sosiologiaa teoreettisesta näkökulmasta. Tutkimustuloksissa tämä teoriaa tulee näkyväksi ammattilaisten vastauksista liittyen kokemukselliseen oppimiseen ammatillisen eläinavusteisuuden kautta. Emootioiden esiintyminen ja kehittyminen vuorovaikutuksessa edustaa sosiaalisten suhteiden alkumuotoja, jotka ovat sanatonta viestintää. Lapsen suotuisassa kasvussa -ja kehityksessä emootiot alkavat kehittyä vauvaiässä vauvan tarpeisiin vastatessa, myöhemmin taidot kehittyvät myös sanallisesti. Näin ollen tunneoppiminen luo perustan kaikelle muulle kokeemiselle ja kehitykselle. Sosiaaliset emootiot tulevat esiin sosiaalisissa yhteyksissä, joko kasvokkain tai jopa ajatuksen kautta. Tutkimusvastausten kautta nostamme esiin onnistumisen merkityksen. Ammatillisessa eläinavusteisuudessa emootioiden sosiologia on läsnä emootioiden alkumuodoista kehittyneempään sanalliseen viestintään saakka. Eläimen kanssa viestintä on sanatonta, ammattilainen voi tukea viestintää sanallisesti. Onnistunut vuorovaikutus johtaa vuorovaikutuksessa olevien keskinäiseen hyvään oloon. Ihminen on koko ajan yhteydessä ympäristöön, joka muokkaa aivoja. Ympäristön yksinä tärkeimpinä komponentteina ovat merkitykselliset toiset. Tässä tutkimuksessa merkitykselliset toiset ovat ihmisiä ja eläimiä. Ihmiset harjaantuvat erilaisiin dialogeihin ja vuorovaihtoihin jo vauvasta lähtien. Vuorovaikutuksen molemminpuolinen säätely ja säätelytaitojen harjoittelu on tärkeää, koska onnistuneen vuorovaikutuksen merkitys on hyvinvoinnin ja kehityksen kannalta erittäin suuri. (Hari 2017, 31–51; Peräkylä & Gronow 2017, 73.)

Eläimen läsnäolon merkitys tunnetiloihin

Ammattilaiset toivat esiin tunne- ja sosiaalisten taitojen harjoitteluun liittyen hyvin samankaltaisia asioita niin koirien kuin hevosten kanssa työskenneltäessä. Poikkeuksetta esiin nousi eläimen läsnäolon rauhoittava vaikutus asiakkaan olemukseen, joka mahdollistaa keskittymisen ja tunnetaitojen kognitiivisen työstämisen. Stressi tai vahva tunnetila ovat eläimille epämieluisia tunnekokemuksia, joten eläimellä on taipumus toimia siten että ihmisen tunnetila tasaantuu. Tässä on kyse empatiasta, joka on asiakkaalle stressiä lievittävää ja turvallisuutta luovaa. Empatia edistää myös työntekijän ja asiakkaan yhteistyötä ja antaa työntekijälle tietoa asiakkaan tilanteesta. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 83.)

Eläin rauhoittaa asiakkaan mieltä sekä fyysisistä olemusta. Asiakas saattaa joskus tulla kiukkuisena tapaamiseen, johon eläin reagoi välttelemällä kon-

taktia asiakkaan kanssa. Tämä on oivallinen tilanne lähteä työstämään tunnetaitoja, sanoittaa ja mallintaa asiakkaalle omien tunteiden vaikutusta muihin. Kun asiakas on saanut työntekijän tuella käsiteltyä oman kiukun, tunnetason laskemaan, myös eläin rentoutuu ja hakeutuu kontaktiin eli eläimen palaute on välitön ja konkreettinen.

Tunnesäätelyn kehittyminen

Teoreettiseen viitekehykseen peilaten tutkimustieto tukee edellä olevaa haastateltavan vastausta. Tunnesäätely kehittyy vuorovaikutustilanteissa saamamme palautteen perusteella ja sillä on olennainen merkitys toisten reaktioiden ja toiminnan ennakoinnissa. Jotta voimme vaikuttaa tunnereaktioon ja tunnekokemukseen, täytyy meidän pystyä tunnistamaan ja jopa ennakoimaan tilanteessa mukana olevien tunnereaktiot ja tapahtumat, jotka tunteita aiheuttavat. Tietoisuus omista ja toisen tunnekokemuksista on ratkaisevassa asemassa automaattisten tunnereaktioiden ja niiden säätelyn välillä. Tarkoituksenmukaisen itsesäätelyn kehittyminen vaatii sekä hermostollista yhdistymistä että myötätuntoisia ja ammatillisesti ohjattua vuorovaikutusta. (Schulman 2002, 162; Gerhardt, 2007, 36, 43–46; Siegel, 2009, xvi; Nummenmaa 2010, 80, 149, 164; Rusanen 2011, 81.) Asiakasnäkökulmasta sosiaalialan tunne- ja vuorovaikutustyön kohteina voivat olla käytöshaasteet, syrjäytymisriski, itsetuntemus ja -tunto, tunnekasvatus ja -ilmapiiri, psykiatrisen hoito, eläin-ihminen-suhde sekä tukiverkoston merkitys.

Asiantuntija Rabb (2017) korostaa ihmisen ja eläimen tunnemaailman samankaltaisuuden (jaetaan samat perustunteet, jotka ovat käyttäytymisen perustana) olevan yksi erittäin merkittävä tekijä, joka antaa eläinavusteisuudelle erityismerkityksiä ja tekee menetelmästä toimivan. Tunteet siirtyvät vuorovaikutuksessa myös eläinten ja ihmisten välillä. Tunne välittyy kaikkeen tekemiseen aidosti. Silloin täytyy huomiota kiinnittää siihen, että tunteet välittyvät rakentavasti. Tässä on kyse tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen harjoittelusta.

Opittujen taitojen siirtyminen asiakkaan muihin toimintaympäristöihin

Haastateltavat korostivat tunne- ja sosiaalisten taitojen siirtämisen merkitystä eläinavusteisesta ympäristöstä lapsen kotiin ja lähiverkostoihin. Ammatillaiset näkivät siinä tärkeänä työntekijän ja perheen välisen työskentelysuhteen riippumatta ammattilaisen työkentästä. Haastateltavien työkentät sijoittuivat mm. koulun ja kodin välille, lastensuojelussa työntekijän ja perheen välille sekä kuntoutuksessa asiakkaan/hänen perheensä ja

ohjaajan välille. Erityisesti sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajat toivat esiin vastauksissaan systeemistä ajattelua tukemalla kokonaisvaltaista hyvinvointia yksilön ja yhteisön tasolla. Ronnbyn (1986, 130) mukaan perhesysteemillä on kolme eri perustehtävää: ohjaus, hoiva ja valvonta. Ronnby painottaa, että moniongelmaisissa perheissä haasteet kulminoituvat tunneperäiseen viestintään ja toimintaan. Näin ollen tunne- ja sosiaalisten taitojen harjoittelu yksilötasolla voi olla merkittävässä roolissa myös positiivisempaan perhedynamiikkaan. Ammattilaisten korostivat eläinavusteisuuden systeemisen vaikutuksen liittyvän vahvasti asiakkaan toimintaympäristöihin, mutta myös työyhteisöön. Työyhteisö näkökulmaa avaamme seuraavan tutkimustuloksen kohdalla enemmän.

Koira on aito, se näyttää välittämisen aitona ja se on tärkeää lastensuojelun lasten kanssa. – Koiran kanssa touhuaminen opettaa välittämistä, huolenpitoa jota voi siirtää myös omaan tekemiseen myös ihmisten kanssa.

Tallilla harjoitellaan sellaisia taitoja, joita tarvitaan myös kotona sisarus-ten kanssa.

On hienoa nähdä miten lapsi rohkaistuu pitämään puolensa ja sen taidon avulla onnistuu välttämään kiusaamistilanteita.

Koiran avulla asiakas myös useimmiten motivoituu kehittämään omaa toimintaansa, muun muassa lisäämään liikuntaa.

Kokemuksellisuuden merkitys

Tunne- ja sosiaalisten taitojen harjoittelussa haastateltavat toivat esiin toiminnan tasolla tapahtuvan kokemuksellisen harjoittelun merkityksen vaikutusten näkökulmasta. Ammattilaiset korostivat kokemuksellisen oppimisen nopeuttavan ja syventävän prosessia. He kertoivat taitojen olevan konkreettisesti opittuja asioita eikä keskustelun kautta ns. ulkoa opittuja fraaseja esim. ”ketään ei saa kiusata” tai ”pitää puhua nätisti”. Ammattilaiset kuvasivat eläimen läsnä ollessa turvallisen ja luottamuksellisen suhteen työntekijän ja asiakkaan välille rakentuvan nopeammin kuin ilman eläinavusteisuutta.

--kokemuksellinen oppiminen on yks tehokkaimmista oppimisen muodoista-

Yhdistävä ja rauhoittava, tukee sosiaalisten suhteiden kehittymistä.

Luottamuksen merkitys

Luottamuksellinen suhde asiakkaan ja ammattilaisen välillä sekä asiakkaan ja eläimen välillä nähtiin merkittävässä roolissa tunnetaitojen harjoittelussa, sillä vaikeiden tunteiden näyttäminen ja niistä puhuminen on haastavaa ilman luottamusta. Ammattilaiset kertoivat, että monesti eläimen läsnäolo sai asiakkaat puhumaan sellaisista tunteista ja tilanteista, joista asiakas ei välttämättä ilman eläintä olisi lähtenyt kertomaan. Ammattilaiset kokivat eläinavusteisuuden vaikutuksen kyseisten taitojen harjoittelussa merkittävänä, sillä kyseisissä harjoituksissa eläimen vaikutus on kokonaisvaltainen. Lähtökohtaisesti ammattilaiset kokivat asiakkaiden työskentelevän mielellään eläinavusteisesti, jolloin eläin motivoi harjoituksissa, tämän lisäksi kehitys tapahtui samaan aikaan fyysisellä, että psyykkisellä tasolla tunne- ja sosiaalisten taitojen harjoittelussa.

Asiakas oppii eläimen kautta eri tavalla koska eläin tuo tunnetta ja ajatusta mukaan, ammattilainen osaa sitten rakentaa transfer asiakkaan arkeen näistä hyvistä asioista.

Perustunteina voidaan pitää mielihyvää, pelkoa, surua, hämmästyä ja vihaa. Näitä tunteita voidaan käydä läpi havainnoimalla eläintä ja sanoittamalla tilannetta asiakkaalle. Hevosavusteisesti työskentelevistä ammattilaisista osa toi esiin laumakäyttäytymisen sanoittamista ja keskustelussa asiakkaan kanssa vertaavansa sitä perhedynamiikkaan. Näin ollen asiakas etäännyy omasta tilanteestaan ja saattaa eläimen kautta ymmärtää miksi on esimerkiksi tärkeää näyttää tunteet tai että perheessä toimitaan aikuisjohtoisesti. Perustunteet perustuvat pääasiallisesti neurofysiologiaan. (Siira & Saarinen 2011, 22). Perustunteiden alkuperäisenä tehtävänä on ollut pitää yksilö hengissä, huolehtia etäisyydestä tai läheisyydestä ja suunnata toiminta selviytymisen kannalta olennaisiin toimintoihin antamalla signaaleja kulloisestakin tilasta. Ihmisten ja eläinten perustunteet ovat samat. Goffman (1982, 307) korostaa, että vuorovaikutukseen osallistuvat emotio, mieliala, tietoisuus, kehollinen suuntautuminen ja lihastoiminta, jotka tuovat väistämättä mukanaan psykobiologisia ulottuvuuksia. Seuraava lainaus erään haastateltavan vastauksesta kiteyttää Goffmanin ajatuksen siitä, millaista kokemuksellista oppimista eläinavusteisuus voi mahdollistaa.

Kerran tein harjoitusta yhden nuoren kanssa, jonka perusasento oli kehollisesti hyvin negatiivinen; kädet puuskassa ja uhmakas olemus. Hevonen ei päästänyt häntä karsinassa lähelleen, vaan käänsi takapuoltaan nuorta koti, liikkui levottomasti ja viesti, ettei nuori ollut tervetullut. Sanoitin tilannetta ja ohjasin nuorta rentouttamaan hartiat, pitämään kädet rennosti näkyvillä ja laskemaan energiatasoaan. Samalla myös hevonen rentoutui. Nuori itse oivalsi tilanteen ja alkoi pohtia millaista ihmistä on helppo lähestyä ja milloin ei kannata mennä juttelemaan.

Kehollinen viestintä osana tunnetaitoja

Tunnekokemuksia voidaan pitää mielen reaktioina erilaisiin tapahtumiin. Tunne-elämän kehittymisen kannalta olennaista on osallistuminen, ennakointi ja yhteensovittaminen toisten mielentiloihin. Osana tunnetaitoja on opittava lukemaan myös sanatonta kehollista viestintää. Tämän tyyppisten taitojen harjoitteluun ammattilaiset korostivat kokemuksensa mukaan sopivan ihmistenvälisestä harjoituksesta paremmin. He painottivat eläimen välitöntä kehollista palautetta ja peilaamista, jolloin asiakas oppii oman kehollisen viestinnän vaikutusta toiseen osapuoleen. Tämän tyyppisten harjoitusten tekeminen tapahtuu vastaajien mukaan yksilöllisesti ja ikätasoisesti ohjaajan sanoittaman palautteen kautta ja eläimen tunnereaktioita seuraamalla.

Myötätuntoisen eläytymisen kautta jaamme toisen ihmisen tai eläimen kanssa tunteet, kokemukset, tarpeet ja tavoitteet. Sosiaalisiksi tunteiksi kutsuttuja tunnekokemuksia ovat esimerkiksi häpeä, kateus, ujostuminen ja ylpeys. (Airas 2005, 13; Dunderfelt 2001, 65; Järventie & Sauli 2001, 14; Iacoboni 2008, 87, 89; Siira & Saarinen 2011, 27.) Haastateltavat korostivat, että vaikeista tunteista, kuten edellä mainituista sosiaalisista tunteista oli helpompi puhua eläimen läsnä ollessa, kuin ilman eläintä tapahtuvissa tapaamisissa.

Eläimen kautta on helpompi käydä läpi erilaisia asiakasta/potilasta koskevia asioita ja ongelmia.

Eläin rauhoittaa jo läsnäolollaan ja nostaa esiin myös piilossa olevia tunteita.

Eläinavusteisten harjoitusten voimauttava merkitys

Eläinavusteisesti toteutettujen tunne- ja sosiaalisten taitojen vaikutuksina tuotiin esiin myös tilanteen merkityksellisyyttä asiakkaan näkökulmasta. Eläimen kanssa toteutetuissa harjoituksissa nähtiin olevan voimauttavampi ja voimakkaampi vaikutus asiakkaan psyykkiseen kehitykseen kuin keskustelupohjaisilla harjoituksilla. Ammattilaiset korostivat asiakkaan kehityksen tunne- ja sosiaalisten taitojen harjoittelussa vaikuttavan kokonaisvaltaisesti asiakkaan identiteetin, itsetunnon ja minäkuvan kehitykseen.

Asiakkaiden toimintakyky kohoaa, oman toiminnan ohjaus paranee, itsehallinto ja impulssikontrolli paranee. Asiakas iloitsee, kun onnistuu harjoittelemisessaan asioissa koiran kanssa.

Eläimen läsnäolo ja/tai osallistuminen toimintaan tuotti muun muassa ahdistuksen vähentymistä, mielialan kohentumista, empatiakyvyn parantumista ja turvallisuutta. Toiminnallisiin tuokioihin ja vuorovaikutussuhteisiin eläimen kuvattiin tuovan lämpöä, leikkisyyttä, luottamusta, arvostelemattomuutta ja mahdollisuuksia oman toiminnan reflektioon. Tunneilmapiiriin viitattiin useasti, eläimen osallistuminen toimintaan tai pelkkä läsnäolo paransivat tunneilmapiiriä niin koulu-, koti- kuin talliympäristössä.

Koiran läsnäolo tuo kodinomaisuutta laitoksen arkeen. Koiran kanssa touhuaminen opettaa välittämistä, huolenpitoa jota voi siirtää omaan tekemiinseen myös ihmisen kanssa.

Hakeutuvat monesti koiran lähelle rauhoittuakseen.

Rauhoittava vaikutus näkyy luokassa.

Uskon että välillisesti eläinavusteinen peda auttaa parantamaan kouluviihtyvyyttä, vähentää poissaoloja.

Empatiakyvyn kehittyminen

Haastattelemamme asiantuntijat korostivat empatian merkitystä tunnetaitojen harjoittelussa. Heidän kokemuksensa mukaan eläinavusteisuus tukee empatiakyvyn kehitystä,

sillä usein haastavassakin elämäntilanteessa empatia herää herkemmin eläintä kuin ihmistä kohtaan. Eläimen kanssa tehtyjen harjoitteiden kautta ymmärrys toisen tunteista siirtyy ihmissuhteisiin. (Nurminen 2017, 14).

Empatia on yksi tärkeimmistä tunnetaidoista ja pohja sosiaalisille taidoille. Moraalinen ja henkinen läheisyys koostuvat halusta ja kyvystä kokea yhteenkuuluvuutta. Tähän tunteeseen sisältyvät empatia ja myötäelämisen taito. Ihmisten välinen yhteenkuuluvuuden tunne heikkenee, ja lopulta sammuu, ellei kyseisiä taitoja harjoiteta. Ilman henkistä yhteyttä ei ole olemassa yhteisöä. (Bauman 1999, 52.) Parviaisen (2006, 167) mukaan toisen henkilön osaamisen ja tiedon hahmottaminen ei ole mahdollista ilman kognitiivisen empatian kykyä.

Empatian ja eläytymisen avulla ammattilainen kykenee asettumaan asiakkaan asemaan ja selvittämään, millaiselta pohjalta mahdollinen tiedonmuodostus käsillä olevasta asiasta olisi mahdollista. Tämä näkemys tukee opinnäytetyömme tiukkaa rajausta tutkia eläinavusteisuutta juuri ammatillisen eläinavusteisuuden näkökulmasta, sillä näkemyksen mukaan vahva ammatillisuus mahdollistaa tiedonmuodostamisen, yhteisen ymmärryksen ja tätä kautta mahdollisuuden tavoitteelliseen ja asiakkaan tilannetta kehittävään eläinavusteiseen työskentelyyn. Näin ollen ammatillisen eläinavusteisuuden vaikutukset syntyvät vuorovaikutuksessa ammattilaisen, eläimen ja asiakkaan välillä. Valkas (2017) pohti hevosen roolia joissain tilanteissa ikään kuin itsenäisenä aputerapeuttina, ja kuvasi sitä aktivoivaksi, tasavertaiseksi vuorovaikutuskumppaniksi.

Vastauksissa nousi esiin empatiakyvyn harjoittelu ja kehittyminen. Tämä on erittäin mielenkiintoinen ilmiö laaja-alaisesti tarkasteltuna, sillä Ranta-Tyrkkö (2017, 121) nostaa esille ajatuksen, että empaattinen ajattelu voi kantaa tulevaisuuteen, niihin ihmisiin joita emme tule elinaikanamme tapaamaan. Näin ollen yksilön tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu ja empatiakyvyn vahvistaminen tuottavat mahdollisesti hyvin kauaskantoisia vaikutuksia.

Lasten on helpompi tuntea myötätuntoa eläintä kohtaan kuin kaveria kohtaan.

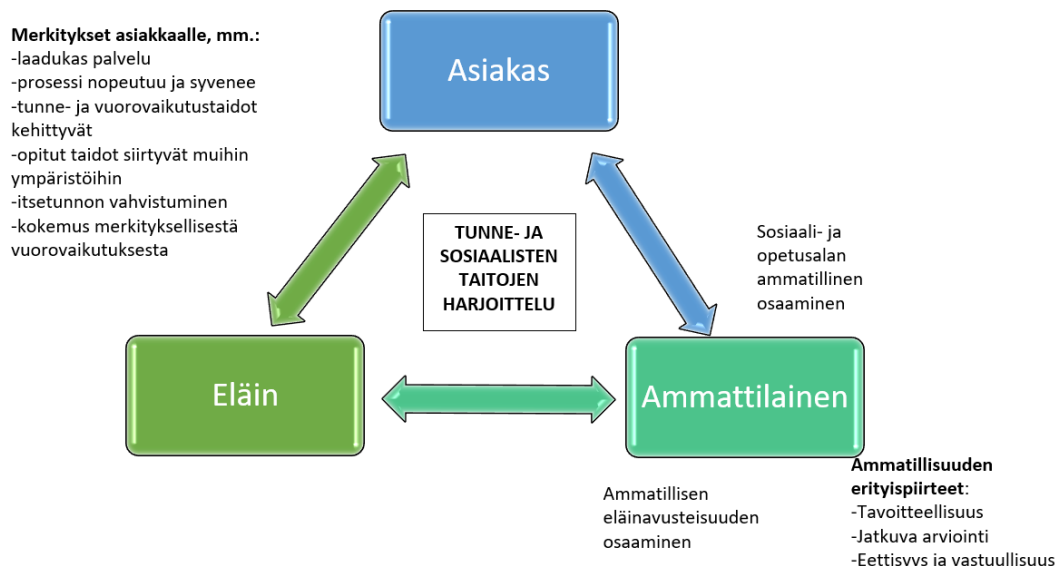
Ihmisen ja eläimen välisen suhteen merkitys

Tutkimuksellisin ja tieteellisin termein on joskus vaikea avata ihmisen ja eläimen suhdetta. Suhdetta pidetään sellaisena, jota ei voida kuvata psykologisesti teoreettisin termein. Kuvataan, että suhde liikkuu sellaisella tunnetasolla, jota ei voida verrata ihmisten kesken tapahtuvaan vuorovaikutukseen. Suhteen merkitystä ja voimakkuutta on vaikea käsitteellistää, vaikka sillä on suuria muutosvaikutuksia tarkasteltujen ihmisten elämään. (Tedeschi, Garrity & Garrit 2009.) Valkas (2012) kertoi tutkittavien kuvanneen vuorovaikutussuhdetta hevoseen mystiseksi, sellaiseksi, jota on joskus vaikea selittää. Vastauksista nousi esiin vaikeasti selitettävää merkitystä ja eläimen erityisyyttä.

-- eläin tuo aina mukanaan uuden ulottuvuuden, ripaus empatiaa sekä odotusta (sitoutumista) ja keskustelunaiheita luonnostaan.

Luo pelkällä läsnäololla rauhallisen tunnelman -- maadottaa ihmiset keskittymään --

Kokemusta nuorista, jotka ovat asettaneet tapaamiselle ehdoksi eläimen mukana olon.

KUVIO 6. Vuorovaikutuksen kolmiomalli ammattilainen-eläin-asiakas, mukaeltu opin-
näytetyön tuloksista (Oijennus & Valo 2018).

Yllä olevan kuvion kokosimme kuvaamaan ammatillisen eläinavusteisuuden vuorovaikutuksellisuutta ja osallistujien roolia kolmion muodossa. Kuvio havinnollistaa työskentelyssä tapahtuvaa monisuuntaista vuorovaikutusta, jossa asiakas, ammattilainen ja eläin vuorovaikuttavat keskenään. Kuvio kokoaa myös yhteen ensimmäisen tutkimuskysymyksen vastauksen ammatillisen eläinavusteisuuden merkityksestä asiakkaalle tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelussa. Eläimen kanssa koettu mystinen vuorovaikutus ja ammattilaisen ammattitaitoinen ohjaus sekä tilanteiden sanoittaminen asiakkaalle, mahdollistavat tehokkaan, asiakasta motivoivan ja voimauttavan tavoitteellisen tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelun. Kolmiossa korostuu työntekijän ammatillinen rooli sosi-aali- tai opetusalan osaamisesta sekä ammatillinen osaaminen eläinavusteisuudesta. Eläin tuo omalla läsnäolollaan ja toiminnallaan harjoituksiin erityisyyttä, jotka yhdistettynä työntekijän ammattitaitoon mahdollistavat asiakkaan tavoitteenmukaisen työskentelyn.

6.2 Eläinavusteisuus osana ammatti-identiteettiä ja tukemassa työyhteisön hyvinvointia

Toisena tutkimuskysymyksenä kysyimme, millaisia merkityksiä ammatillisella eläinavusteisuudella on ammattilaiselle itselleen. Useimmat haastateltavat lähtivät vastaamaan toiseen tutkimuskysymykseen liittyviin kysymyksiin omaa ammatillista identiteettiään määritellen ja sen jälkeen avaamalla ammatillisen eläinavusteisuuden vaikutuksia ja merkityksiä itselleen. Suuresta osasta vastauksia nousi esille eläinavusteisuuden merkittävä rooli haastateltavalle.

Ammatillinen identiteettini pitää vahvasti sisällään eläinavusteisen työmuodon. Minut tunnetaan ja muistetaan useilla työpaikoilla juurikin eläinavusteisuuden käyttämisestä työssäni.

Ammattilainen tavallaan kykenee sen asiakasprosessin aikana ja asiakastilanteiden aikana tavallaan niinkun havainnoimaan niitä (eläinavusteisia) tilanteita ja myös itseään ja oman toiminnan vaikutusta suhteessa niihin tavoitteisiin ja sitä mitä siinä tilanteessa tapahtuu.

Merkitys ammatti-identiteetin näkökulmasta

Haastateltavat korostivat ammatillisen eläinavusteisuuden toteuttamisen olevan osa omaa ammatillista identiteettiä, merkittävä työmenetelmä, tärkeä osa työtä, merkittävä osa arkea jne. Vastauksista heijastui eläinavusteisuuden mielekkyys henkilökohtaisella tasolla sekä ammatillisena työmenetelmänä tai jopa työorientaationa joidenkin vastaajien kohdalla.

Saa tehdä sitä mihin on intohimo, yhdistää lasten ja työkavereiden kanssa.

Koen, että se on tärkeää ammattitaitoni monipuolisuuden kannalta.

Tärkeimpiä työvälineitani tällä hetkellä.

Ammatillinen eläinavusteisuus motivaatiotekijänä

Ammattilaiset ja asiantuntijat korostivat eläinavusteisuuden lisäävän oman työn mielekkyttä ja mahdollistavan itseä motivoivan työskentelyn. Monet kokivat eläimen kanssa työskentelyn voimauttavana, katkaisevan työpäivän ja mahdollistavan liikkumisen kesken työpäivää. Eläimen kerrottiin vaikuttavan myös mielialaan positiivisesti, lisäävän turvallisuuden tunnetta sekä vahvistavan ammatillista itsetuntoa. Ammatilaiset kertoivat eläinavusteisuuden lisäävän oman työn suunnittelua ja arviointia ja tätä kautta laatua.

Tärkeä voimavara ja työn laadun nostattaja.

Eläinavusteinen työ tuottaa hyvinvointia niin asiakkaille kuin työntekijälle.

Koira on ollut suuri motivoiva tekijä työhöni.

Uskon että eläinavusteinen toiminta parantaa työni tuloksia ja lisää myös omaa työmotivaatiotani.

Merkitys työhyvinvointiin ja työyhteisöön

Yllättävänä teemana haastatteluista nousi vahvasti esiin ammattilaisten kokemus eläimen läsnäolon vaikutuksesta omaan työhyvinvointiin sekä työyhteisön dynamiikkaan. Suuri osa vastaajista painotti eläimen kanssa työskentelyn lisäävän työhyvinvointia, parantavan työssäjaksamista sekä luovan positiivisen ilmapiirin työyhteisöön. Monet kokivat koko työyhteisön olevan kiinnostunut eläinavusteisuudesta, vaikka kyseiset henkilöt eivät itse olisi olleetkaan ns. eläinihmisiä. Alasorvari & Hopiavuori (2014) näkevät eläinten merkityksen usealla eri tasolla. He painottavat eläimen roolia pedagogisissa yhteyksissä, eläimen vaikutusta työyhteisöön ja työhyvinvointiin. Stressaantuneena ihmisen on vaikeampi sietää sosiaalisia ristiriitatilanteita ja työhyvinvoinnilla on merkittävä vaikutus työntekijän stressinhallintaan sekä tulkintoihin (Varila 2006, 101; Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 99, 103).

Hevostoiminta on koko työyhteisön hyvän tuulen juttu, vaikeivat kaikki siihen osallistukaan.

Eläimet tuoneet ja tuovat iloa, hymyjä ja hyvää oloa. – Työyhteisö tutustunut paremmin toisiinsa ja jakanut myös omia eläinokokemuksia.

En jaksaisi tehdä näin henkisesti raskasta työtä, jos en voisi tehdä sitä koiran kanssa.

Ammattiylpeys ja halu ammattitaidon kehittämiseen

Haastateltavien vastauksista heijastui vahva ammatillisuus, ammattiylpeys eläinavusteisuuden toteutuksesta sekä halu kehittää omaa ammattitaitoa. Monet haastateltavat toivoivat lisäkoulutusta eläinavusteisuuteen liittyen sekä lisää resursseja toiminnan toteutukseen. Suomessa lisäkoulutusta on mahdollista saada, mutta haastateltavat toivat esiin, että harva työnantaja tukee taloudellisesti koulutusta. Haastateltavat toivat esiin näkemyksen siitä, että ulkomailla koulutukset ovat monimuotoisempia ja saattavat sisältyä koulutusohjelmiin. Denverin yliopiston eläinavusteisen sosiaalityön esittelyn mukaan kurssilla opetellaan havainnoimaan ja viemään käytäntöön eläinavusteisuuden hyötyjä. Kurssi sisältää myös näkökulmia eläinten hyvinvointiin, etiikkaan, luonnon monimuotoisuuteen ja sen säilyttämiseen. (University of Denver 2017.) Vastauksissa nousi esiin myös yhteiskunnallinen tilanne työmarkkinoiden suhteen ja eläinavusteisuuden ammatillaiset kokivat

kyseisen osaamisen olevan valttikortti sosiaali- ja opetusalan työmarkkinoilla. Ammatilaiset toivat esiin myös yhteistyötahojen kiinnostusta heidän ammattitaidostaan eläinavusteisuudessa. Ammatilaiset painottivat, että työn mielekkyys lisääntyy positiivisen palautteen ja kysynnän kautta.

Eläinavusteisuudesta kerrotaan myös asiakasohjausyksikölle joka on ottanut sen positiivisesti vastaan.

Erityisen tärkeää on saada paitsi tehdä myös kouluttautua lisää.

-- lähikoulujen opet ovat olleet halukkaita perehtymään työhömmme.

Oma motivaatio koulutuksen käynnin jälkeen kasvanut entisestään --

Yleisesti positiivinen asenne eläinavusteiseen työhön lisääntynyt viime vuosina huomasti.

Ihmiset antavat eläinsuhteelle myös samanlaisia merkityksiä kuin suhteelle toisen ihmisen kanssa. Ammatilaiset kertoivat, että usein perheet toivovat eläinavusteista toimintaa ja arvostavat sitä. Ammatilaiset kertovat näiden tilanteiden olevan otollisia mahdollisuuksia nähdä perheenjäsenten välisiä tunnesuhteita sekä vuorovaikutusta. Eläintä voi pitää indikaattorina esimerkiksi perheen jäsenten välisessä vuorovaikutuksessa, sen käytöksestä voidaan lukea perheen valtasuhteita ja jännitteitä.

Positiivista palautetta tullut vanhemmilta etenkin.

Perheet haluavat tulla yhdessä tallille, vaikka kotona vuorovaikutus on negatiivista ja yhdessäoloa vältellään.

Oppilaiden terapeutit ovat suhtautuneet todella positiivisesti ja kiinnostuneesti koirapedagogiikkaan.

Huoltajilta tullut vain erittäin positiivista palautetta.

Asiantuntijoiden ja ammattilaisten näkemykset

Erittäin mielenkiintoisena tuloksena ammattilaisten vastauksista nousi esiin heidän suhde eläimiin, joiden kanssa he työskentelivät. Monet kuvasivat eläimen lisäävän turvallisuuden tunnetta, keventävän työpäivää, lisäävän motivaatiota, rauhoittavan omaa mieltä erityisesti haastavien asiakkaiden kanssa sekä vahvistavan ammatillista itsetuntoa onnistumisten kautta. Ammatilliset kuvasivat siis eläimen vaikutuksen ja merkityksen itselleen hyvin samankaltaisena kuin miten he arvioivat eläimen kanssa tehtyjen tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelun asiakkaan kanssa.

--toisinaan rapsuttelen koiraa itseänikin rauhoitellakseni.

Kun koirani on luokassa, työ on mukavaa ja näen koiran tarpeellisuuden.

-- luo se niin paljon hyvää fiilistä ja iloa, että omakin päivä piristyy.

Useat ammatilliset puhuivat eläimestä työparina, mutta vastauksista heijastui se, että työskentelyssä eläin on usein keskipisteenä tai tekemisen kohteena. Tämä on mielenkiintoinen ristiriita, sillä käsitteenä työpari heijastaa tasavertaisuutta, mutta välineenä tai kohteena olemisen puolestaan heijastaa alempiarvoisuutta.

Kyllä se koira on loistava työkaveri, kun sen kanssa tapaamiset onnistuu aina. Asiakas saa toivoa mitä touhuaa eläimen kanssa ja koira tottelee. Työntekijä ja asiakas ovat tapaamisen jälkeen tyytyväisiä.

Asiantuntijat painottavat eettisyyttä

Myös ammatillisen eläinavusteisuuden käsite viittaa siihen, että toiminta on ammatillaisen vastuulla, mutta se toteutetaan eläinavusteisesti. Jäsenkategoria-analyysissä nousi esille juuri tuohon aiemmin esille nostettuun ristiriitaan viitaten näkökulmaero ammattilaisten ja asiantuntijoiden välillä. Ammatilliset puhuivat paljon palvelun laadusta ja eläimen asiallisesta kohtelusta, mutta yhdessäkään haastatteluvastauksessa ei käytetty eettisyys-käsitettä. Sen sijaan teemahaastatteluihin osallistuneet asiantuntijat Rabb ja Valkas korostivat useaan otteeseen ammatitieteen merkitystä sekä eläinavusteisuuden toteutuksessa eläimen eettistä kohtelua ja toiminnan toteuttamista eläimen ehdoilla. Rabb (2017) korosti, että on tärkeä huomioida, että vuorovaikutuksessa ei dominoida vaan ollaan tasavertaisia kumppaneita eläimen kanssa. Silloin vastataan toisen intentioihin ja aikeisiin

eikä ohiteta tai vähätellä vaikka vuorovaikutuskumppani olisi jotain muuta kuin me tai 'vain' eläin. Tutkimustuloksemme ammattilaisen ja asiantuntijan näkökulmaeroista puoltavat jo aiemmin teoreettisessa viitekehyksessä esiin nostettuja eroja ammattilaisen ja asiantuntijan määrittelystä. Vastausten perusteella tulee näkyväksi asiantuntijuuden olevan ammatillisuuden päälle kerroksittain rakentunutta laaja-alaista osaamista. (Helminen 2013, 114–117, 170–181.)

Asiantuntijoiden haastatteluissa tuli esiin myös eläinavusteisuuteen negatiivisia tai ristiriitaisia ajatuksia tuottavia elementtejä: eläimet toivat työskentelyyn uusia haasteita, vaativat valtasuhteiden ja eettisyyden pohtimista, velvoittivat ottamaan huomioon turvallisuuden ja käytettävien eläinten koulutuksen.

Asiantuntijat painottivat, ettei toimintaa tule toteuttaa eläimen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kustannuksella, vaikka asiakas saisi toiminnasta elämyksiä tai toiminta olisi hänelle kuntouttavaa. Asiantuntijat puhuivat paljon eläimen rauhoittavasta vaikutuksesta, jolloin vastuu tilanteen tunnetasapainosta saattaa siirtyä eläimelle. Rabb puolestaan (2017) painotti näkökulmaa, jonka mukaan eläinavusteisuudessa eläimen ei kuulu rauhoittaa esimerkiksi hädissään olevaa ihmistä, koska silloin altistetaan eläin tunnemyrskyille ja negatiivisten tunteiden tarttumiselle. Tunnekuormaan vastaaminen voi eläimen osalta tarkoittaa esimerkiksi pelkoreaktiota tai muuta epätoivottua tunnevastetta. Ohjaajan tulee opettaa asiakkaalle itsesäätelyä ensin ja säädellä asiakkaan tunnekuormaa. Kun tilanne on tasaantunut, voidaan eläin ottaa mukaan kohtaamiseen. Ohjaajalla on vastuu olla tilanteissa läsnä ja herkkävaistoisena. Vahingon sattuessa tilanteen hoitamisen tapa on tärkeässä roolissa kaikkien osapuolten hyvinvoinnin näkökulmasta.

Eläimen ja asiakkaan soveltuvuus eläinavusteiseen työskentelyyn

Toiminnan toteuttamisessa on tärkeää huomioida, että eläimen luontainen kyky toimia ja sen persoonallisuus on otettava huomioon sitä työhön valittaessa. Haasteiden takia eläinavusteisuutta tutkittaessa on otettava huomioon edellä mainitut seikat ja pohdittava erityisesti, miten eläinavusteisuutta toteutetaan ja missä. Huomioonotettavaa on, että eläinavusteinen toiminta ei sovi kaikille, kaikki eivät arvosta työmuotoa ja kustannukset voivat olla korkeat (Brooks 2016; Earles, Vernon & Yetz 2015). Eläinavusteisuuden toteuttaminen voi olla mahdotonta, esimerkiksi asiakkaan erityispiirteistä johtuen. Mikäli asiakas on kovin impulsiivinen tai aggressiivinen, on eläimen kanssa työskentely turvallisuusriski niin asiakkaan, työntekijän kuin eläimen näkökulmasta katsottuna. Tällaisten

riskien ja työskentelyn turvallisen, tavoitteellisen ja eettisen toteutuksen arviointi on aina ammattilaisen vastuulla. Totta on myös se, etteivät kaikki pidä eläimen kanssa työskentelystä ja toiset voivat olla allergisia.

Työskentelyn mielekkyyden näkökulmat

Ammattilaiset korostivat eläinavusteisuuden mielekkyyttä ja samankaltaisia vaikutuksia itseensä, kuin mitä eläinavusteiset harjoitukset mahdollistavat asiakkaalle. Asiantuntijat puolestaan korostivat mielekkyyden syntyvän kaikkien osapuolten hyvinvoinnista. Asiantuntijat painottivat, että parhaat kokemukset syntyvät, kun näkee ihmisen voimaantuvan ja samaan aikaan eläimen nauttivan ohjatusta tilanteesta. Silloin vuorovaikutus on vastavuoroista, tapahtuu kaikkien osallistujien välillä, eikä eläin ole siinä vain tekemisen kohteena.

Kestävän sosiaalityön näkökulma ja yhteistyön merkitys

Asiantuntijuuden määrittelyssä olennaisena teemana ammatillisuuteen verrattuna nousi esiin se, että asiantuntijan on pystyttävä oman asiantuntijuuden sekä yhteiskunnan eriytymisen ja eri elämänmuotojen vaikutusten syvälliseen tarkasteluun. (Eräsaari 2006, 31, 34; Alastalo, Åkerman & Vaittinen 2017, 216.)

Tutkimuksessamme asiantuntijat nostivat esiin kestävän sosiaalityön näkökulman, talouspolitiikan tuomat haasteet suhteessa kustannuksiin sekä eläinavusteisuuden ankkuroinnin sosiaalialalle. Luontoon sitoutuminen tunnetasolla edesauttaa luontoa suojelevaa käytöstä. Eläinavusteisuus voi auttaa oppimaan luonnosta ja maailmasta sekä ulottamaan ymmärrystä muiden elollisten olentojen tunne-elämään.

Myös ammattilaiset valittelivat erityisesti hevosavusteisuuden kustannuksia suhteessa taloudellisesti kannattavaan toimintaan. Pohdittavaksi jää kuinka paljon esimerkiksi sosiaalityön sisällöstä täytyy olla eläinavusteista, jotta siitä voidaan puhua eläinavusteisesta sosiaalityöstä. Asiantuntijat korostavat rajoja ylittävää yhteistyötä eri toimijoiden välillä, laatuluokitusten merkitystä, julkista valvontaa esimerkiksi Valviran toimesta sekä yleistä keskustelua, pohdintaa ja uusien toimintamallien lanseerausta. (Rabb 2017, Valkas 2017.)

Jos miettii toimintaa eurojen kautta, niin vaikea sitä on saada kannattavaksi eli kyllä se toiminta on tehtävä suurella sydämellä ja toiminta motivoi tekijäänsä

Eläinavusteisilla menetelmillä pystytään, isossa mittakaavassa yhteiskunnallisesti, -- jos me halutaan tehdä sitä eettisesti ja näin kun tässä on yrittänyt välillä kuvata, demonstroimaan sitä elollista maailmaa, toista kun ihmismaailmaa kunnioittavaa käytöstä ja kohtaamista. Joka parhaassa tapauksessa voi johtaa siihen jonkin tyyllisen --- ekologisen ymmärryksen avartumiseen. Tavallaan kestävän hyvinvoinnin peruskysymysten äärelle menemiseen.

6.3 Ennaltaehkäisevän ammatillisen eläinavusteisuuden potentiaali sosiaalialalle

Kolmantena tutkimuskysymyksenä kysyimme, millaisia merkityksiä eläinavusteisuudella on sosiaalialalle. Asiantuntijat nostivat esiin eläinavusteisuuden olevan nouseva trendi työmenetelmänä.

Eläinavusteisia työmenetelmiä ja niihin liittyviä koulutuksia tulee vastaan kuin sieniä sateella. Täytyy vaan toivoa, että markkinoiden laajentuessa ammatillinen osaaminen ei jää tarjonnan ja hinnan jalkoihin.

Nouseva trendi

Kiinnostus eläinavusteisen terapian ja toiminnan toteuttamista kohtaan on noussut Suomessa. Kansaneläkelaitos eli Kela tilasi palveluntuottajilta kyselyn 2017-2018 kartoittaakseen terapeuttisen työskentelyn tilaa. Kysely toteutettiin siksi, että eläinavusteinen terapia nousee ajoittain esiin vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen kuntoutussuunnitelmien suosituksissa. (Haapala & Suomela-Markkanen 2018.) Koulutuksen näkökulmasta on nostettava esiin Lapin ja Mikkelin ammattikorkeakoulut, jotka ovat ottaneet koulutustarjontaansa Green Care-opinnot. Opinnot nivoutuvat sote-alan osaamisen syventämiseen. Näiden avulla pyritään mahdollistamaan luontoavusteisten menetelmien tuotteistaminen, kehittäminen, yhteistyö muiden alojen kanssa ja linkittyminen ympäristönäkökulmiin. (Lapin AMK 2018, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK 2016.)

Haastateltavista koirien parissa työskentelevät ammattilaiset arvioivat koulukoirien määrän kasvavan. He näkivät tämän positiivisena tulevaisuuden kuvana, mutta painottivat kouluympäristön olevan koiralle todella stressaava paikka, joten koiran soveltuvuutta on

arvioitava mahdollisten tapaturmien ja haasteiden välttämiseksi. Valkas (2012) on sitä mieltä, että hevosavusteisen terapian tunnettavuutta tulisi lisätä, sillä tehokkaille ja vaikuttaville terapia- ja hoitomuodoille on tulevaisuudessa kysyntää avohoidon ja -huollon lisääntymisen myötä. Sama pätee varmasti myös erilaisiin kuntoutuksiin ja lastensuojeluun.

Uskon eläinavusteisuuden lisääntyvän monella eri tapaa eri sektoreilla. Pelkona kuitenkin on, että ammattilaiset käyttävät työssään ns. soveltuvuustestaamattomia ”kotikoiriaan” ilman asianmukaista koulutusta eläinavusteisuudesta.

Ennaltaehkäisevän työskentelyn merkitys

Aineistosta nousseet vastaukset painottivat eläinavusteisuuden hyödyllisyyttä, varsinkin oikein toteutettuna ja koulutetun ammattilaisen käyttämänä. Ammattilaiset korostivat eläinavusteisuutta ennaltaehkäisevänä mahdollisuutena. Erityisesti koulumaailmasta nousi esiin koulupudokkaiden ja syrjäytymisvaarassa olevien ennaltaehkäisevä tukeminen eläinavusteisesti.

Alakoulussa tämä kysymys hiukan vielä kaukana ja ehkä seuraukset monen mutkan takana. Ehkä säästämme yhteiskunnan varoja kun joku oppilas ei tarvitsekaan esim. psykologin apuja tms.

Vastauksista nousi esiin myös eläimen läsnäolon tuoma helpotus asiakkaalle tunnetasolla haastavissa kohtaamistilanteissa, esimerkiksi viranomaisen kanssa keskustellessa. Haastavissa tilanteissa kommunikointi ja tunneilmapiiri ovat usein kiusallisen jännittyneitä. Lähtökohtaisesti sosiaalitoimen asiakkuus ja erityisesti lastensuojelun asiakkuus liittyy haastaviin elämäntilanteisiin, elämänhallinnan puutteisiin ja näiden kautta häpeään ja kontrollin pelkoon. Asiantuntijat painottivat eläimen rauhoittavaa vaikutusta ja sitä, että eläimen kanssa työskennellessä asiakasprosessi voi päästä sellaiselle tasolle, jota ei välttämättä ammattilaisen kokemuksen mukaan saavutettaisi ilman eläintä.

Juhilan (2006, 203) mukaan hyvinvointivaltio tulee todelliseksi monenlaisissa ihmisten mikrokohtaamisissa: lasten ja heidän hoitajiensa päiväkotiarjessa, virkailijan asiakasneuvonnassa ja kodinhoitajan käynnissä vanhuksen luona. Samat lainalaisuudet pätevät sosiaalityön moninaisiin asiakaskohtaamisiin.

Eläinavusteisuus vuorovaikutuksen tukena

Vuorovaikutuksen merkitys korostuu sosiaalisessa työssä yksilökohtaisissa, suorissa asiakaskontakteissa. Muutos rakentuu yksilön kautta, inhimillisten kontaktien avulla ja järjestelmän toiminta muodostuu siihen kuuluvien yksilöiden toiminnasta. Oleellista lopputuloksen kannalta on se, miten kommunikaatio toteutuu. (Kilpeläinen 2009, 76, 79, 81). Tutkimustuloksemme osoittaa, että ammattilaisten näkemysten mukaan eläinavusteisessa työskentelyssä kommunikaatio on inhimillisempää, vuorovaikutus vapaampaa ja yksilöiden välisen luottamuksellisen keskusteluyhteyden toteutuminen eläinavusteisesti on todennäköisempää, kuin ilman eläintä.

Työntekijältäkin unohtuu tietty virkaehtosopimus kotiin ja voi enemmän keskittyä asiakkaaseen.

Eläin vapauttaa tunnelmaa. Lapset unohtavat työskentelevänsä ammatti-ihmisen kanssa kun eläin on läsnä ja usein pääosassa tapaamista.

Kokemukseni mukaan olen päässyt lähemmäs asiakkaita/potilaita eläimen kautta kuin mitä ikinä olisin ilman eläintä päässyt.

Eläinten monimerkityksellisyys

Aineistosta nousi esiin hevosten ja koirien monimerkityksellinen rooli erilaisissa tehtävissä. Asiakkaiden suhdetta koiriin kuvattiin muun muassa fyysiseksi, tunnepitoiseksi, opettavaiseksi, kaverilliseksi, luottamukselliseksi, sitoutumista ja merkityksellisyyttä/tulevaisuudenuskoa lisääväksi sekä sosiaalista tukea tarjoavaksi. Hevosten ja koirien katsottiin lisäävän hetkessä elämisen taitoa ja psykologisia oivalluksia sekä jakavan tilanteen ja kokemuksen. Näiden vaikutusten kuvattiin olevan seurausta eläinten tunneherkkyydestä ja tilannesensitiivisyydestä. Osa vastaajista korosti työskentelyssä mukana olevan hevosen roolin olevan jopa ammattilaisen roolia merkittävämpi.

Tuottaa iloa, positiivisia kokemuksia ja huonomman jakson sattuessa voi jopa muistuttaa ja ylläpitää toivoa paremmasta.

Ohjaustyössä tärkeä nk. työkalu asiakkaan toimintakyvyn tukemisessa ja hyvinvoinnin edistämisessä.

Valkas (2012) näkee hevosavusteisen terapian hyödyt nimenomaan monipuolisuuden näkökulmasta, kun verrataan sitä tavalliseen kahden ihmisen väliseen terapiatyöskentelyyn. Hyöty oli näkyvissä niilläkin tapaamiskerroilla, kun hevonen ei ollut läsnä vaan työskenneltiin esimerkiksi kuvallisten tai sanallisten harjoitusten kautta ja/tai palattiin edellisellä kerralla tallilla tapahtuneisiin asioihin. Eräässä tutkimuksessa jopa pohdittiin, voisiko hevosavusteisen terapian (equine-assisted therapy) nimen muuttaa hevoskumppanuusterapiaksi (equine-partnered therapy) sen vuorovaikutussuhteisen luonteen vuoksi (Kendall & Maujean 2015).

Eläinavusteisuus motivoi ja tuo työhön lisää laatua

Toisessa tutkimuskysymyksen tuloksissa totesimme ammattilaisten kertoneen avoimesti omasta tavastaan tehdä työtä. He painottivat eläimen tuovan niin suurta lisäarvoa omaan työhönsä, että eläimen avulla motivaatio ja työn laatu paranevat. Ammatillaiset arvioivat olevansa parempia työntekijöitä silloin, kun työskentelevät eläimen kanssa, kuin ilman eläintä. Tämä liittyi vastauksissa asiakkaan läsnäolevaan kohtaamiseen, tapaamisten toteutuksen tarkempaan suunnitteluun ja arviointiin sekä työtehokkuuteen. Näihin vastauksiin peilaten, on eläinavusteisuuden merkitys nähtävä myös sosiaali- ja opetusalan eri palvelujen laadun näkökulmasta katsottuna suurena mahdollisuutena koko työkentälle.

Yhteiskunnallinen hyöty on saada syrjäytymisvaarassa olevia opintojen pariin, saada joku liikkumaan, toinen kokeilemaan yrittäjyyttä (paja).

-- tehostaa työskentelyä, tarjoaa yksilöllistä tukea -- voi nopeuttaa asiakkaan kuntoutumista tai ylläpitää olemassa olevaa toimintakykyä.

-- tarvitsemme paljon hyvää tutkimusta myös tänne Suomeen.

Työ pysyy inhimillisenä.

Kohti kestäväää sosiaalityötä

Ammattilaisten kokemus ja tunnustus omasta paremmasta työpanoksesta eläinavusteisesti toteutetussa työskentelyssä kulkee käsi kädessä asiantuntija Rabbin näkemyksen mukaan. Rabb (2017) arvioi, että matka on pitkä eläin kumppanina työmaalla-ajatuksesta

ekologisen kestävyuden ymmärrykseen. Tämä ei tapahdu pelkästään sillä, että eläin on mukana työpaikalla, mutta se on jo lähempänä. Kun pystytään demonstroimaan kumppanuutta eläimen kanssa työskentelytilanteessa, pystytään välittämään viestiä, joka kertoo siitä, että muullakin kuin ihmismaailmalla on merkitystä hyvinvointiin. Näin ollen pääsemme askeleen lähemmäksi kestävästä sosiaalisuuden ajatusta.

Yhteiskunnassa käytetään panoksia terveyden ja hyvinvoinnin eteen sekä luodaan asiakaskohtaamistilanteita aina tietty määrä. Nämä kohtaamistilanteet kustantavat vakioasti aina jotain yhteiskunnalle. Huomio olisi hyvä kiinnittää siihen, mitä niissä kohtaamisissa tapahtuu, jotta tilanteista saataisiin irti se, mitä halutaan ja tavoitellaan. Kun saadaan kokemus siitä, että kohtaamiset ovat yhä useammin laadukkaita ja tuloksellisia, saadaan enemmän vastetta asetetulle panokselle. Tässä voisi olla eläinavusteisuuden merkitys tältä kannalta.

-- mun omana lähtökohdana just tavallaan kestävästä hyvinvoinnin peruskäsitteistä joissa on just tämä -- ymmärrys niinku ekologisen todellisuuden, ekologisen ympäristön merkityksestä meidän terveydelle ja hyvinvoinnille jota ei tällä hetkellä kyllä hahmoteta tarpeeksi hyvin sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Malcolm Payne nostaa esille luontoavusteiset menetelmät yhtenä sosiaalialan välineenä edesauttaa kestävästä kehitystä, ympäristötietoisuutta ja monimuotoisuuden säilyttämistä (Payne 2014, 184–185, 201; Jack & Jack 2000, 94). Systeminen lähestymistapa linkittyy Rabbin (2017) mainitsemaan ekologisen kestävyuden ja kestävästä kehityksen näkökulmiin, koska se yhdistää yksilön, yhteisön, yhteiskunnan ja lopulta globaalin. Sosiaalityössä ja sosiaalihuollon palveluissa tulee huomioida ekologiset ja ympäristöön liittyvät kysymykset. Tällöin ei aseteta ihmistä, ympäristöä ja luontoa vastakkain vaan opitaan näkemään ne toisiinsa liittyvinä organismeina.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Johtopäätöksissä kokoamme yhteen olennaiset tutkimustulokset suhteessa teoreettiseen viitekehukseen sekä sidomme tämän kokonaisuuden laajempaan yhteiskunnalliseen merkitykseen. Tuomme myös teoreettista tietoa ja yhtymäkohtia aiemmista tutkimuksista tukemaan omia johtopäätöksiämme. Tutkimme ammatillisen eläinavusteisuuden merkityksiä asiakkaan, ammattilaisen ja sosiaalialan tasoilla. Asiakastason tutkimus rajattiin tutkimaan ammatillista eläinavusteisuutta hyödyntäen toteutetun tunne- ja vuorovaikutustyöskentelyn merkityksiä. Asiakastason merkitykset liittyivät vahvasti tunne- ja vuorovaikutustaitojen suotuisaan kehitykseen, asiakkaan itsetunnon ja minäkuvan kehitykseen sekä opittujen taitojen siirtovaikutuksiin systeemien välillä. Siirtovaikutuksilla tarkoitamme eläinavusteisesti opitun taidon siirtymistä ihmisten välisiin suhteisiin eri toimintaympäristöissä.

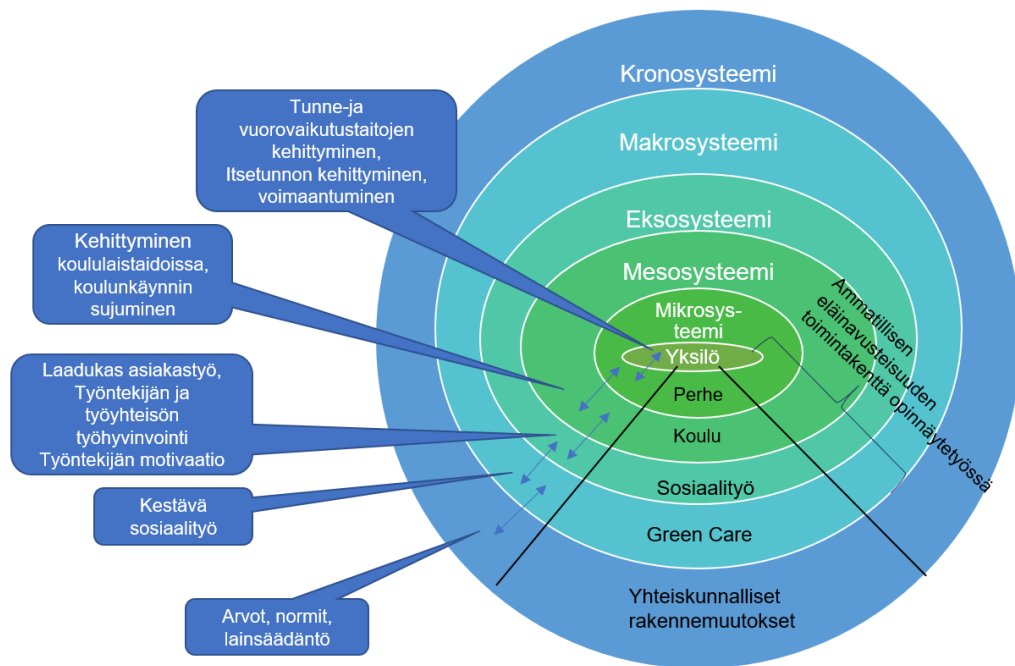
Ammattilaisen tasolla merkittävimmät tutkimustulokset liittyivät eläinavusteisuutta toteuttavan ammattilaisen ammatti-identiteettiin, ammattiylpeyteen, työhyvinvointiin sekä työn laatuun. Ammatilliset kokivat emootioiden tasolla toteuttamastaan työstä vastaavia merkityksiä kuin mitä kuvasivat asiakkaiden kokevan. Nämä tunnetason merkitykset liittyivät vahvasti siihen, että ammatillinen eläinavusteisuus menetelmänä ja orientaationa lisäsi heidän työmotivaatiotaan, työssäjaksamista sekä koko työyhteisön työhyvinvointia.

Pohdittaessa ammatillisen eläinavusteisuuden merkitystä sosiaalialalle, on erittäin olennaista tuoda esiin työhyvinvoinnin ja laadun näkökulma. Sosiaalialan työ on henkisesti kuormittavaa, vastuullista ja haastavaa työtä, jossa ammattilaisilla on erittäin suuri riski uupua työssään. Sosiaali- ja opetusalan työtehtävät ovat ihmistyötä, joka perustuu vuorovaikutukseen. Vuorovaikutteisessa ja tunnelatautuneessa työssä on erittäin suuri riski työuupumukseen. Näin ollen asiakkaan vuorovaikutuksellinen tukeminen ei onnistu ilman tunnetyöskentelyä. Ammatillainen joutuu työssään jatkuvaan tunnetyöskentelyyn, joka tapahtuu sekä fyysisesti että psyykkisesti. On siis erityisen tärkeää, että vuorovaikutuksellista tukemista tekevä ammatillainen kiinnittää huomiota omaan jaksamiseensa kokonaisvaltaisesti. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 93–95.)

Tutkimuksessamme nousi esiin ammattilaisten kiitollisuus siitä, että he saavat toteuttaa ammatillista eläinavusteisuutta osana omaa työtään. Tämä lisäsi heidän työhyvinvointiaan sekä työn laatua ja tehokkuutta. Näistä on välitön hyöty myös työnantajalle ja sosiaalialalle. Tutkimuksemme tukee ajatusta, että työnantajien tulisi tukea työntekijöiden omaa harkintaa työmenetelmien käytössä ja uusien työmuotojen käyttöön ottamisessa. Itseohjautuvat ja motivoituneet työntekijät tekevät tavoitteellista, laadukasta ja tuloksellista työtä.

Näin ollen ammatillisen eläinavusteisuuden positiivinen vaikutus haasteiden ennaltaehkäisemisessä toteutuu myös ammattilaisen ja sosiaalialan ilmiöiden kohdalla. Olisi erittäin tärkeää nähdä eläinavusteisuuden merkitys laajemmin sosiaalialalla, jos menetelmän avulla voidaan ennaltaehkäistä asiakkaana olevien yksilöiden syrjäytymistä, tukea ammattilaisten työssä jaksamista ja motivaatiota sekä ennaltaehkäistä sosiaalialalle tyypillistä työyhteisöissä tapahtuvaa ylikuormitusta ja uupumusta.

Alla olevan kuvion tarkoitus on selkiyttää sitä, kuinka käytimme Green Carea ja systeemiteoriaa tutkimustulosten jäsentämisen työkaluina. Kuviosta näkee missä systeemiteorian systeemeissä on tutkimamme eläinavusteisuuden toimintakenttä ja kuinka yksilötasolla opitut taidot tukevat systeemien välistä sujuvaa liikehdintää ja vuoropuhelua. Kuviosta tulee näkyviin myös tutkimustuloksina esiin nousseet teemat asiakastyön laadusta ja työntekijän työhyvinvoinnista, jotka ovat olennaisia merkityksiä sosiaalialalle.

KUVIO 7. Tutkimustulokset suhteessa systeemisyteen: tuloksia voidaan tarkastella useiden eri tasojen näkökulmasta (Oijennus & Valo 2018).

Aiemmat teoreettiset tutkimukset ovat tukeneet ammatillisen eläinavusteisuuden hyötyjä, jotka tukevat myös omia johtopäätöksiämme. Mielensterveyskuntoutujien tukiverkoston selvittäneessä tutkimuksessa (Brooks ym. 2016) viitattiin siihen, että eläinten hyödyllisyys tulisi ottaa huomioon jo kuntoutussuunnitelmaa tehtäessä yhdeksi mahdollisuudeksi. Terapeuttisen hevostoiminnan tutkimuksessa (Smith-Osborne & Selby 2010) viitattiin siihen, että hevosavusteisuutta suositellaan ainakin osaksi vaikuttavaa sosiaalityötä, sillä se tarjoaa hyvän lisän kokonaisvaltaiseen kuntoutukseen monikäyttöisyytensä ansiosta. Päiväkotikoiria tutkineet Alasorvari ja Hopiavuori (2014) pohtivat, että koira voitaisiin ottaa huomioon jo varhaiskasvatussuunnitelmassa ja päiväkodin päittäisissä toiminnoissa. Näin ollen eläinavusteisuudelle olisi tutkimusten perusteella tilaa ja kysyntää, kunhan vain myös työkenttien resurssit ja työorientaatiot muokattaisiin tukemaan ja mahdollistamaan eläinavusteinen kasvatus- ja kuntoutustyö sosiaalialalla. Sote-alan kehittämistä luontoavusteisten menetelmien avulla jarruttavat kattavan tutkimustiedon puute, vallitsevat käytänteet, toiminnallisten menetelmien arvostuksen laskeminen, resurssien

vähäisyyden, jatkuvat organisaatiomuutokset, turvallisuusriskit ja materiaalisen tuotannon arvostaminen palvelutuotannon yli. Työmuodon kehittymistä ja vahvistumista tukevat hyvien käytänteiden leviäminen, moniammatillisuuden tarjoamat mahdollisuudet, vanhojen toimintamallien haastaminen ja palvelutuotannon muutosten tarjoamat mahdollisuudet. (Yli-Viikari 2018).

Tutkimusta tehdessä pohdimme, onko kahden asiantuntijan haastattelu riittävä otos tarjoamaan merkityksellisiä tutkimustuloksia. Tutkimuksessamme näiden kahden asiantuntijan haastattelujen merkitys nousi erittäin olennaiseksi ammatillisen eläinavusteisuuden erityispiirteiden sekä sosiaalialan merkitysten näkökulmasta. Asiantuntijoiden haastattelut nostivat vahvasti esiin ammatillisen osaamisen merkityksen, eettisyyden sekä kestäväen sosiaalityön näkökulman, jotka nivoutuvat olennaisesti teoreettiseen viitekehykseen.

Systemiteoreettisesti eläinavusteisuuden voidaan nähdä kehittävän ihmisen ja ympäristön sekä muiden elollisten olentojen suhdetta. (Risley-Curtiss, Zilney & Hornung 2010, 67–73.) Tuloksista nousi esiin, että luontoon sitoutuminen tunnetasolla edesauttaa luontoa suojelevaa käytöstä. Eläinavusteisuus voi auttaa oppimaan luonnosta ja maailmasta sekä ulottamaan ymmärrystä muiden elollisten olentojen tunne-elämään. Ranta-Tyrkkö (2017, 132) korostaa, että meidän on opittava elämään vastavuoroisesti toistemme ja muiden lajien kanssa. Sosiaalialan työkentiltä voi löytyä potentiaalia muutokseen vaadittavassa tunnetyössä. Sosiaalialan osaamisen soveltaminen rakentavasti ja luovasti tarjoaa tähän hyviä mahdollisuuksia.

Opinnäytetyömme olennaisena johtopäätöksenä pidämme sitä, että juurikin ammatillisesti toteutettu eläinavusteisuus tukee sosiaalialaa erittäin monitasoisesti. Mitä enemmän ammatillisen eläinavusteisuuden osaajia olisi sosiaalialan työkentillä, sitä laadukkaampia työmuotoja olisi tarjolla eläinavusteisesti toteutettuna. Olennaista ammatillisesti toteutetussa eläinavusteisessa työskentelyssä on se, että siinä päästään tavoitteisiin niin asiakkaan kuin yhteiskunnallisten tavoitteiden osalta. Asiakkaan tavoitteena on oppia riittävät taidot liittyäkseen ympäröivään yhteiskuntaan ja näin ollen katkaista syrjäytymisriski, ammattilaisen ja sosiaalialan yhteisenä tavoitteena on toteuttaa ja tuottaa laadukkaita ja tavoitteellisia palveluja. Tutkimuksemme mukaan ammatillinen eläinavusteisuus on sellainen työkalu, jolla ammattilainen pääsee työlleen asetettuihin tavoitteisiin tunne- ja vuorovaikutustaitoja kehittävässä työskentelyssä. Johdannossa viittasimme STM:n strategi-

seen visioon, jossa tavoitteina oli lueteltu mm. asiakkaan tarvitsemat, vaikuttavat ja kustannustehokkaat palvelut, turvallisuutta ja hyvinvointia edistävän työ- ja elinympäristön rakentaminen sekä kestävien tulevaisuuden ratkaisujen tekeminen. Näemme ammatillisen eläinavusteisuuden potentiaalin sosiaalialalla näihin tavoitteisiin peilaten varteenotettavana kestävästä sosiaalityön menetelmänä ja orientaationa.

Systeemiteoriaan peilaten, tarkastelemme vielä tutkimustuloksiamme systeemisydessä kronosysteemin suunnasta kohti yksilöä. Tutkimustuloksissa systeemien välisen vuoropuhelun tarkastelu eteni yksilöstä kohti yhteiskuntaa. Yhteiskunnallisesti pohdittuna voidaan todeta, että hallitus vahvistaa päätökset tai että keskustelu käydään eduskunnassa, mutta tarkemmin tarkasteltuna päätöksiä suunnittelemassa ja vahvistamassa ovat yksilöt, joille on luotettu valtaa. Sama tilanne on yrityksissä ja organisaatioissa: päätöksiä tekevät valtaa käyttävät yksilöt. Opinnäytetyössä olemme tarkastelleet tunne- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä systeemien välisen vuoropuhelun mahdollistajana ja systeemistä puutoamisen ennaltaehkäisevänä tukitoimena.

Olemme tuoneet opinnäytetyössä esiin ammatillisen eläinavusteisuuden monitasoisia merkityksiä ja potentiaalia syrjäytymisen ehkäisyssä, mutta todenneet myös, että tämänhetkiset yhteiskunnalliset rakenteet eivät tue laaja-alaista eläinavusteisuuden hyödyntämistä. Mikäli haluamme vaikuttaa pitkällä aikavälillä yhteiskunnallisiin asenteisiin ja muutokseen kohti kestävästä sosiaalityöstä olisi kokemuksellista oppimista tarjottava myös valtaa käyttäville yksilöille. Suomalainen hyvinvointivaltio rakentuu sosiaaliturvasta ja hyvinvointipalveluista (Kröger 2018). Mikäli valtaa käyttävillä yksilöillä ei ole kokemusta kyseisistä palveluista, päätös perustuu johonkin muuhun kuin omakohtaiseen kokemukseen. Näin ollen ammatillisesta eläinavusteisuudesta tarvitaan laaja-alaista tutkimustietoa ja lisää koulutusta esimies- ja johtotehtävissä oleville yksilöille, jotta he saisivat ymmärrystä kokemuksellisen oppimisen merkityksistä tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelussa.

Eläinavusteisuus on monipuolinen työmuoto ja se tarjoaa monenlaisia oppimisympäristöjä ja -tapoja (Kangas 2018; Karppinen 2018; Krank 2018). Näin ollen sen monipuolisuus taipuu asiantuntevan ammattilaisen toteuttamana niin syrjäytymisriskissä olevan nuoren tukemiseen kuin yritysmaailman huipulle tähtäävän johtajan johtamistaitojen tukemiseen, sillä kyse on vanhan asian uudelleen käyttöön ottamisesta eli sosiaalisesta in-

novaatiosta. Palataan perusasioiden äärelle ja tarkastellaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä kaikissa sosiaalisissa suhteissa. Eläinavusteisuutta voidaan käyttää esi- miesten ja hallinnon valmennukseen. Tällöin keskiössä ovat akateemisen organisaatiotut- kimuksen näkökulmasta psykologisen turvan, myötätunnon ja ihmisen kyvykkyyden val- mentamisen kehittäminen. Psykoterapeutti ja tutkija Henriika Maikun ja hevosvalmentaja Esa Korhosen mielestä elämäntaito ja hevostaito ovat lähes samoja asioita. He vertaavat hevosta uuden ajan työyhteisökonsulttiin. (Koskinen 2017.) Ammatillisen eläinavustei- suuden potentiaali on rajaton. Aidon vuorovaikutuksen, vastavuoroisen systeemien väli- sen vuoropuhelun sekä merkityksellisen kohtaamisen kautta hyvinvointivaltion muutok- set on mahdollista toteuttaa yksilön ja yhteiskunnan tasolla inhimillisesti, tavoitteellisesti ja laadukkaasti. Ymmärrys lisää tietoa, tieto tukee päätöksissä ja päätösten varaan raken- tuu hyvinvointivaltio.

8 POHDINTA

Tässä luvussa peilaamme tutkimustuloksia tulevaisuuden sosiaalialan työkenttään ja tarkastelemme ammatillisen eläinavusteisuuden mahdollisuuksia ja merkityksiä useasta eri näkökulmasta. Huomioitavaa lisäksi on, otetaanko ammatillisen eläinavusteisuuden potentiaali ja mahdolliset hyödyt huomioon esimerkiksi poliittisessa päätöksenteossa.

Sosiaalisista innovaatioista

Ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi ei toteudu, mikäli elämä rakentuu nykYTEKNOLOGIAN ja digitalisaation varaan. Ihminen kaipaa luontaisesti vuorovaikutusta ja juuri vuorovaikutus turvaa ihmisen suotuisan elämänmittaisen kasvun- ja kehityksen sekä liittymisen yhteiskuntaan. Ihmisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kannalta olennaista on juurikin se, millaiseen toimintaan ihminen juurrutetaan. Tekoäly ja teknologia eivät vielä toistaiseksi pysty luontaisiin empatiataitoihin, joita tarvitaan psykologisen turvallisuuden luomiseksi (Erkko 2017). Ranta-Tyrkkö (2017, 132) painottaa institutionaalisten tehtävien reflektiivisen päivittämisen ja uudistamisen olevan osa yhteiskuntarakenteiden perusteellista rakentamista. Arnkil (2006, 59) toteaa, että tällä hetkellä sosiaalisten innovaatioiden kehittämissstrategiassa ollaan lähempänä esineanalogiaa kuin inhimillisen toiminnan luonteen ymmärtämistä. Opinnäytetyömme tutkimustulokset ja Green Care -ajattelu korostavat vastakkaista näkökulmaa sosiaalisista innovaatioista ja painottaa juurikin inhimillisen vuorovaikutuksen ja ympäristön merkitystä.

Tulevaisuutta ajatellen näemme erittäin tärkeänä pitää selkeät rajat ja valvonnan ammatillisesti toteutetun eläinavusteisuuden ja vapaaehtoistoimintaan perustuvan eläinavusteisuuden välillä. Tässä rajaamisessa olennainen rooli tulisi olla koulutusta järjestävillä tahoilla, yhdistyksillä sekä myös kunnilla ja yrityksillä, jotka palveluja ostavat ja tuottavat. Opinnäytetyömme yksi tavoite oli ammatillisen eläinavusteisuuden tunnettavuuden lisääminen. Tämän tavoitteen toteutumista pyrimme vahvistamaan jakamalla opinnäytetyömme eri foorumeihin muun muassa Green Care Finland Ry:n, Sosiaalipedagoginen hevostoiminta Ry:n ja Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä Ry:n käyttöön. Vapaaehtoisuuteen perustuva eläinavusteisuus on arvokasta ja hienoa työtä, joka Green Caren laatu- luokitteluissa asettuisi LuontoVoiman puolelle, jossa asiakkaalla ei ole erityistarpeita, eikä toimintaan liity SoTe-koulutusvaateita vaan se luokitellaan puhtaasti virkistystoiminnaksi ja luonteeltaan terveyttä- ja hyvinvointia ylläpitävää toimintaa. Tämän opinnäy-

tetyön tavoitteiden mukaisesti toivomme jatkossa ammatillisen eläinavusteisuuden tunnettavuuden ja käytön lisäämisen olevan mukana myös sosiaalialan rakenteellisessa suunnittelussa, sillä ammattilaisten kokemat merkitykset systeemiteoriaan peilattuna ovat merkittäviä.

Stenvall ja Virtanen (2012, 38–39) näkevät sosiaali- ja terveyssektorin innovaatiotoiminnan ympäristön erityisen haastavana, sillä se avaa ovia innovaatioille ja erilaisten menetelmien juurruttamiselle, mutta samaan aikaan sitä arvioidaan kansantaloudellisen merkityksen perusteella. Stenvallin ja Virtasen mukaan (2012, 38–39) innovaatiot, joihin myös Green Care voidaan ajatella kuuluvan, pitäisi nähdä sosiaali- ja terveyssektorillakin keskeisenä välineen ja keinona saavuttaa yleiset sosiaali- ja terveystaloudelliset päämäärät eli palveluiden tehokkuuden ja saatavuuden lisääminen sekä palvelujen laadun ja vaikuttavuuden kehittäminen ja lisääminen. Jaana Parviainen (2008, 167) painottaa sosiaalisten innovaatioiden syntyvän vasta silloin, kun sosiaaliseen pulmaan löydetään uusi ratkaisu katsomalla vanhaa asiaa uudella tavalla tai uudesta näkökulmasta. Hyvinvointivaltiolisten toimenpiteiden järjestämisen tavat vaikuttavat myös ihmisten käyttäytymiseen ja luovat yhteenkuuluvuutta, yhdistävät ja erottavat intressejä sekä mahdollistavat ja edistävät kollektiivista toimintaa (Hiilamo, Kangas & Niemelä 2014, 208).

Laajassa mittakaavassa sosiaalisella innovaatiolla tarkoitetaan yhteiskunnan uudistuskyykyä lisäävää mentaalisten mallien uudistusta. Tällä voidaan tarkoittaa esimerkiksi toimintatapoja ja menetelmiä. Sosiaalisten innovaatioiden muotoja voivat olla erilaiset oppimista ja vuorovaikutusprosessit ja -ympäristöt, sellaiset uudet toimintatavat, jotka vahvistavat prosessin keskeisiä tekijöitä. Yhteiskunnan ja siinä vaikuttavien yksilöiden sopeutuminen muutokseen (institutionaalisiin, taloudellisiin, rakenteellisiin) on olennaisessa asemassa hyvinvoinnin ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden säilymiselle. Sopeutumistehokkuus taas puolestaan on tiiviissä yhteydessä sosiaalisten innovaatioiden leviämiseen ja hyödyntämiseen. (Hämäläinen 2008, 304; Saari 2008, 11, 19.) Ammattilaisten työtapoja kehittämällä voidaan vahvistaa sosiaalipalveluita. Työtapojen kehittäminen tarkoittaa menetelmien, prosessien ja työkalujen tarkastelua (Toikko 2012, 146). Ranta-Tyrkkö (2017, 124) puolestaan painottaa uudenlaisen ajattelun ja sosiaalisen hyvinvoinnin merkityksen korostumista hyvinvointivaltioiden rahoitus pohjan rapistuesssa ja haavoittuvuuden saadessa uusia muotoja.

Sosiaalipolitiikan rooli systeemien toiminnassa

Sosiaalipoliittisen järjestelmän avulla tuotetaan sosiaalipalveluita. Niiden kohde on kansalaisten hyvinvoinnin tukemisessa. Yhdessä hyvin elämisen voidaan nähdä tuottavan sosiaalista pääomaa, kollektiivista hyvinvointia ja auttaa yksilöitä selviytymään myös henkilökohtaisella tasolla. Sosiaalipolitiikan kannalta katsottuna alueellinen hyvinvointi ja elinvoimaisuus liittyvät kiinteästi toisiinsa, joten olisi luontevaa, että sosiaalipalvelujen näkökulma olisi mukana innovaatiotoiminnassa. (Toikko 2012, 21, 27, 144–146.) Erityisen kiinnostavina pidetään sellaisia innovaatioita, jotka kyseenalaistavat vallitsevat käytännöt ja toimintamallit. Luonteeltaan ne ovat usein systeemisiä eli sellaisia, joissa uudistuminen kohdistuu samanaikaisesti niin prosesseihin ja palveluihin kuin rakenteisiin ja voimasuhteisiin. Systeeminen näkökulma tunnistaa elementtien yhteen kietoutuneisuuden ja pyrkii vahvistamaan kehittämisen vuorovaikutteisuutta.

Sosiaalityötä voidaan pitää sekundäärisenä systeeminä, joka pyrkii ratkaisemaan talouden ja muiden primääristen systeemien aiheuttamia ongelmia. Sosiaalityö, kuntoutus ja hoiva pyrkivät vahvistamaan systeemin sisäistä inklusiota. Ammatillaisen tehtävänä systeemitoeettisesti on auttaa asiakasta kommunikoimaan mahdollisimman monipuolisella tavalla systeemien kanssa eli lisätä henkilön osallistumista yhteiskunnan toimintoihin. Parhaimmillaan ammatillaiset toteuttavat systeemitoeettisesti ennaltaehkäisevää työtä, joka auttaa yksilöä ajautumasta ennenaikaisesti raskaampiin palveluihin. Systeemitoeettisesti varhaisen reagoinnin ja tuen mallissa on aina kysymys kommunikaatiosta. (Kivisaari & Saranummi 2008, 280; Jalava 2013, 148–149, 153–154.) Ammatillisen eläinavusteisuuden lähtökohtana on vuorovaikutuksen parantaminen ja kommunikoinnissa kehittyminen. Yhteisöön ja yhteiskuntaan kiinnittyminen on tärkeä tekijä esimerkiksi syrjäytymisen ehkäisyssä, mielenterveyden säilyttämisessä ja hyvinvoinnin saavuttamisessa.

Psykologisen joustavuuden, selviytymiskeinojen ja resilienssin kehittäminen ovat avainasemassa systeemin toimivuudessa. Jokainen systeemin osa pyrkii ylläpitämään sosiaalista tasapainoa systeemikokonaisuudessa. Auttamalla asiakasta näkemään oman toiminnan vaikutukset laajemmin ja kiinnittämällä huomiota työn tekemisen tapoihin, autetaan koko systeemiä kehittymään. Systeemisen lähestymistavan haasteita ovat muun muassa: aina ei tiedetä miten jonkun tason muutos vaikuttaa toisiin tasoihin ja joskus on haasteellista tietää, mihin tasoon pitäisi vaikuttaa ensin. Lisäksi tarvitaan laaja-alaista ymmärrystä erilaisten tasojen monimuotoisuudesta ja vaikutusten moninaisuudesta. (Ronnby 1986,

178; Payne 2014, 186–191, 197–200; Jack & Jack 2000, 95–96.) Opinnäytetyössämme olemme pyrkineet nostamaan esiin ammatillisen eläinavusteisuuden moninaisuuden ja laaja-alaiset merkitykset. Ymmärryksen lisääminen työmuodon syvällisyydestä on olennaista. Kun ymmärretään ilmiötä pintaa syvemältä, voidaan tehdä kestäviä ratkaisuja ja kauaskantoisia päätöksiä.

Eläinavusteisuuden potentiaali

Tulevaisuudessa palveluiden yksityistäminen ja laadun varmistaminen vaativat ammattilaiselta kykyä ja halua erikoistumiseen, siksi spesifin tiedon tuottamiselle on tarvetta. Lisäselvityksiä kaivattaisiin varmasti myös siihen, millä kaikilla tavoin eläinavusteisuutta toteutetaan ja määritellään Suomessa tällä hetkellä. Olennaista tämänkin menetelmän käytössä on, että takana on tutkittua, vaikuttavaa tietoa. Eläinavusteisuus on löytämässä jalansijaa suomalaisessa palvelujärjestelmässä, ja ammattilaisten näkemykset ja kokemukset kaipaisivat kokoamista, jotta toimivat palvelumuodot saataisiin mahdollisimman sujuvasti ja toimivasti asiakkaiden saataville. Poikkitieteellinen ja monialainen tiedontuottaminen (tässä tapauksessa useiden alojen ammattilaisten haastattelut) tulee olemaan eläinavusteisuuden käytön kulmakivi ja hyvä perusta. Edellä mainitut näkökulmat tukevat myös asettamaamme tavoitetta: tarkastella asiakkaan tunne- ja vuorovaikutuksen kehittymistä eläinavusteisuuden keinoin. Eläinavusteisuus on toimiessaan tehokasta, taloudellista ja laaja-alaista. Eräs haastateltava arvioikin puolistrukturoidussa lomakehaastattelussa: ”Eläinavusteisilla menetelmillä on niinku isompi potentiaali käsillä kuin mitä me ehkä välttämättä edes ymmärretäänkään”

Ihminen osana luontoa

Ympäristöongelmat vaativat yhteiskunnan jonkinlaista uudelleenarviointia. Haasteet on nähty jo 90-luvulla niin merkittäviksi, että esimerkiksi sosiologian tieteenalaan on perustettu ympäristösosiologian erityisalue, joka tutkii yhteiskuntien luontosuhteen kehitystä. Yhteiskunnallisten toimenpiteiden taloudellisten, sosiaalisten, oikeudellisten ja poliittisten järkipärisyyden arvioinnin kanssa nykyään tulisi arvioida myös toiminnan ekologista rationaalisuutta. Ympäristönäkökulma kytkeytyy kaikkeen yhteiskunnalliseen toimintaan. (Koskinen 1998, 258–259, 261.)

Huomioitavaa on, että ihminen on aina sidoksissa ympäröivään luontoon. Ilman sitä emme pysy elossa, ja meidät on nähtävä osana ekosysteemiä. On todella tärkeää, että

ihmisen suhdetta luontoon vaalitaan ja pidetään yllä, koska hyvinvointimme on riippuvainen luonnon ja ympäristön hyvinvoinnista. (Rabb 2016, 134–135.) Ihmisen luontosidonnaisuuden ymmärtäminen on suuressa roolissa, mikäli haluamme säilyttää maailman monimuotoisuuden ja ainutlaatuisuuden. Sosiaalityön haasteet tulevat olemaan suurempia tulevaisuudessa huomioon ottaen kasvihuoneilmiön, ilmastonmuutoksen, globalisaation, sekä niihin liittyvät ympäristövaikutukset ja -kriisit.

Kohti kestäväää sosiaalityötä

Kestävän kehityksen käsitettä voi pitää diskurssina, jossa pyritään määrittelemään sosiaalisia ongelmia suhteessa ympäristön kannalta kestäviin kokonaisratkaisuihin ja ylisukupolvisen ajatteluun. Ihminen luo itse yhteiskunnalliset toimintamallit ympäristötietoisuuden pohjalta. Tätä tietoisuutta voidaan muokata kollektiivisesti yhteiskunnan sisällä erilaisin määrittelyin, linjaratkaisuin ja päätöksenteoin. (Koskinen 1998, 264; Konttinen 1998, 290.)

Sosiaalityön eettisyys toteutuu parhaimmillaan yksittäisen, mutta kokonaisuuteen peilaavan harkinnan kautta. Esiin nousee myös kysymys työntekijöiden eettisen harkintakyvyn tukemisesta. Satu Ranta-Tyrkkö (2017, 121) kuvailee kestävyuden ja vastuun kysymyksiä tulevaisuuden etiikkana. Tällä hän tarkoittaa sitä, että on tärkeää miettiä millaisia seurauksia nykyisillä valinnoilla ja ajattelulla on. Lisäksi hän nostaa esille näkökulman, että murroksissa ja kriiseissä tarjoutuu tilaisuus analysoida, ajatella ja toimia eri tavalla kuin ennen. (Ranta-Tyrkkö 2017, 122).

Sosiaalisten ja ekologisten näkökulmien suhdetta toisiinsa tulisi tarkastella, jotta tulevaisuusorientoitunutta työtä voidaan tehdä. Olennaista on, että ihmiset saadaan sitoutumaan arkisen tekemisen kautta suurempiin päämääriin. Voitaisiin puhua toimijuuden muutoksesta. Ympäristöriskien tiedetään resonoivan tällä hetkellä huonosti ihmisen psykologisiin toimintamalleihin, mutta ilmastonmuutokseen ja ekososiaalisiin tekijöihin liittyvät riskit ovat tunnetasolla käsiteltäviä haasteita (Ranta-Tyrkkö 2017, 123–129.) Mielestämme eläinavusteisuudella voidaan saavuttaa nimenomaan toisin näkemisen ja ajattelemisen tasoja. Merkityksellistä oli, että työntekijät kokivat työhyvinvoinnin ja motivaation kasvaneen eläinavusteisuuden käyttämisen myötä. Tällä on merkitystä myös suhteessa tulevaisuuden työhön. Sosiaalialan sisällölliset haasteet tulevat ennusteiden mukaan kasvamaan. Työntekijän työssäjaksamisella on entistäkin suurempi merkitys.

Hyvinvointipolitiikan rakenteet ovat riippuvaisia globaaleista kehitystrendeistä ja kansallisista sekä paikallisista ratkaisuista. Tähän asti länsimaissa hyvinvointi on nähty lähinnä resurssiperustaisena. Sosiaalisten tekijöiden ja yhteyksien huomioiminen kaikilla foorumeilla on tärkeää. Tulevaisuudessa tarvitaan monipuolista ja mukautuvaa sosiaalityön osaamista. Merkittävä haaste tulee olemaan sosiaalityön osaamisen vahvistaminen ja yhteiskuntasuhteen kehittäminen. Yhteiskunnassa tapahtuva eriytyminen ja alasysteemien kommunikaatioprosessit ja kosketuspinnat täytyy huomioida. Systeemiin liittyy aina keskinäisiä riippuvuuksia, joiden on arveltu vaikuttavan yhteiskunnan koossapysymiseen. Maailma voi muokkaantua, uutta syntyä ja mahdollisuuksia kasvaa silloin, kun systeemi kommunikoi itsensä kanssa ja prosessoi erilaisia merkityksiä. Mikään systeemi ei pysty toimimaan optimaalisesti, elleivät ympäröivät systeemit kehity. Yhteiskunnan funktionaalisten osasysteemien autonomia selittää osittain yhteiskunnan kyvyttömyyttä esimerkiksi reagoida ekologiseen tematiikkaan ja ympäristöongelmiin. (Payne 2006, 52; Eräsaari 2013, 39; Jalava & Kangas 2013, 40, 50, 57.)

Ammatillisen eläinavusteisuuden roolin varmentaminen ja esiin nostaminen ovat tutkimuksemme mukaan yksi perusteltu tapa vastata tulevaisuuden haasteisiin. Silta yhteiseen ymmärrykseen lähtee rakentumaan kohtaamisista, joilla on merkitystä. Tämä ymmärrys voi parhaimmillaan toimia empatian, ympäristökäsityksen ja yhteisen toimijuuden tuojana ja vaikuttaa yleiseen asenneilmapiiriin.

Eettisyyden merkityksestä

Eurooppalaisessa sosiaali- ja indikaattorijärjestelmässä (EUSI) kestävä kehitys mainitaan yhtenä keskeisenä hyvinvointitekijänä. Kestävään kehitykseen nähdään liittyvän inhimillisen sekä luonnon pääoman säilyttäminen ja vahvistaminen. (Kananoja & Karjalainen 2017, 157.) Yhtenä kehittyneen ammatillisuuden ja profession kriteerinä pidetään toiminnan perustumista ammattietiikkaan. Sosiaalityössä eettiset ristiriidat liittyvät tilanteisiin, jotka voi ratkaista monella tavalla. Voidaan ajatella, että kaikki ammatilliset vuorovaikutustilanteet ja niihin liittyvät valinnat ovat eettisiä. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 92–93.)

Alun perin lähdimme miettimään, millaisia merkityksiä ammattilaiset antavat eläinavusteisuudelle. Behavioraalisen näkemyksen mukaan merkitykset ovat puhujan tai kuulijan ärsykeitä tai reaktioita. Funktionaalisesti tarkastellen sanan merkitys on rooli, joka sillä

on käyttöyhteydessään. (Haaparanta & Niiniluoto 2017, 83.) Tutkimuksemme osoitti, että merkitykset ovat laaja-alaisia ja paljon syvempiä kuin olisi ennalta osannut arvioida.

Tieto sosiaalisesta elämästä on uudistumisen ja tiedonkeruun vahvana perustana. Ympäristötietoisuuteen liittyy tiedollinen, asenteellinen, toiminnallinen ja suunnitelmallinen taso. (Kyntäjä 1998, 47; Konttinen 1998, 281.) Kestävään kehitykseen ja kestävään sosiaalityöhön linkittyvät sosiaalialan arvopohja, eettisyys ja moraaliset periaatteet. Tällöin eettiset kysymykset ja moraaliset pohdinnat eivät rajaudu pelkästään asiakkaan ja työntekijän väliseen vuorovaikutukseen vaan tekojen ja sanojen seuraukset voidaan yhdistää myös kansallisiin ja globaaleihin kysymyksiin.

Jatkotutkimusaiheet

Burgon (2011) toivoi, että eläinavusteisuuden tutkimista jatkettaisiin, jotta voitaisiin saada mahdollisimman laaja-alainen tietopohja kaikelle psykologiselle hyödyllä, mitä on mahdollisesti saavutettavissa eläinavusteisuuden kautta. Alasorvari ja Hopiavuori (2014) toivoivat lisää tutkimuksia eläinavusteiseen työskentelyyn liittyen, koska totesivat olemassa olevan tutkimustiedon vähäisyyden tehdessään omaa tutkimustansa. Smith-Osborne & Selby (2010) toivovat, että hevosavusteista sosiaalityötä tutkittaisiin lisää, sillä monipuolisuutensa ja -käyttöisyytensä takia se on varteenotettava työmuoto.

Jatkotutkimusaiheeksi suosittelisimme vaikutusten tutkimista pitkällä aikavälillä eli vaikuttavuustutkimusta kestävä kehityksen ja eläinavusteisuuden yhteydestä. Toisena jatkotutkimusaiheena näemme potentiaalia kestävä sosiaalityön tulevaisuuden tutkimuksessa. Ammatillisen eläinavusteisuuden tunnettavuuden lisäämiseksi merkittävä jatkotutkimusaihe voisi olla eläinavusteisen sosiaalityön pilotointi ja sen raportointi.

Lopuksi

Päätämme opinnäytetyömme sosiologi Erving Goffmanin sitaattiin, joka nivoo yhteen opinnäytetyömme osa-alueet, yhteiskuntien historian, yhteiskunnallisen kehityksen, ihmisen universaalien olemuksen kansalaisuudesta riippumatta sekä jokaisen yksilön osallisuuden maailman kaikkeuden jäsenenä.

On syytä myös panna merkille, että vuorovaikutusjärjestys tavoittaa ihmisten toiminnasta juuri niitä ulottuvuuksia, joissa on paljon yhtymäkohtia muiden lajien sosiaalisen elämän kanssa. On yhtä epäviisasta jättää huomiotta ihmisten ja eläinten tervehtimisrituaalien samankaltaisuus kuin olisi etsiä sodille syytä yksinomaan geeniperimästämmme. (Goffman 1982, 307.)

LÄHTEET

- Airas, C. 2005. Lapsuuden normaali kehitys syntymästä taaperoiikään. Teoksessa Brummer, M. & Enckell, H. (toim.) Lasten ja nuorten psykoterapia. Helsinki: WSOY, 11–27.
- Alastalo, M., Åkerman, M. & Vaittinen, T. 2017. Asiantuntijahaastattelu. Teoksessa (toim. Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvoori, J.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino, 214–232.
- Alasorvari, V. & Hopiavuori, A. 2014. Koira-avusteinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa ”Pieniä rapsutuksia ja hännänheilautuksia”. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu.
- Alasuutari, P. 2007. Yhteiskuntateoria ja inhimillinen todellisuus. Suom. Tampereen Yliopiston Kääntäjäryhmä. Helsinki: Gaudeamus. Alkuperäinen teos 2004.
- Allardt, E. 1983. Sosiologia I. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Arnkil, T. & Seikkula, J. 2011. Dialoginen verkostotyö. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Aro, J. & Jokivuori, P. 2010. Klassinen sosiologia ja moderni maailma. Helsinki: WSOY-pro Oy.
- Arz, B. & Bitler Davis, D. 2017. Green Care: A Review of the Benefits and Potential of Animal-Assisted Care Farming Globally and in Rural America. *Animals* (2076–2615). Apr2017, Vol. 7 Issue 4, p1-13. 13p.
- Bauman, Z. 1999. Sosiologinen ajattelu. Suom. Vainonen, J. Tampere: Vastapaino. Alkuperäinen teos 1990.
- Berger, P. L. & Luckman, T. 1995. Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Tiedon-sosiologinen tutkielma. Suom. Raiskila, V. Helsinki: Gaudeamus. Alkuperäinen teos 1966.
- Brooks, H., Rushton, K., Walker, S., Lovell, K & Rogers, A. 2016. Ontological security and connectivity provided by pets: a study in the self-management of the everyday lives of people diagnosed with a long-term mental health condition. *BMC Psychiatry*. 12/9/2016, Vol. 16, 1–12.
- Burgon, H. L. 2011. ‘Queen of the world’: experiences of ‘at-risk’ young people participating in equine-assisted learning/therapy. *Journal of Social Work Practice*. Vol. 25 Issue 2, 165–183.
- Cipriani, J., Cooper, M., DiGiovanni, N., Litchkofski, A., Nichols, A. & Ramsey, A. 2013. Dog-Assisted Therapy for Residents of Long-Term Care Facilities: An Evidence-Based Review with Implications for Occupational Therapy. *Physical & Occupational Therapy in Geriatrics*, 31(3):214–240, 2013.

Corral Granados, A. & Ferná'ndez Agi's, I. 2011. Why Children With Special Needs Feel Better with Hippotherapy Sessions: A Conceptual Review. *THE JOURNAL OF ALTERNATIVE AND COMPLEMENTARY MEDICINE* Volume 17, Number 3, 2011, pp. 191–197.

Crawford, F., Augustine, S., Earle, L. Kuyini-Abubakar, A.B., Luxford, Y. & Babacan, H. 2015. Environmental Sustainability and Social Work: A Rural Australian Evaluation of Incorporating Eco-Social Work in Field Education. *Social Work Education*, 2015 Vol. 34, No. 5, 586–599.

Dunderfelt, T. 2001. Intuitio ja tunneviestintä. Ihmisten välinen näkymätön yhteys. Helsinki: Dialogia Oy.

Earles, J. L., Vernon, L. & Yetz, J.P. 2015. Equine-Assisted Therapy for Anxiety and Posttraumatic Stress Symptoms. *Journal of Traumatic Stress*. Vol. 28 Issue 2, 149–152.

Erkko, A. 2017. Tuhoaako teknologia empatian, Katri Saarikivi? Kauppalehti. Julkaistu 22.8.2017. Luettu 13.3.2018. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/tuhoaako-teknologia-empatian--katri-saarikivi/svgnnxTT>

Eräsaari, R. 2006. Objektivisuus, asiantuntijat ja instituutiot. Teoksessa Parviainen, J. (toim.) *Kollektiivinen asiantuntijuus*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy, 19–51.

Eräsaari, R. 2013. Ilmiö muuttaa kaiken- Niklas Luhmannin systeemiteoria ja ilmiöiden maailma. Teoksessa (toim. Jalava, J.) *Yhteiskunnan järjestelmät. Niklas Luhmannin ajattelu*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 21–39.

Eskola, A. 1990. *Sosiaalipsykologia*. 10 muuttamaton painos, alkuperäinen teos 1971. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa (toim.) Aaltola, J. & Valli, R. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Metodien valinta ja aineistonkeruu: vinkkejä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 25–43.

Filan, S. & Llewellyn-Jones, R. 2006. Luettu 12.5.2017. Animal-assisted therapy for dementia: a review of the literature. *International Psychogeriatrics* (2006), 18:4, 597–611 C.

Green Care Finland. 2018. Green Care in Finland. Luettu 9.5.2018. <http://www.gcfinland.fi/in-english/>.

Green Care Finland ry. 2018. Green Care sisältää tavoitteiltaan ja asiakasryhmiltään erilaisia palveluita. Luettu 9.5.2018. <http://www.gcfinland.fi/green-care-/luontohoiva---luontovoima/>

Gerhardt, S. 2007. Rakkaus ratkaisee. Varhaisen vuorovaikutuksen merkitys aivojen kehittymiselle. Suom. Kivirauma, M. Helsinki: Edita.

Goffman, E. 2012. Vuorovaikutuksen sosiologia. Suom. Koskinen, K. Tampere: Vastapaino. Alkuperäinen artikkeli 1982.

- Haapala, E. & Suomela-Markkanen, T. 2018. Kysely eläinavusteisesta terapiasta. Palveluntuottajille tehty kysely eläinavusteisesta kuntoutuksesta. Luettu 30.4.2018. http://www.kela.fi/documents/10180/751941/elänavusteinen_terapia.pdf/c55d1afe-99e4-4df3-8fda-2b1426d08785?version=1.0
- Haaparanta, L. & Niiniluoto, I. 2017. Johdatus tieteelliseen ajatteluun. Helsinki: Gaudeamus.
- Hari, R. 2017. Miten ymmärrämme toisiamme: neurotieteilijän näkökulma. Teoksessa (toim. Gronow, A. & Kaidesoja, T.) Ihmismielen sosiaalisuus. Gaudeamus, 30–53.
- Haverinen, R., Kuronen, M. & Pösö, T. 2014. Sosiaalihuoltoa haastetaan. Teoksessa Haverinen, R., Kuronen, M. & Pösö, T. (toim.) Sosiaalihuollon tila ja tulevaisuus. Tampere: Vastapaino, 9–21.
- Helkama, K., Myllyniemi, R., Liebkind, K., Ruusuvuori, J., Lönnqvist, J-E., Hankonen, N., Mähönen, T.A., Jasinskaja-Lahti, I. & Lipponen, J. Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki: Edita.
- Helminen, J. 2013. Päämääränä sosiaalialan ammattilaisuus. Sosiaaliohjaajien näkemyksiä ammattialasta. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Väitöskirja.
- Helsingin yliopisto. 2018. Mitä on sosiaalipsykologia? Luettu 14.4.2018. <https://www.helsinki.fi/fi/valtiotieteellinen-tiedekunta/tutkimus/tieteenalat/sosiaalipsykologia>
- Hiilamo, H., Kangas, O. & Niemelä, M. 2014. Hyvinvointivaltio ja sosiaalipolitiikka. Teoksessa Erola, J. & Räsänen, P. (toim.) Johdatus sosiologian perusteisiin. Helsinki: Gaudeamus, 195–210.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. 4.painos. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hyvärinen, M. 2017. Haastattelun maailma. Teoksessa (toim. Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Vastapaino, 11–45.
- Hämäläinen, T. 2008. Yhteiskunnallinen murros vaatii tulevan yhteiskuntamallin visiointia. Teoksessa (toim. Saari, J.) Sosiaaliset innovaatiot ja hyvinvointivaltion muutos. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, 100–120.
- Iacoboni, M. 2008. Ihmisten peilaus. Kytkeytymisemme uusi tiede. Suom. Pietiläinen, K. Helsinki: Terra Cognita Oy. Alkuperäinen teos 2008.
- Jack, G. & Jack, D. 2000. Ecological Social Work: The Application of a Systems Model of Development in Context. Teoksessa Stepney, P. & Ford, D. (ed.) Social Work Models, Methods and Theories. Dorset: Russell House Publishing Ltd., 93–103.

Jalava, J. 2013. Kuntoutus voimaannuttavana systeeminä. Teoksessa (toim. Jalava, J.) Yhteiskunnan järjestelmät. Niklas Luhmannin ajattelu. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 142–163.

Jalava, J. & Kangas, R. 2013. Kommunikaatio, yhteiskunnan eriytyminen ja osasysteemien merkitys. Teoksessa (toim. Jalava, J.) Yhteiskunnan järjestelmät. Niklas Luhmannin ajattelu. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 40–59.

Jokinen, A. 2012. Kategoriat, instituutiot ja sosiaalisen järjestyksen tuottaminen. Teoksessa: Jokinen, A. Juhila, K. & Suoninen, E.(toim.) Kategoriat, kulttuuri & moraalit. Tampere: Vastapaino, 227–264.

Juhila, K. 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.

Järventie, I & Sauli, H. 2001. Johdanto. Eriarvoinen lapsuus. Porvoo: WSOY, 7–17.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK. 2016. Luonnosta lisäarvoa sosiaalialan työhön Mikkelissä. Luettu 30.4.2018. <https://www.xamk.fi/tiedotteet/luonnosta-lisaarvoa-sosiaalialan-tyohon-mikkelissa/>

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananoja, A. 2017. Sosiaalityö ammattina. Teoksessa Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. (toim.) Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma, 27–32.

Kananoja, A. 2017a. Sosiaalipolitiikka sosiaalityön kehyksenä. Teoksessa Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. (toim.) Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma, 33–39.

Kangas, L. 2018. Pian pääsee opiskelemaan koirakavereiden kanssa: Jyväskylän yliopistossa alkaa kaveri- ja lukukoiratoiminta. Jyväskylän ylioppilaslehti Jylkkäri. Luettu 30.4.2018. <https://www.jylkkari.fi/2018/04/pian-paasee-opiskelemaan-koirakavereiden-kanssa-jyvaskylan-yliopistossa-alkaa-kaveri-ja-lukukoiratoiminta/>

Karjalainen, P. 2017. Sosiaalityön osaamisen orientaatiot. Teoksessa Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. (toim.) Sosiaalityö ammattina. Helsinki: Tietosanoma, 193–198.

Karjalainen, P. & Seppänen, M. 2010. Yhteistyö ja rakenteellinen sosiaalityö. Teoksessa Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. (toim.) Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma, 301–306.

Karppinen, K. 2018. Koululuokassa haudottiin kananmunia kolme viikkoa – lopputulos vetää suupielet hymyyn. Lapin Kansa. Luettu 30.4.2018. <https://www.lapinkansa.fi/kotimaa/koululuokassa-haudottiin-kananmunia-kolme-viikkoa-lopputulos-vetaa-suupielet-hymyyn-200841947/>

Kauppila, R. 2006. Vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot. Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kendall, E. & Maujean, A. 2015. Horse Play: A Brief Psychological Intervention for Disengaged Youths. *Journal of Creativity in Mental Health*. Jan-Mar2015, Vol. 10 Issue 1, 46–61.

Kilpeläinen, A. 2009. Luhmannin ekologinen kommunikaatio teoreettisena lähestymistapana sosiaalityössä. Teoksessa Mäntysaari, M., Pohjola, A. & Pösö, T. (toim.) *Sosiaalityö ja teoria*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 67–84.

Kivisaari, S. & Saranummi, N. 2008. Vuorovaikutteisuus ja systeemiset innovaatiot terveydenhuollossa. Teoksessa (toim. Saari, J.) *Sosiaaliset innovaatiot ja hyvinvointivaltion muutos*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, 280–301.

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. 2017. Luettu 4.1.2017. <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/kasvatus-ja-kuntoutustyo/>

Konttinen, A. 1998. Ympäristö tietoisuudessa ja toiminnassa. Teoksessa (toim. Koskinen, K.) *Sosiologisia karttalehtiä*. Tampere: Vastapaino, 277–290.

Koskinen, K. 1998. Ympäristökysymys ja yhteiskunnalliset käytännöt. Teoksessa (toim. Koskinen, K.) *Sosiologisia karttalehtiä*. Tampere: Vastapaino, 257–268.

Koskinen, P. 2017. Mitä esimiehet voivat oppia hevosilta? - "Ole aito, läsnä ja myötätuntoinen". Luettu 30.4.2018. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/11/13/mita-esimiehet-voivat-oppia-hevosilta-ole-aito-lasna-ja-myotatuntoinen>

Krank, A. 2018. Erityiset perjantait – eläimet apuna opetuksessa. OAJ: Opettaja. Luettu 30.4.2018. <https://www.opettaja.fi/tyossa/erityiset-perjantait/>

Kuusela, P. 2007. Millainen tiede sosiaalipsykologia on? Teoksessa (toim. Kuusela, P.) *Sosiaalipsykologia. Yksilöstä yhteiskuntaan*. Helsinki: UniPress, 9–23.

Kröger, T. 2018. Sosiaalityön kotikenttä ja vieraskentät. *Suomalainen hyvinvointivaltio*. Luettu 8.5.2018. <http://www.uta.fi/yky/arkisto/stperkurs/hyvvooint.htm>

Kyntäjä, T. 1998. Yksilö ja yhteiskunta. Teoksessa (toim. Koskinen, K.) *Sosiologisia karttalehtiä*. Tampere: Vastapaino, 35–50.

Lapin AMK. N.d. GreenCare@LapinAMK. Hyvinvointia luonnon aineettomista ja aineellisista arvoista. Luettu 30.4.2018. <http://www.lapinamk.fi/fi/Tyoelamalle/Kehittamisymparistot/Green-Care>

Melekis, K. & Woodhouse, V. 2015. Transforming Social Work Curricula: Institutional Supports for Promoting Sustainability. *Social Work Education*, 2015 Vol. 34, No. 5, 573–585.

Muños, L. 2011. Animal-assisted interventions in internal and rehabilitation medicine. PANMINERVA MED 2011. Luettu 29.5.2017. https://www.researchgate.net/profile/Franco_Franchignoni/publication/51207440_Animal-assisted_interventions_in_internal_and_rehabilitation_medicine_A_review_of_the_recent_literature/links/5672906108aeb8b21c70c41b.pdf.

National Geographic. 2013. Can Dogs Feel Our Emotions? Yawn Study Suggests Yes. Luettu 30.5.2017. <http://news.nationalgeographic.com/news/2013/08/130808-yawning-dogs-contagious-animals-empathy-science/>.

National Geographic. 2017. Dogs Are Even More Like Us Than We Thought. Luettu 30.5.2017. http://news.nationalgeographic.com/2015/07/150720-dogs-animals-science-pets-evolution-intelligence/?utm_source=Facebook&utm_medium=Social&utm_content=link_fb20170529news-resurfpetintelligence2&utm_campaign=Content&sf81981157=1.

Nieminen, L. 2016. Koulukoira osana luokan tunneilmapiirin muodostumista. Tapaustutkimus 3.–4. luokan oppilaiden kokemuksista. Itä-Suomen yliopisto. Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto. Filosofinen tiedekunta. Pro gradu.

Nikander, Pirjo (2010) Jäsenkategoria-analyysi ja haastattelun kulttuuriset järjestykset. Kirjassa Ruusu vuori, Nikander & Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere, Vastapaino 2010. 242–268.

Nummenmaa, L. 2010. Tunteiden psykologia. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Nurminen, K-M. Sydämen asialla. Perhehoito-lehti 3/2017, 13–16.

Oijennus, K. & Valo, R. 2018. ”Eläinavusteisilla menetelmillä on niinku isompi potentiaali käsillä kuin mitä me ehkä välttämättä edes ymmärretäänkään”. Eläinavusteisuuden merkitykset tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelussa asiakkaan, ammattilaisen ja sosiaalialan näkökulmasta. Tampereen ammattikorkeakoulu. YAMK opinnäytetyö.

Ojala, T. & Uutela, A. 1993. Rakentava vuorovaikutus. Helsinki: WSOY.

Parviainen, J. 2008. Teoksessa Saari, J. (toim.) Sosiaaliset innovaatiot ja hyvinvointivaltion muutos. tarkista artikkelin nimi ja sivunumerot. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Payne, M. 2006. What is Professional Social Work? Bristol: The Policy Press.

Payne, M. 2014. Modern Social Work Theory. London: Palgrave Macmillan.

Peräkylä, A. & Gronow, T. 2017. Ihmismieli ja sosiaalinen vuorovaikutus. Teoksessa (toim. Gronow, A. & Kaidesoja, T.) Ihmismielen sosiaalisuus. Gaudeamus, 54–75.

Pirkanen, H. 2007. Sosialisatio ja yksilön sosiaalinen kehitys. Teoksessa (toim. Kuusela, P.) Sosiaalipsykologia. Yksilöstä yhteiskuntaan. Helsinki: UniPress, 111–147.

Rabb, H. sosiaalityöntekijä. 2017. Haastattelu xx.x.2017. Haastattelijat Mikkonen, K. & Valo, R. Tampere.

Rabb, H. 2017. Sustainable Wellbeing and Social Work with Children: Promoting Our Connectedness with Nature Through Nature-Assisted Interventions. In Social Work Promoting Community and Environmental Sustainability: A Workbook for Global Social Workers and Educators (edit. Rinkel, M & Powers, M.). The International Federation of Social Workers.

- Ranta-Tyrkkö, S. 2017. Sosiaalityön tulevaisuuden etiikka epävarmuuden ja ympäristökriisien maailmassa. Luettu 21.3.2018. ResearchGate: Jyväskylän yliopisto. https://www.researchgate.net/publication/321527342_Sosiaalityon_tulevaisuuden_etiikka_epavarmuuden_ja_ymparistokriisien_maailmassa_in_Finnish
- Raunio, K. 2004. Olennainen sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Rautio, P. 2006. Historiallista johdattelua minä- ja identiteettitutkimukseen. Historiallisia juuria. Teoksessa (toim. Rautio, P & Saastamoinen, M.) Minuus ja identiteetti. Tampere: Tampere University Press, 9–22.
- Rautio, P. 2006. Minän biologinen perusta. Biologian ja kulttuurin minät. Teoksessa (toim. Rautio, P & Saastamoinen, M.) Minuus ja identiteetti. Tampere: Tampere University Press, 23–35.
- Risley-Curtiss, C., Rogge, M. E. & Kawam, E. 2016. Factors Affecting Social Workers' Inclusion of Animals in Practice. *Social Work*. Apr2013, Vol. 58 Issue 2, p153-161. 9p.
- Risley-Curtiss, C., Zilney, L. A. & Hornung R. 2010. Animal-Human Relationships in Child Protective Services: Getting a Baseline. *Child Welfare*. Jul/Aug2010, Vol. 89 Issue 4, p67-82. 16p.
- Rusanen, E. 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Oy Finn Lectura Ab.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa (toim. Ruusuvuori, J. & Tiittula, L.) Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 22–56.
- Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa (toim. Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9–38.
- Ronby, A. 1986. Sosiaalityön perustelut. Suom. Eräsaari, L. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Saari, J. 2008. Sosiaaliset innovaatiot sosiaali- ja terveydenhuollossa. Teoksessa (toim. Saari, J.) Sosiaaliset innovaatiot ja hyvinvointivaltion muutos. Helsinki: Sosiaali- ja terveydenhuollon keskusliitto, 100–120.
- Schulman, G. 2002. Sietämättömän kestämisestä eheytymiseen. Teoksessa Haaramo, S. & Palonen, K. (toim.) Trauman monet kasvot, psyykinen trauma sisäisenä kokemuksena. Pieksämäki: Therapie-säätiö, 162–187.
- Siegel, D. 2009. Vuorovaikutteisen neurobiologian näkökulma. Teoksessa Ogden, P., Minton, K. & Pain, C. (toim.) Trauma ja keho. Sensomotorinen psykoterapia. Suom. Pekkarinen, I. Helsinki: Traumaterapiakeskus, xii-xviii Alkuperäinen teos 2006.
- Siira, J. & Saarinen, M. Tunnekartalle. Tietoisempaan tunne-elämään. Helsinki: Kirjapaja.

Smith-Osborne, A. & Selby, A. 2010. Implications of the Literature on Equine-Assisted Activities for Use as a Complementary Intervention in Social Work Practice with Children and Adolescents. *Child & Adolescent Social Work Journal*. Vol. 27 Issue 4, 291–307.

Stenvall, J. & Virtanen, P. 2012. Sosiaali- ja terveystalouden uudistaminen. Kehittämisen mallit, toimintatavat ja periaatteet. Helsinki: Tietosanoma.

STM. 2017. Sosiaali- ja terveysministeriön konsernin strateginen visio. Luettu 13.3.2018. <http://stm.fi/strategia>

Soini, K., Ilmarinen K., Yli-Viikari, A. & Kirveennummi, A. 2011. Green care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. *Yhteiskuntapolitiikka* 76/2011: 3, 320–331.

Sulkunen, P. 1992. Johdatus sosiologiaan. Porvoo-Helsinki-Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Soini, K. & Vehmasto, E. 2013. Vauhtia vihreän hyvinvoinnin talouteen. Kestävää hyvinvointia luonnosta: toimenpiteitä vihreän hyvinvoinnin talouden vauhdittamiseksi. Luettu 7.11.2017. <https://www.sitra.fi/artikkelit/vauhtia-vihrean-hyvinvoinnin-talouteen/>

Soini, K. & Vehmasto, E. 2014. Kohti suomalaista toimintatapaa. Teoksessa Vehmasto, E. (toim.) *Green Care- toimintatavan suuntaviivat Suomessa*. Jokioinen: MTT, 8–28.

Solomon, O. What a Dog Can Do: Children with Autism and Therapy Dogs in Social Interaction. *Ethos. Journal of the Society for Psychological Anthropology*. March 2010, Vol. 38, Issue 1. 143–166.

Sonntag-Öström, E., Nordin, M., Dolling, A., Lundell, Y., Nilsson, L. & Slunga Järholm, L. 2015. Can rehabilitation in boreal forests help recovery from exhaustion disorder? The randomized clinical trial ForRest. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 2015 Vol. 30, No. 8, 732–748.

Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry. Luettu 20.4.2018. <https://www.hevostoiminta.net/10>

Tainio, L. & Siponmaa, E. 2015. Lukukoira ei hauku – Koira, lapsilukija ja aikuiset lukemistapahtuman rakentajina. *Kasvatus* 46 (4), 364–378.

Tampereen yliopisto. Sosiaalipsykologia. Luettu 13.3.2018. <https://www10.uta.fi/opas/oppiaine.htm?opsId=120&lang=fi&aine=SPSY&lvv=2011>.

Tedcschi, P., Garrity, C. & Garrit, A. 2009. Three perspectives/one service dog: the human-animal bond. *Reflections Journal. Narratives of Professional Helping*. Vol. 15, Issue 1, 63–67.

Telkänranta, H. 2016. *Eläin ja ihminen. Mikä meitä yhdistää?* Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018. Mitä Green Care on? Luettu 2.4.2018. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/tyohon-kuntouttava-green-care-etela-suomessa/mita-green-care-on>

Toikko, T. 2012. Sosiaalipalveluiden kehityssuunnat. Tampere: Tampereen Yliopistopaino.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 8. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

TYT. Avoin yliopisto. 2018. Sosiaalipsykologian peruskurssi. Luettu 14.4.2018. <http://www.uta.fi/avoinyliopisto/arkisto/sosiaalipsykologia/tonnies.html>

Tuomi & Sarajärvi 2009? Sisällönanalyysi

University of Denver. Animal-Assisted Social Work Certificate. Luettu 16.5.2017. <http://www.du.edu/socialwork/programs/oncampus/twoyear/certificates/aaswcertificate.html>.

Valkas, S. 2012. Psykologisen ratsastusterapian vaikuttavat tekijät potilaan näkökulmasta. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro gradu.

Valkas, S. psykologi. 2017. Haastattelu 9.12.2017. Haastattelijat Mikkonen, K. & Valo, R. Loppi.

Varila, J. 2006. Tunteet ja kehittäminen. Teoksessa Seppänen-Järvelä, R. & Karjalainen, V. (toim.) Kehittämistyön risteyskiä. Helsinki: Stakes, Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus, 91–115.

Vilén, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit. 3. uudistettu paino, alkuperäinen painos 2002.

Vuori, J. & Toikkanen, J.. 2008. Syrjäytymisen ehkäisy sosiaalisena innovaationa- esimerkkinä Työhön-menetelmä. Teoksessa (toim. Saari, J.) Sosiaaliset innovaatiot ja hyvinvointivaltion muutos. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, 192–215.

Yli-Viikari, A. 2018. Luontoavusteisuus sote-palveluissa: kehitystä jarruttavat ja vahvistavat tekijät. Luettu 27.4.2018. <https://www.luke.fi/blogi/luontoavusteisuus-sote-palveluissa-kehitysta-jarruttavat-ja-vahvistavat-tekijat/>

LIITTEET

Liite 1. Puolistrukturoidun lomakehaastattelun haastattelukysymykset ammattilaisille.

Haastattelukysymykset ammatillista eläinavusteisuutta toteuttaville ammattilaisille

Käytössäni on koira____, hevonen____, molemmat____, joku muu eläin, mikä?

Koulutustausta?

Tunne-ja sosiaaliset taidot asiakastyössä

- 1) Kuvaile eläimen roolia asiakastyössä tapahtuvien tunne-ja sosiaalisten taitojen harjoittelussa
- 2) Millaista lisäarvoa näet eläimen läsnäololla tunne-ja sosiaalisten taitojen harjoittelussa verrattuna vastaaviin harjoituksiin ilman eläintä?
- 3) Miten koet eläimen merkityksen asiakkaan näkökulmasta tarkasteltuna tunne-ja sosiaalisten taitojen harjoittelussa. (Arvioi asiakkaan oppimista ja kehitystä eläimen kanssa)

Ammatillisen eläinavusteisuuden merkitys työtä toteuttavalle ammattilaiselle

- 1) Miten koet ammatillisen eläinavusteisuuden osana omaa työtäsi ja toivotko tähän liittyvään työnkuvaasi jonkinlaista muutosta?
- 2) Kuvaile laajasti millaista lisäarvoa koet eläimen läsnäolon tuovan omaan työorientaatioosi, omaan työhyvinvointiisi, työyhteisöösi jne.?
- 3) Miten koet ammatillisen eläinavusteisuuden hyödyntämisen oman ammatillisen kasvun ja kehityksen näkökulmasta?

Eläinavusteisuuden tuoma lisäarvo sosiaalialan työhön

- 1) Kuvaile kokemustasi yhteistyötahojen suhtautumisesta ammatillisen eläinavusteisuuden toteutukseen osana omaa työtäsi
- 2) Millaisena näet eläinavusteisuuden roolin ja vaikutuksen osana asiakastyötä pitkällä aikavälillä arvioiden?
- 3) Millaista yhteiskunnallista lisäarvoa ammatillinen eläinavusteisuus tuo oman alasi työkenttään ja millaisena näet sen tulevaisuuden?

Liite 2. Asiantuntijoiden teemahaastattelujen haastatteluteemat -ja kysymykset.

Asiantuntijoiden teemahaastattelun haastattelukysymyksiä

Teema 1.

- 1) Millaisena näet tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelun merkityksen suhteessa asiakkaan kokonaisvaltaiseen kehitykseen?
- 2) Millaisia erityispiirteitä liität eläinavusteisesti toteutettuun tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun?
- 3) Millaisena näet eläimen roolin tällaisessa asiakastyössä?
- 4) Mitä eroa on eläinavusteisesti ja ilman eläintä toteutetussa tavoitteellisessa asiakastyössä?
- 5) Mitä erityistä eläin antaa asiakkaalle?
- 6) Millainen on eläimen vaikuttavuus asiakkaassa tapahtuvassa kehityksessä?

Teema 2.

- 1) Millaisena koet ammatillisen eläinavusteisuuden toteuttamisen työntekijänä?
- 2) Miten koet kollegoiden/ yhteistyötahojen suhtautuvan erityisosaamiseesi eläinavusteisuudessa?
- 3) Millaista hyötyä koet itse saavasi eläinavusteisuuden toteuttamisesta? (Mitkä ovat eläinavusteisuuden toteuttamisen vaikutukset sinuun ammatillisena?)
- 4) Liittyykö ammatillisen eläinavusteisuuden toteuttamiseen haasteita työntekijän näkökulmasta? Jos liittyy niin millaisia?
- 5) Arvio eläinavusteisuuden roolia/ merkitystä omassa ammattitaidossasi? -> Mitä vahvuuksia jäisi puuttumaan ammattitaidostasi ilman eläinavusteisuuden mahdollisuutta?
- 6) Miten koet eläinavusteisuuden vaikuttaneen omaan näkökulmaasi ja ammatilliseen kehitykseen?

Teema 3.

- 1) Millainen eläinavusteisuuden rooli/ suhtautuminen siihen on omassa työyhteisössäsi?
- 2) Millaisena näet eläinavusteisuuden roolin tällä hetkellä sosiaali- ja kasvatustalouden työkentillä?
- 3) Mitä lisäarvoa eläinavusteisuus voisi näille työkentille tuoda?
- 4) Millaisena näet eläinavusteisuuden mahdollisen lisäämisen vaikutuksen sosiaali- ja kasvatustaloudella?
- 5) Millaisena näet eläinavusteisuuden roolin tulevaisuudessa?
- 6) Miten koet eläinavusteisuuden vaikutukset/ hyödyt yhteiskunnallisesta näkökulmasta katsottuna?

